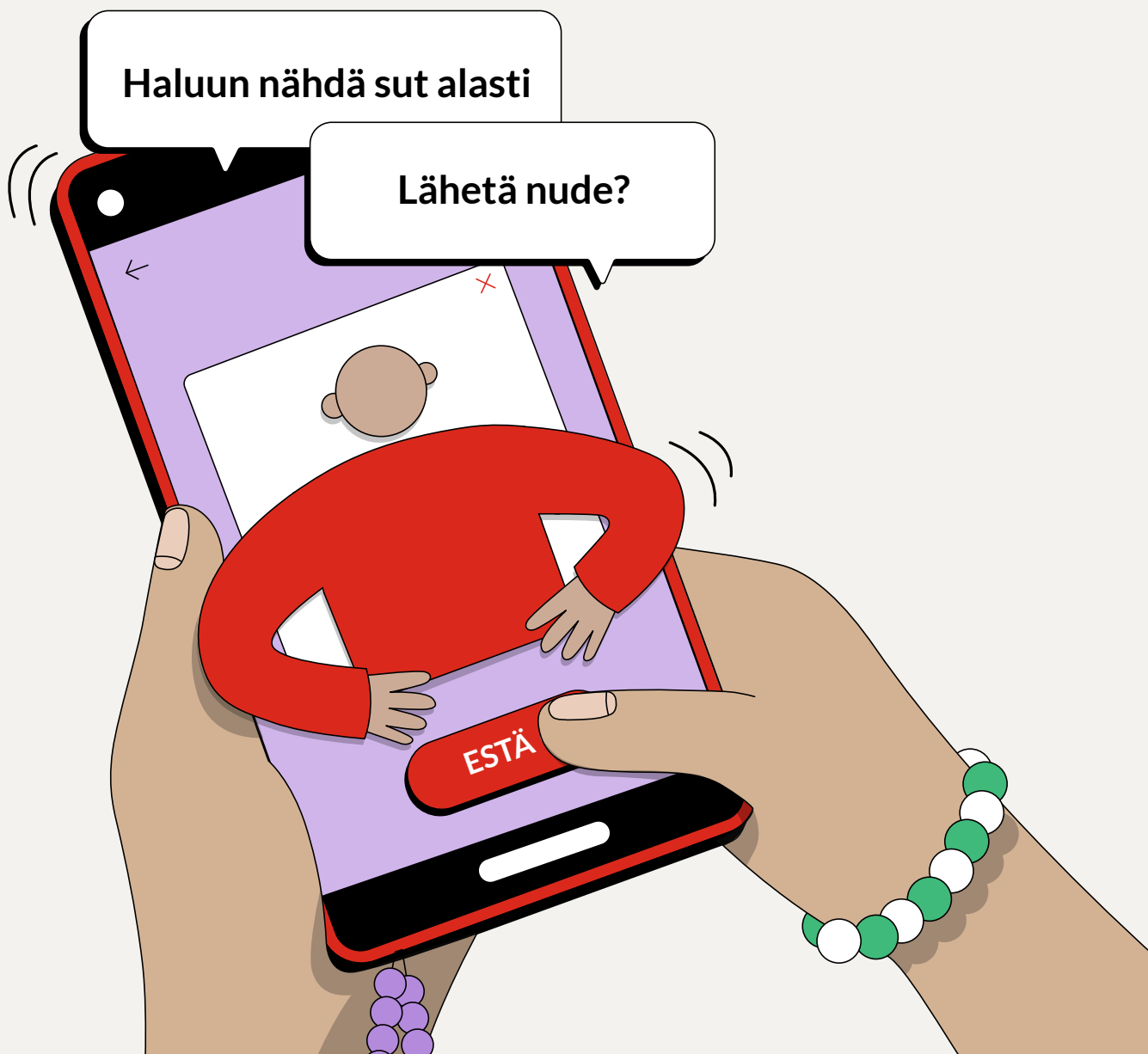

Pelastakaa Lapset

SITÄ TAPAHTUU KOKO AJAN

11–17-vuotiaiden lasten kokemuksia netissä tapahtuvasta
seksuaaliväkivallasta ja ikätoverien välisestä seksiviestittelystä

Sisällys

Käsitteet	3
Tiivistelmä	4
Johdanto	5
1 Aikaisempi tutkimus nuorten välisestä seksiviestittelystä	6
1.1 Seksiviestittelyn yleisyys ja piirteet	6
1.2 Motiivit ja ajatukset seksiviestittelyn taustalla	7
1.3 Seksiviestittelyn seuraukset.....	7
2 Aikaisempi tutkimus netissä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta	8
2.1 Seksuaaliväkivallan yleisyys ja piirteet	9
2.2 Seksuaaliväkivallan riskitekijät	10
2.3 Ikätoverien välisen seksuaaliväkivallan erityispiirteitä – seksiviestittelystä seksuaaliväkivallaksi	10
2.4 Seksuaaliväkivallan vaikutukset lapseen	11
2.5 Seksuaaliväkivaltakokemuksista kertominen	12
3 Kyselyn toteutus	13
Aineiston analyysi	13
Rajoitukset	13
4 Tulokset	15
4.1 Kyselyyn vastanneet lapset ja heidän taustatietonsa	15
4.2 Kokemukset seksiviestittelystä ikätoverin kanssa.....	17
4.3 Seksuaaliväkivalta netissä ikätoverin tekemänä.....	24
4.4 Seksuaaliväkivalta netissä aikuisen tekemänä.....	27
4.5 Seksuaaliväkivaltakokemuksista kertominen	35
4.6 Seksuaaliväkivalta netissä lasten kertomana	40
5 Pohdinta	42
6 Johtopäätökset	45
7 Suositukset.....	46
Lähteet	48
Liite: Kyselylomake	52

Käsitteet

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta

Seksuaaliväkivalta tarkoittaa kaikkia sellaisia tekoja, joissa rikotaan lapsen seksuaalista koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta. Seksuaaliväkivaltaa voi tapahtua lasten välillä ja aikuisen tekemänä. Seksuaaliväkivalta voi olla esimerkiksi seksuaalissävytteisten kommenttien ja viestien sekä alastonkuvien lähettämistä tai pornografisen materiaalin näyttämistä lapselle. Se voi olla lapsen houkuttelua seksuaalisiin tarkoituksiin (grooming), lapsen kehon koskemista ja lapsen raiskaamista. Seksuaaliväkivaltaan voi liittyä manipulointia, uhkailua, kiristämistä ja/tai pakottamista. Seksuaaliväkivaltaa voi tapahtua missä tahansa ympäristössä, kuten kotona, julkisissa tiloissa ja netissä. Tässä selvityksessä puhutaan erityisesti netissä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta.

Seksiviestittely

Seksiviestittely tarkoittaa seksuaalissävytteisten viestien, kuvien ja videoiden saamista tai niiden lähettämistä tai välittämistä eteenpäin. Seksuaalissävytteinen viestittely voi olla lapsen tapa ilmaista omaa seksuaalisuuttaan. Seksiviestittely on hyväksyttävää, kun se on suostumuksellista ja tapahtuu samalla kehitystasolla olevien ikätoverien kesken. Suostumus tulee aina varmistaa kaikilta viestittelyyn osallistuvilta. Seksiviestittelystä ei ole kyse silloin, kun viestittelyn toisena osapuolena on aikuinen tai lasta selvästi vanhempi henkilö.

Selvityksen tulososiossa ja pohdinnassa ikätoverien välistä tekstimuotoista seksuaalissävytteistä viestittelyä ja seksuaalissävytteisten kuvien ja videoiden lähettämistä tarkastellaan eri teemoina, koska näistä kysyttiin lapsilta erikseen.

Lapsi ja nuori

Sekä lapsella että nuorella tarkoitetaan tässä selvityksessä alle 18-vuotiaasta henkilöä. Selvityksen taustaosiossa ikätoverien välisestä seksiviestittelystä puhuttaessa käytetään termiä nuori, sillä seksiviestittely voi tavanomaisemmin olla osa murrosikäisten nuorten vuorovaikutusta. Tulosoiossa käytetään kuitenkin kauttaaltaan termiä lapsi, jotta tulosten esittäminen olisi yhtenäisempää. Aikuisten tekemästä seksuaaliväkivallasta puhuttaessa käytetään aina termiä lapsi.

Muuta sukupuolta olevat lapset

Kyselylomakkeella kysyttiin lapsen sukupuolta. Vaihtoehtoina olivat tyttö, poika, muu ja en halua vastata. Selvityksessä käytetään termiä muuta sukupuolta olevat lapset ja sillä tarkoitetaan vastaajia, jotka valitsivat kyselylomakkeella sukupuolekseen ”muu”.

Tiivistelmä

Netin ja sosiaalisen median vakiinnuttua osaksi lasten arkea ovat myös ikätoverien välinen seksiviestittely ja netissä tapahtuva seksuaaliväkivalta yleistyneet. Suomessa lasten välisestä seksiviestittelystä on tehty vain vähän tutkimusta. Tämän selvityksen tavoitteena oli kartoittaa ikätoverien välisen seksiviestittelyn yleisyyttä ja lasten näkemyksiä siitä. Lisäksi selvityksessä tarkasteltiin sekä ikätoverien välistä että aikuisen lapsen kohdistamaa seksuaaliväkivaltaa netissä. Kyselyyn vastasi 4 106 11–17-vuotiasta lasta.

Reilu neljännes lapsista kertoi saaneensa seksiviestin, ja 15 % oli itse lähettänyt sellaisen viimeisimmän vuoden aikana. Seksuaalissävytteisten kuvien lähettäminen liittyi monesti seurustelusuhteisiin, mutta lapset saivat seksuaalissävytteisiä kuvia useimmin tuntemattomilta henkilöiltä. Suurin osa seksuaalissävytteisiä kuvia saaneista lapsista oli saanut myös ei-toivottuja kuvia. Näiden kuvien saaminen oli hieman yleisempää nuoremmilla lapsilla. Lapset suhtautuivat seksiviestittelyyn pääosin varauksella: osa hyväksyi seksiviestittelyn tietyin ehdoin (luottamus, suostumus, seurustelusuhte), mutta moni suhtautui siihen kielteisesti.

Kyselyyn vastanneista lapsista kolmannes (31 %) kertoi saaneensa yhteydenoton aikuiselta tai heitä vähintään viisi vuotta vanhemmalta henkilöltä netissä ja näistä lapsista valtaosa (67 %) oli kokenut seksuaaliväkivaltaa. Kaikista kyselyyn vastanneista lapsista viidennes (21 %) oli kokenut seksuaaliväkivaltaa sekä ikätoverin että aikuisen toimesta. Ikätoverien välillä yleisimpänä seksuaaliväkivallan muotona oli ei-toivottujen seksuaalissävytteisten viestien ja kuvien saaminen. Aikuisen tekemänä tavallisin kokemus oli seksuaalissävytteisten viestien saaminen aikuiselta, mutta myös muita väkivallan muotoja, kuten pyyntöjä tehdä seksuaalisia tekoja videolla, raportoitiin. Neljännekselle lapsista oltiin tarjottu palkkiota seksuaalisia tekoja vastaan. Seksuaaliväkivaltakokemukset aikuisen taholta korostuivat tyttöillä (33 %) ja muuta sukupuolta olevilla lapsilla (20 %). Lapset kertoivat harvoin seksuaaliväkivallan kokemuksistaan kenellekään. Jos kertoivat, kertoivat he tavallisimmin ystävälleen. Seksuaaliväkivallan kokemuksesta kerrottiin, koska kokemus tuntui ahdistavalta, mutta isossa osassa lasten vastauksista ilmeni myös, että tapahtunut ei tuntunut vakavalta. Tämä heijastaa ilmiön kaksijakoisuutta: netissä tapahtuva seksuaaliväkivalta näyttäytyy sekä ahdistavana että arkipäiväisenä.

Ikätoverien välinen seksiviestittely on tulosten mukaan riskitekijä sekä ikätoverien väliselle että aikuisten tekemälle seksuaaliväkivallalle. Lapset eivät välttämättä osanneet erottaa seksiviestittelyä ja seksuaaliväkivaltaa toisistaan, mikä kertoo siitä, että he tarvitsevat enemmän tietoa turvallisesta netin käytöstä ja näyttöön perustuvaa seksuaalikasvatusta. Toisaalta osa lapsista tunsi hyvin seksiviestittelyyn ja seksuaaliväkivaltaan liittyviä riskejä. Ennaltaehkäisyn keinoja tulisi kohdentaa yhä nuoremmille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Vastuuta seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisystä on myös alustoilla, joissa seksuaaliväkivalta tapahtuu.

Johdanto

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta on vakava ja monimuotoinen ilmiö, joka koskettaa arviolta joka viidettä lasta Euroopassa (Euroopan neuvosto). Seksuaaliväkivalta voi ilmetä monissa eri ympäristöissä – kotona, julkisissa tiloissa tai nettiympäristöissä – ja siihen liittyy monenlaisia taustatekijöitä (Kloppen ym., 2016; Mathews & Collin-Vézina, 2019). Seksuaaliväkivallalla tarkoitetaan tekoja, joissa henkilö joutuu seksuaalisen teon kohteeksi ilman suostumustaan. Kun kohteena on alle 18-vuotias, puhutaan lapsen kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta.

Netin ja sosiaalisen median tultua osaksi jokaisen lapsen arkea myös seksuaaliväkivalta on osaltaan siirtynyt nettiympäristöihin (Turner ym., 2023). Netti on ympäristönä avannut entistä enemmän mahdollisuuksia yhä monimuotoisemmille tavoille toteuttaa seksuaaliväkivaltaa. Netissä tapahtuva seksuaaliväkivalta voi olla esimerkiksi ei-toivottujen seksuaalissävytteisten viestien, kuvien ja videoiden lähettämistä, alastonkuvien pyytämistä tai niillä kiristämistä (Finkelhor ym., 2022). Netissä seksuaaliväkivallan tekijöinä voivat olla niin aikuiset kuin toiset lapset. Sen lisäksi, että netti helpottaa seksuaaliväkivallan toteuttamista, netin kautta kuva- ja videomateriaalia voidaan tallentaa ja välittää eteenpäin, jolloin lapsi joutuu uhriksi toistuvasti (Hamilton-Giachrisis ym., 2020). Verrattuna kasvokkain tapahtuvaan seksuaaliväkivallaan netin kautta tapahtuva seksuaaliväkivalta on sekä riskitekijöiltään että seurauksiltaan vaikeammin hahmotettavissa ja tunnistettavissa, mikä puolestaan haastaa sen ennaltaehkäisyä (Assink ym., 2019; Turner ym., 2023).

Netin ja erilaisten pikaviestimien käytön yleistyttyä myös nuorten välinen seksiviestittely on yleistynyt viimeisen vuosikymmenen aikana. Tähän on voinut vaikuttaa myös yhteiskunnan kehitys, jossa seksuaalisuus ja seksuaalisuinen on voimakkaammin läsnä mediassa ja netissä. Tämä heijastuu lasten arkeen ja käsitykseen omasta itsestä, seksistä ja seurustelusuhteista. Seksiviestittely (engl. sexting) tarkoittaa seksuaalissävytteisten viestien, kuvien ja videoiden lähettämistä, vastaanottamista ja niiden välittämistä (Madigan ym. 2018; Mori ym. 2022). Nuoret lähettävät seksiviestejä erilaisista syistä, esimerkiksi luodakseen ja ylläpitääkseen sosiaalisia suhteita sekä vahvistaakseen omaa minäkuvaansa (Cooper ym., 2016; Gargano ym., 2022). Seksiviestittely voi tukea nuorten seksuaalista kehitystä (Cooper ym., 2016), mutta sen on todettu myös lisäävän erilaisten väkivalta-kokemusten riskiä (Turner ym., 2023).

Tämä selvitys tuo ajankohtaista tietoa kahdesta ilmiöstä: ikätoverien välisestä seksuaalissävytteisestä viestittelystä ja netissä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta ikätoverin ja aikuisen tekemänä. Ikätoverien välisestä seksuaalissävytteisestä viestittelystä käytämme selvityksessä käsitettä ”seksiviestittely”. Selvityksessä tarkastellaan ikätoverien välisen seksiviestittelyn yleisyyttä, sen sisältöä ja motiiveja sekä siihen liittyviä ajatuksia. Selvityksessä tarkastellaan myös sekä ikätoverien välillä tapahtuvaa että aikuisten tai vähintään viisi vuotta vanhemman henkilön lapsen kohdistamaa seksuaaliväkivaltaa netissä. Selvitys tuo esiin, kuinka yleistä lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta netissä on ja millaisia piirteitä siihen liittyy.

1 AIKAISEMPI TUTKIMUS NUORTEN VÄLISESTÄ SEKSIViestITTELYSTÄ

Tässä osiossa ikätoverien välisestä seksuaalissävyytteisestä viestittelystä käytetään termiä **seksiviestittely**. Seksiviestittelyllä tarkoitetaan sekä kirjoitettuja viestejä että kuvia ja videoita.

Tässä osiossa ikätoverien välisestä seksiviestittelystä puhuttaessa käytetään termiä **nuori**, sillä seksiviestittely on tavanomaisemmin osa murrosikäisten nuorten vuorovaikutusta.

Seksiviestittely tarkoittaa seksuaalissävyytteisten viestien, kuvien ja videoiden saamista tai niiden lähettämistä tai välittämistä eteenpäin (Madigan ym., 2018; Mori ym., 2022). Viestejä voidaan lähettää tietokoneella, kännykällä tai muulla mobiililaitteella. Nuorten välinen seksiviestittely voi tapahtua erilaisissa ihmissuhteissa (Van Ouytsel ym., 2018) ja sen taustalla on erilaisia syitä (Cooper ym., 2016; Bragard & Fisher, 2022; Ojeda ym., 2022). Vaikka seksiviestittely nähdään lähtökohtaisesti tavanomaisena osana nuorten elämää ja kehitystä, sillä voi olla negatiivisia seurauksia.

Keskeistä nuorten välisessä seksiviestittelystä on jaettu suostumus, jolla tarkoitetaan sitä, että kaikki osapuolet osallistuvat seksiviestittelyyn vapaaehtoisesti ja omasta tahdostaan. Kertaalleen annettu suostumus ei riitä, vaan se on pyydettävä joka kerta uudelleen. On mahdollista, että nuoret eivät täysin ymmärrä suostumuksen merkitystä eivätkä aina tunnista, tapahtuuko viestittely yhteisessä ymmärryksessä. Nuoret eivät välttämättä myöskään tiedä, millainen toiminta on hyväksyttyä ja millainen laitonta. Esimerkiksi toisen nuoren alastonkuvan jakaminen ilman lupaa tai kuvalla kiristäminen on seksuaaliväkivaltaa ja mahdollisesti rikos. Omien ja muiden rajojen tunnistaminen ja niiden kunnioittaminen suojaavat seksuaaliväkivallalta.

1.1 Seksiviestittelyn yleisyys ja piirteet

Nuorten seksiviestittely on yleistynyt selvästi 2000-luvun aikana (Madigan ym., 2018). Yleistyminen näyttää kuitenkin tasaantuneen 2010- ja 2020-lukujen vaihteessa, jolloin keskimäärin viidenes (19 %) nuorista oli lähettänyt ja reilu kolmannes (35 %) saanut seksiviestejä (Mori ym. 2022). Seksuaalissävyytteisten viestien lähettäminen on nuorten keskuudessa yleisempää (22 %) kuin seksuaalissävyytteisten kuvien ja videoiden lähettäminen (12 %) (Molla-Esparza ym., 2020). Tyypillisimmin seksiviestittely tapahtuu seurustelusuhteissa tai ihastuksen kohteen kanssa (Barroso ym., 2023).

Seksiviestien lähettäminen on sidoksissa ikään ja seksiviestittelyyn osallistuminen yleistyy iän myötä (Madigan ym., 2018; Molla-Esparza ym., 2020; Mori ym., 2022). Sukupuolen yhteydestä seksiviestittelyyn on saatu erilaisia tuloksia: osassa tutkimuksia tyttöjen on havaittu osallistuvan seksiviestittelyyn poikia aktiivisemmin (Madigan ym., 2018; Mori ym., 2022) ja osassa poikien on nähty olevan tyttöjä aktiivisempia seksiviestittelijöitä (Ojeda ym., 2020; Barroso ym., 2023). Toisaalta kaikki tutkimukset eivät ole havainneet eroa tyttöjen ja poikien välillä, mutta transsukupuolisten ja muuta sukupuolta olevien nuorten on todettu osallistuvan seksiviestittelyyn cis-nuoria useammin. (Seto ym., 2023) Seksiviestittelyyn ovat taipuvaisempia nuoret, jotka ovat persoonallisuudeltaan avoimia ja ulospäinsuuntautuneita, sekä nuoret, jotka viettävät paljon aikaa netissä ja sosiaalisessa mediassa (Barroso ym., 2023).

1.2 Motiivit ja ajatukset seksiviestittelyn taustalla

Nuoret lähettävät seksiviestejä erilaisista syistä ja lähtökohdista. Seksiviestittely voidaan nähdä seurustelusuhteeseen kuuluvana osana (Cooper ym., 2016; Ojeda ym., 2022) ja keinona päästä lähemmäs kumppania esimerkiksi kaukosuhteessa (Gargano ym., 2022). Seksiviestittely voi olla keino oman seksuaalisuuden ilmaisemiseen ja tutkimiseen, mikä kuuluu nuoren tavanomaiseen kehitykseen (Gargano ym., 2022). Toisaalta seksiviestittelyn taustalla voi olla huomion hakeminen, oman sosiaalisen aseman parantaminen nuorten keskuudessa ja oman minäkuvan vahvistaminen (Bragard & Fisher, 2022). Positiivisen seksuaalisen huomion lisäksi sosiaalinen paine näyttäytyy keskeisenä syynä seksiviestittelylle. Paine seksiviestittelyyn voi tulla seurustelukumppanilta tai kyseessä voi olla laajempi, vertaisryhmän tuottama paine ja nuoren halu olla suosittu (Bragard & Fisher, 2022; Gargano ym., 2022; Ojeda ym., 2022). Erityisesti seurustelukumppanilta tuleva paine vaikuttaa usein johtavan seksiviestittelyyn ja luo riskin seksuaaliväkivallalle (Gargano ym., 2022).

Nuorten asenteet sekä kaveripiirissä vallitsevat normit vaikuttavat seksiviestittelyn yleisyyteen. Positiivinen asenne seksiviestien lähettämistä ja suostumuksetonta jakamista kohtaan sekä oletus siitä, että muut kaveripiirissä jakavat kuviaan lisäävät todennäköisyyttä jakaa omia kuvia (Seto ym., 2023; Cucci ym., 2024). Tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin mitä nuoret uskovat muiden nuorten ajattelevan seksiviestittelystä, lähes puolet (46 %) ajatteli muiden suhtautuvan siihen positiivisesti erityisesti silloin, kun seksiviestejä lähetetään luotettavaksi koetulle henkilölle, kuten seurustelukumppanille. Lisäksi nuoret nostivat keskeisenä esiin molemminpuolisen suostumuksen. Nuorista 37 % koki, etteivät toiset nuoret hyväksy seksiviestittelyä. Tässä keskeisimpänä syinä arveltiin olevan riski kuvien leviämisestä ja se, että tuntemattomien kanssa seksiviestittely nähdään epäsovpevana. (Burén ym., 2022.)

1.3 Seksiviestittelyn seuraukset

Seksiviestittelyllä on sekä positiivisia että negatiivisia seurauksia nuorille, ja viestien sisältö vaikuttaa seksiviestittelyn seurauksiin (Doyle ym., 2021). Kuvia ja videoita sisältävät seksiviestit lisäävät negatiivisten seurausten riskejä enemmän kuin pelkkää tekstiä sisältävät seksiviestit (Van Ouytsel ym., 2018). Seksiviestittelyn välittömiä seurauksia voivat olla sen tuomat tunnekokemukset, kuten ilo ja jännitys, mutta toisaalta viestit voivat aiheuttaa häpeää, inhoa ja pelkoa. Seksiviestittely voi vaikuttaa nuorten psyykkiseen hyvinvointiin pitkäkestoisesti parantaen nuorten itsetuntoa, mutta se voi myös lisätä ahdistuneisuutta, stressiä ja masentuneisuutta. (Doyle ym., 2021.)

Seksiviestittelyllä voi olla positiivisia vaikutuksia nuorten sosiaaliseen elämään, ja se voi auttaa sosiaalisten yhteyksien luomisessa ja siteiden vahvistamisessa (Doyle ym., 2021; Barroso 2023). Toisaalta seksiviestittely voi aiheuttaa ongelmia ihmissuhteisiin ja maineeseen, kuten riitoja ja syrjivää käyttäytymistä (Doyle ym., 2021). Nuoret näyttävät tunnistavan hyvin seksiviestittelyyn liittyvät riskit, vaikka pitävätkin sitä pääosin hyväksyttävänä ja normien mukaisena käyttäytymisenä (Burén ym., 2022).

Seksiviestittelyyn osallistuvat nuoret ovat usein seksuaalisesti aktiivisempia ja käyttäytyvät riskialttiimmin kuin muut nuoret. Heillä on muun muassa useammin suojaamatonta seksiä ja päihteyden käyttöä. (Van Ouytsel ym., 2018; Doyle ym., 2021). Seksiviestittelyyn osallistuminen voi lisätä riskiä kiusaamisen, seurusteluväkivallan ja seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumiselle niin netissä kuin sen ulkopuolella (Gámez-Guadix & Mateos-Pérez, 2019; Doyle ym., 2021). Verrattuna muihin nuoriin seksiviestittelyyn osallistuvat nuoret saattavat myös helpommin päätyä kohdistamaan seksuaaliväkivaltaa toisiin nuoriin (Doyle ym., 2021).

2 AIKAISEMPI TUTKIMUS NETISSÄ TAPAHTUVASTA SEKSUAALIVÄKIVALLASTA

Seksuaaliväkivaltaa ovat kaikki seksuaaliset teot, jotka rikkovat toisen henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja koskemattomuutta. Netissä lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta voi olla seksuaalissävytteistä viestittelyä, groomingia, eli lapsen houkuttelua seksuaalisiin tarkoituksiin, ja lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin tuottamista, välittämistä, sillä kiristämistä tai sen myymistä (Finkelhor ym., 2024). Ikätoverien välinen seksuaaliväkivalta liittyy useimmiten suostumuksettomaan seksiviestittelyyn tai kuvilla kiristämiseen (Finkelhor ym., 2022). Seksuaaliväkivallan tekijä voi olla aikuinen tai ikätoveri.

Suomen rikoslaki (Rikoslaki 39/1889, 20 luku) määrittelee seksuaaliväkivallan suostumusperustaisesti. Se tarkoittaa, että teko on rikos, mikäli sen kohteena oleva henkilö ei osallistu tapahtumaan vapaaehtoisesti. Suostumusta arvioidaan nuorten välillä tapahtuvissa seksuaaliväkivaltatilanteissa, mutta pääosin ei tilanteissa, joissa aikuinen tai lasta selvästi vanhempi henkilö kohdistaa lapseen seksuaaliväkivaltaa. Suomessa suojaikäraja on 16 vuotta, mikä tarkoittaa, että aikuisen alle 16-vuotiaaseen lapseen kohdistamat seksuaaliset teot ovat kriminalisoituja. 18 vuoden suojaikäraja tulee kyseeseen silloin, kun seksuaaliväkivaltaa tekevä aikuinen on lapseen nähden valta-asemassa, esimerkiksi oma vanhempi tai urheiluvalmentaja. Myös lapsen houkuttelussa seksuaalisiin tarkoituksiin, lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin hallussa pitämisessä ja levittämisessä sekä seksin ostamisen ja oston yrityksen yhteydessä suojaikäraja on 18 vuotta.

Koska netti mahdollistaa valtavasti uusia tapoja toteuttaa seksuaaliväkivaltaa ja tekee sen toteuttamisesta entistä helpompaa, netissä tapahtuva seksuaaliväkivalta on ilmiönä moniulotteinen. Verrattuna kasvokkain tapahtuvaan seksuaaliväkivaltaan netissä tapahtuva seksuaaliväkivalta haastaa entisestään riskissä olevien lasten tunnistamista ja seksuaaliväkivaltakokemusten vaikutusten arviointia (Hamilton-Giachritsis ym., 2020; Turner ym., 2023). Netin kautta tekijä voi olla yhteydessä samanaikaisesti useisiin lapsiin ympäri maailman, jolloin seksuaaliväkivallasta tulee valtioiden rajat ylittävää rikollisuutta. Yhä nuoremmat lapset kokevat seksuaaliväkivaltaa (Taylor ym., 2021), sillä netin välityksellä tekijän on mahdollista olla yhteydessä kaikenikäisiin siellä aikaa viettäviin lapsiin. Netissä tekijän on myös mahdollista pysyä anonyyminä, mikä suojaa tekijää ja pienentää kiinnijäämisen riskiä. Tekijä voi esiintyä lapsen ikätoverina tai itseään selkeästi nuorempana henkilönä saavuttaakseen lapsen luottamuksen.

Netissä tapahtuvaan seksuaaliväkivaltaan liittyy vahvasti lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava kuva- ja videomateriaali. Seksuaaliväkivaltaa tekevä henkilö voi esimerkiksi kuvata ja tallentaa lapsen kanssa käytyä videokeskustelua, jossa hän on houkutellut, manipuloinut tai pakottanut lapsen tekemään seksuaalisia tekoja itselleen tai toiselle lapselle. Seksuaaliväkivaltaa todistava kuvamateriaali voi olla myös lapsen itse ottama seksuaalissävytteinen kuva, jota lapsen ikätoveri on alkanut levittää. Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia saatetaan myydä tai levittää netissä, tai sillä voidaan kiristää lasta, jolloin lapsi joutuu toistuvasti seksuaaliväkivallan kohteeksi (Hamilton-Giachritsis ym., 2020; Turner ym., 2023). Netissä alkanut yhteydenotto voi johtaa kasvokkaiseen tapaamiseen ja fyysiseen seksuaaliväkivaltaan.

2.1 Seksuaaliväkivallan yleisyys ja piirteet

Globaalisti tarkasteltuna nettiympäristöissä tapahtuvaa seksuaaliväkivaltaa on kokenut noin 15 % lapsista (Finkelhor ym., 2022, 2024). Aikuisen tekemää seksuaaliväkivaltaa netissä on kokenut 12 % lapsista (de Santisteban & Gámez-Guadix, 2018). Suurin osa siitä kohdistuu 14–17-vuotiaisiin tyttöihin (Turner ym., 2023). Aikuisen netissä tekemä seksuaaliväkivalta on tavallisimmin houkutelua seksuaalisiin tarkoituksiin tai ehdottelua, kuten seksuaalissävytteisten kuvien pyytämistä tai seksiin liittyvien kysymysten esittämistä, kun taas nuorten välinen seksuaaliväkivalta liittyy useimmiten suostumuksettomaan seksiviestittelyyn tai kuvilla kiristämiseen (Finkelhor ym., 2022).

Suomessa netissä tapahtuvan seksuaalisen häirinnän ja seksuaaliväkivallan yleisyyttä on tutkittu mm. lapsiuhritutkimuksilla ja kouluterveyskyselyillä. Vuoden 2022 lapsiuhritutkimuksen mukaan viidennes (21 %) kuudesluokkalaisista tytöistä ja reilu kolmannes (36 %) yhdeksäsluokkalaisista tytöistä oli saanut seksuaalisesti häiritseviä viestejä netissä. Sekä kuudes- että yhdeksäsluokkalaisista pojista seksuaalisesti häiritseviä viestejä oli saanut 7–8 prosenttia. Nämä kokemukset olivat lisääntyneet moninkertaisesti verrattuna vuoteen 2013, jolloin yhdeksäsluokkalaisista tytöistä 8 prosenttia kertoi saaneensa tällaisia viestejä. Lapsiuhritutkimuksen mukaan myös muut seksuaaliväkivallan kokemukset, kuten seksin ehdottaminen, yritykset ostaa seksiä, alastonkuvien vastaanottaminen tai kuvien pyytäminen, olivat yleistyneet selvästi vuosien 2013 ja 2022 välillä. Lapsiuhritutkimuksen mukaan oli kuitenkin harvinaista, että netissä tutustuminen ja nettituttujen tapaaminen olisi johtanut fyysisiin seksuaaliväkivallan tekoihin. (Mielityinen ym., 2023.)

Kouluterveyskyselyn (2019, 2021, 2023) tulokset ovat samankaltaisia lapsiuhritutkimuksen kanssa, joskin osassa seksuaaliväkivallan muodoista yleistyminen on hidastunut. Vuonna 2019 noin viidennes (21 %) 8.–9.-luokkalaisista kertoi kokeneensa viimeisen vuoden aikana häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua. Vuosina 2021 ja 2023 vastaavista kokemuksista kertoi noin kolmannes lapsista. Tytöt kertoivat kokeneensa häiritsevää seksuaalista ehdottelua poikia selvästi enemmän. Lukiolaiset kertoivat 8.–9.-luokkalaisiin ja ammattikoululaisiin verrattuna enemmän seksuaalisesta häirinnästä netissä. Seksuaaliväkivallan kokemukset ovat yleisempiä vanhemmilla lapsilla (de Santisteban & Gámez-Guadix, 2018; Finkelhor ym., 2022; Mielityinen ym., 2023). Tyyppillisesti tutkimuksessa seksuaaliväkivaltakokemusten yleisyyttä tarkastellaan keskittyen tyttöihin ja poikiin erikseen, mutta tuoreemmat tarkastelut osoittavat, että muuta sukupuolta olevat tai vaihtelevan sukupuoli-identiteetin omaavat kokevat seksuaaliväkivaltaa muita useammin (Mielityinen ym., 2023).

Suurimmassa osassa aikuisen tekemästä seksuaaliväkivallasta tekijänä on 18–25-vuotias mieshenkilö (Finkelhor ym., 2022). Lapsiuhritutkimuksen mukaan lasten vuonna 2022 kokemasta aikuisen tekemästä seksuaaliväkivallasta noin puolet oli tehnyt tuntematon henkilö, kun vielä vuonna 2013 tekijänä oli useimmiten seurustelukumppani, kaveri tai muu tuttu (Mielityinen ym., 2023). Nettiympäristöissä tapahtuva seksuaaliväkivalta voi osaltaan selittää tätä kehitystä, sillä netissä ei aina pystytä tunnistamaan, kuka väkivallan tekijä on. Kansainvälinen tutkimusnäyttö viittaa netissä tapahtuvan seksuaaliväkivallan tekijän olevan useimmiten joku, jonka lapsi tuntee netin ulkopuolelta, ja noin kolmanneksessa tapauksista tekijä on lapselle tuntematon (Finkelhor ym., 2022; Sutton & Finkelhor, 2024).

2.2 Seksuaaliväkivallan riskitekijät

Seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumisen riskiin yhdistyy monia lapseen, perheeseen ja yhteiskuntaan liittyviä tekijöitä. Tutkimukset osoittavat, että tytöt (Pedersen ym., 2023) ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat (de Santisteban & Gámez-Guadix, 2018) kokevat seksuaaliväkivaltaa netissä poikia todennäköisemmin. Myös seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ovat muita suuremmassa riskissä kokea seksuaaliväkivaltaa netissä (Sklenarova ym., 2018; Turner ym., 2023).

Lapset, joilla on jokin sairaus tai vamma (Assink ym., 2019; Mailhot Amborski ym., 2022), ja lapset, joilla on ylivilkkautta tai keskittymisen haasteita (White ym., 2014; Snyder, 2015) kokevat muita lapsia todennäköisemmin seksuaaliväkivaltaa. Mielenterveyden häiriöiden, kuten masennuksen ja ahdistuneisuuden, on nähty lisäävän netissä tapahtuvan seksuaaliväkivallan riskiä (de Santisteban & Gámez-Guadix, 2018).

Myös vanhemmat ja perhe vaikuttavat seksuaaliväkivallan riskiin ja toteutumiseen. Vanhemman huolenpito ja kiinnostus siihen, mitä lapsi tekee netissä ja kenen kanssa hän juttelee, vähentää seksuaaliväkivaltakokemusten riskiä (Pedersen ym., 2023; Turner ym., 2023). Tutkimukset osoittavat myös, että lapset, jotka eivät asu biologisten vanhempiensa kanssa, kokevat muita todennäköisemmin seksuaaliväkivaltaa (Assink ym., 2019; Turner ym., 2023), ja erityisesti riski kohdistuu kodin ulkopuolelle sijoitettuihin lapsiin (Ellonen ym., 2023).

Päihteiden käytön, julkisissa tiloissa oleskelun ja rikolliseen tai kiellettyyn käyttäytymiseen osallistumisen on perinteisesti nähty lisäävän riskiä kokea väkivaltaa (Ellonen & Aaltonen, 2012; Assink ym., 2019; Kaakinen ym., 2021). Sen sijaan nettiympäristössä seksuaaliväkivallan riskiä lisäävää käyttäytymistä on esimerkiksi runsas ajanvietto netissä, tuntemattomille henkilöille jutteleminen, seksiviestittelyyn osallistuminen, aikuisille tarkoitetuilla sivustoilla käyminen, ihmisten tapaaminen netin välityksellä ja esiintyminen toisena henkilönä tai muunlaisena kuin itse on. Lisäksi netissä koetun seksuaaliväkivallan riskiin on yhdistetty vanhemman alhainen koulutustaso. (de Santisteban & Gámez-Guadix, 2018; Sklenarova ym., 2018; Turner ym., 2023).

Kasvokkain tapahtuvaan seksuaaliväkivaltaan verrattuna netissä tapahtuvan seksuaaliväkivallan riskitekijät ovat ristiriitaisempia ja vaikeammin hahmotettavissa (Assink ym., 2019). Kasvokkain tapahtuvaa seksuaaliväkivaltaa tavallisesti ennustavat tekijät, kuten sukupuoli, muut väkivaltakokemukset ja päihde- tai rikosmyönteinen elämäntapa eivät välttämättä päde samalla tavalla netissä tapahtuvaan seksuaaliväkivaltaan (Pedersen ym., 2023).

2.3 Ikätoverien välisen seksuaaliväkivallan erityispiirteitä – seksiviestittelystä seksuaaliväkivallaksi

Seksiviestittelyyn osallistumisen nähdään lisäävän riskiä sekä kokea että tehdä seksuaaliväkivaltaa netissä ja sen ulkopuolella (Gámez-Guadix & Mateos-Pérez, 2019; Doyle ym., 2021). Jos nuori lähettää toiselle seksiviestejä ilman tämän suostumusta tai välittää näitä viestejä eteenpäin, voi kyseessä olla seksuaaliväkivalta jopa silloin, kun siihen ei liity tarkoituksenmukaisuutta tai tahallista toisen vahingoittamista. Nuoret voivat välittää eteenpäin ikätoverin itsestään lähettämää alastonkuvaa, nuori on voinut kuvata ikätoveria salaa tai tehdä tästä alastonkuvan hyödyntäen tekoälyä. Tekoäly on tuonut mukanaan uudenlaisia mahdollisuuksia myös seksuaaliväkivallan toteuttamiselle. Seksuaalisilla kuvilla kiristäminen (engl. sexual extortion of children, niin kutsuttu sextortion) voi liittyä myös nuorten väliseen seksuaaliväkivaltaan. Jaettu suostumus, eli kaikkien osapuolten vapaaehtoinen osallistuminen, erottaa seksiviestittelyn seksuaaliväkivallasta (Barroso ym., 2021).

Viimeisimmän vuoden aikana noin viidestä kymmeneen prosenttia nuorista on kertonut välittäneensä saamansa seksiviestin eteenpäin ilman lupaa ja kolmesta kymmeneen prosenttia kertoo oman seksiviestinsä levinneen (Barroso ym., 2021; Gámez-Guadix ym., 2022; Seto ym., 2023). Seksuaalissävytteisten kuvien eteenpäin välittämiseen verrattuna kuvilla kiristäminen ei ole yhtä yleistä nuorten keskuudessa. Vuosittain vajaa kolme prosenttia kertoi joutuneensa kiristetyksi ja alle prosentti myönsi kiristäneensä ikätoveria seksuaalissävytteisen kuvan avulla (Gámez-Guadix ym., 2022). Sekä kiristäjät että kiristämisen kohteeksi joutuvat ovat useammin nuorempia ja/tai seksuaalivähemmistöön kuuluvia lapsia.

Ilman suostumusta tapahtuva seksiviestittely, samoin kuin seksiviestittely yleensä, yleistyy iän myötä (Seto ym., 2023). Esimerkiksi 12–13-vuotiaista 2,5 prosenttia on kertonut välittäneensä seksiviestin eteenpäin vuoden aikana, kun 16–17-vuotiaista osuus on yli 13 prosenttia (Gámez-Guadix ym., 2022). Sukupuolen yhteys ilman suostumusta tapahtuvaan seksiviestittelyyn ei ole yhtä selkeä (Barroso ym., 2021; Seto ym., 2023; Dodaj ym., 2024).

Ikätoverien välisessä seksuaaliväkivallassa tekijä on tavallisesti nykyinen tai entinen seurustelukumppani erityisesti silloin, jos puhutaan kuvilla kiristämisestä tai seksiviestien välittämisestä eteenpäin koston suhteen päätyttyä (Barroso ym., 2021). Ikätoverien välisen seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumiselle vaikuttavat altistavan osin samat riskitekijät kuin aikuisen tekemälle seksuaaliväkivallalle. Riskitekijöitä ovat esimerkiksi vanhempien avioero, perheen heikko taloudellinen tilanne ja nuoren riskikäyttäytyminen, kuten runsas netin ja alkoholin käyttö (Kaltiala-Heino ym., 2016, 2018; Barroso ym., 2021).

Seksiviestien luvatta lähettämisen riskiä lisäävät sosiaaliset haasteet, aggressiivisuus, piittaamattomuus, netissä vietetty runsas aika, deittisovellusten käyttäminen ja puhelimen aktiivinen käyttö (Barroso ym., 2021; Seto ym., 2023; Dodaj ym., 2024). Jos seksuaalissävytteisten kuvien jakamista ja saamista pidetään kaveripiirissä yleisenä, se ennustaa ikätovereiden kuvien jakamista suostumuksetta (Seto ym., 2023). Lapsen aiemmat kokemukset väkivallasta näyttävät altistavan ikätoverien välistä väkivaltaa voimakkaammin erityisesti aikuisen tekemälle seksuaaliväkivallalle (Schaathun ym., 2024).

2.4 Seksuaaliväkivallan vaikutukset lapseen

Seksuaaliväkivallalla on monenlaisia vakavia välittömiä ja pitkäaikaisia psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia seurauksia ja vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja kehitykseen (Chauviré-Geib & Fegert, 2024). Seksuaaliväkivallan emotionaaliset seuraukset sisältävät enimmäkseen ikäviä tunnekokemuksia, kuten häpeää, syyllisyyttä, inhoa ja pelkoa, joskin lapsi voi kokea esimerkiksi jännitystä tai uteliaisuutta (Hamilton-Giachritsis ym., 2020). Muita psyykkisiä seurauksia ovat esimerkiksi alhainen itsetunto, aggressiivisuus, itsetuhoisuus, ahdistuneisuus ja masentuneisuus (Hailles ym., 2019; Reed ym., 2019; Hamilton-Giachritsis ym., 2020; Chauviré-Geib & Fegert, 2024).

Seksuaaliväkivallan vaikutukset näkyvät myös sosiaalisessa elämässä esimerkiksi haluna eristäytyä, heikentyneinä sosiaalisina suhteina sekä ongelmina koulunkäynnissä (Chauviré-Geib & Fegert, 2024). Päihteiden käyttö voi myös lisääntyä (Reed ym., 2019). Seksuaaliväkivallan on todettu lisäävän riskiä sairastua erilaisiin ruoansulatushäiriöihin ja kroonisiin kiputiloihin (Ahlgren & Bildjuschkin, 2023).

Aikuisten tekemä seksuaaliväkivalta vahingoittaa lasta, sillä aikuisten tehtävä on huolehtia lapsista ja pitää heidät turvassa, mutta ikätoverien tekemä seksuaaliväkivalta voi olla yhtä haitallista (Finkelhor ym., 2023). Varsinkin keskenään tuttujen lasten välillä tapahtuva seksuaaliväkivalta voi

vaikuttaa voimakkaasti lapsen sosiaaliseen asemaan ja maineeseen, mikä voi pitkittää seksuaaliväkivallasta syntyvää haittaa. Ystävien tai seurustelukumppanien tekemä seksuaaliväkivalta voi olla erityisen haavoittavaa ja aiheuttaa petetyksi tulemisen kokemuksia (Barroso ym., 2023; Finkelhor ym., 2023).

2.5 Seksuaaliväkivaltakokemuksista kertominen

Erityisesti netissä seksuaaliväkivaltaa kokeneiden lasten tunnistaminen on haasteellista, sillä kokemusten vaikutukset ovat hyvin hajanaisia ja ilmenevät lapsilla eri tavoin. Lisäksi tyypillisinä seksuaaliväkivallalle altistavina riskitekijöinä nähdyt asiat eivät välttämättä päde netissä tapahtuvaan seksuaaliväkivaltaan. Seksuaaliväkivallasta kertominen onkin usein ainoa keino, jolla lapsen kokemukset tulevat muiden tietoon. Kokemuksista kertominen on keskeistä avun ja tuen saamiseksi. Päätökseen kertoa kokemastaan seksuaaliväkivallasta voi vaikuttaa pelko kertomisen seurauksista, huolet ja uskomukset muiden reaktioista tai seksuaaliväkivallan aiheuttamat tunteet, kuten häpeä ja syyllisyys (Morrison ym., 2018; Pelastakaa Lapset, 2021). Lisäksi kokemuksista kertomiseen vaikuttavat mahdollisuudet kertomiseen, halu suojella perheenjäseniä tai myötätunto tekijää kohtaan (Morrison ym., 2018). Lapset voivat myös kertoa kokemuksistaan vain osittain (Larner, 2022), jolloin on keskeistä, tarttuuko aikuinen lapsen kertomaan.

Suurin osa lapsista kertoo seksuaaliväkivaltakokemuksistaan jollekin (Lahtinen ym., 2018; Pelastakaa Lapset 2021; Mielityinen ym., 2023). Valtaosa kertoo ystävälleen (Pelastakaa Lapset, 2021). Aikuiselle kokemuksista kerrotaan hieman todennäköisemmin silloin, jos tekijä on yli 30-vuotias ja/tai jos lapsi itse kokee tilanteen seksuaaliväkivaltana (Lahtinen ym., 2018). Myös lapsen nuorempi ikä lisää todennäköisyyttä kertoa aikuiselle tapahtuneesta. Viranomaiselle kertoo kuitenkin vain noin joka kymmenes seksuaaliväkivaltaa kokenut lapsi (Lahtinen ym., 2018).

Pelastakaa Lasten Grooming lasten silmin -selvityksessä (2021) kolmannes (33 %) ja lapsiuhritutkimuksessa vuonna 2022 viidennes (21 %) aikuisen tekemää seksuaaliväkivaltaa kokeneista ei kertonut kokemuksistaan kenellekään. Syynä oli useimmiten se, ettei lapsi ajatellut tapahtuneen olleen tarpeeksi vakavaa (75 %), hän ei uskonut, että kertomisesta olisi apua (45 %) tai oli liian häpeissään kertoakseen (33 %) (Pelastakaa Lapset, 2021). Myös lapsiuhritutkimuksessa korostuivat samat syyt kertomatta jättämiselle (Mielityinen ym., 2023).

3 KYSELYN TOTEUTUS

Selvitys perustuu kyselyyn, jossa 11–17-vuotiailta lapsilta kerättiin tietoa verkkopohjaisella Webropol-kyselyllä helmi-maaliskuussa 2025. Kyselylomakkeeseen oli mahdollista vastata suomeksi ja ruotsiksi. Kysely lähetettiin sadoille kouluille sähköpostitse ja kyselylomaketta jaettiin sosiaalisessa mediassa. Kyselyyn vastasi 4 106 lasta.

Ennen kyselyn toteutusta kyselylomake pilotoitiin. Pilotointiin osallistui yhdeksän 11–18-vuotiaasta lasta ja nuorta, joiden antamien kommenttien perusteella joitakin kysymyksiä ja termejä selkiytettiin. Tutkimuslupa kyselyn toteuttamiseen saatiin kolmesta kaupungista. Kaikille kouluille lähetettiin ohjeet ja tiedotteet (ml. tiedote huoltajille) kyselyn toteuttamisesta.

Kyselyyn vastaaminen oli lapselle vapaaehtoista. Lomakkeen alussa ensimmäisenä kysymyksenä tiedusteltiin lapsen halukkuutta osallistua kyselyyn. Kysymyskohdassa kerrottiin ikätasoon sopivalla tavalla osallistumisen olevan vapaaehtoista, ja että lapsella on oikeus keskeyttää vastaaminen milloin tahansa. Kysymyskohdassa todettiin, että vastaaminen on nimetöntä, eikä vastaajia voida yhdistää heidän antamiinsa vastauksiin. Lapsilta kysyttiin, olivatko he ymmärtäneet nämä seikat ja suostuvatko he vastaamaan. Mikäli lapsi vastasi suostuvansa, hänelle avautuivat selvityksen kysymykset. Mikäli lapsi ei antanut suostumustaan, hänelle avautui sivusto, jossa oli linkkejä lapsiystävälliseen tietoon lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta. Tällä haluttiin varmistua siitä, että lapsi saa oppitunnilla jotakin muuta tekemistä, mikäli hän ei halunnut vastata kyselyyn.

Aineiston analyysi

Ennen aineiston analyysia poistettiin vastaajat, jotka eivät olleet halunneet osallistua kyselyyn. Tämän lisäksi kyselystä poistettiin noin kymmenen vastaajaa, jotka olivat vastanneet vain kahteen ensimmäiseen kysymykseen, ja 25 vastaajaa, jotka olivat jättäneet selvästi useita hassutteluvastauksia. Kriteerinä aineistosta poistamiselle oli, että avoimissa vastauksissa oli selkeitä hassutteluvastauksia, joita ei pystynyt tulkitsemaan vastauksena kysymykseen, ja lisäksi lapsi oli esimerkiksi taustakysymyksissä osoittanut, ettei vastannut kysymyksiin totuudenmukaisesti. Lapset saattoivat esimerkiksi raportoida kaikki mahdolliset terveydelliset haasteet tai kuuluvansa kaikkiin vähemmistöihin, mutta valitsivat myös kohdan, jonka mukaan he eivät kokeneet kuuluvansa vähemmistöön.

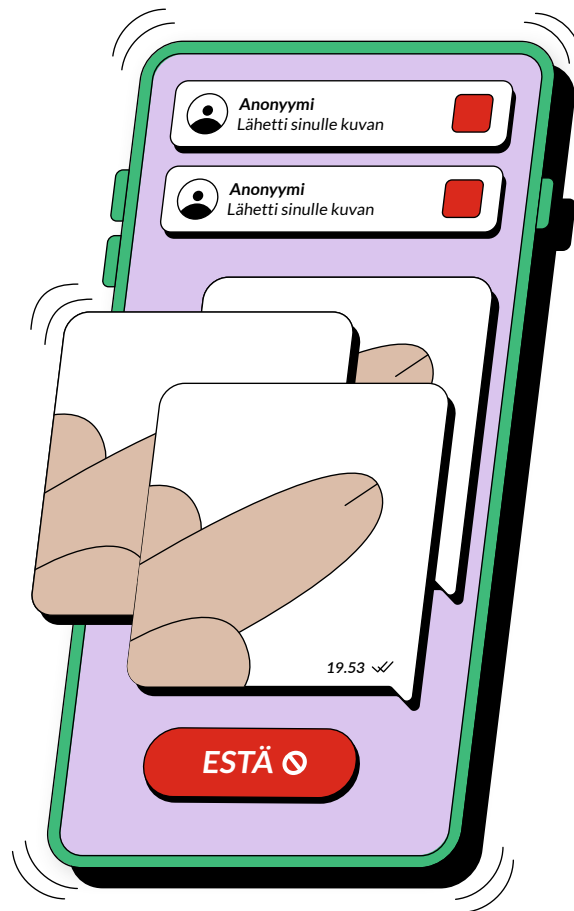
Aineiston analyysissä käytettiin IBM SPSS Statistics-ohjelmistoa. Aineiston ja ilmiöiden kuvaamisessa käytettiin prosenttilukuja (%) ja lukumääriä (n). Kvantitatiivisina analyysimenetelminä toimivat ristiintaulukointi, Khi2-neliötesti sekä logistinen regressioanalyysi. Lasten omia, avoimia vastauksia analysoitiin laadullisesti soveltaen sisällönanalyttistä lähestymistapaa.

Rajoitukset

Tuloksia tarkastellessa havaittiin, että 11-vuotiaat lapset olivat ylliedustettuina monissa selvityksessä tarkastelluissa kokemuksissa ja taustatekijöissä. Tämä voi johtua siitä, että verrattuna muihin ikäryhmiin 11-vuotiaista suurempi osuus vastasi sosiaalisen median kautta, jolloin aineisto on heidän kohdallaan valikoituneempi. Toisaalta ylliedustus erilaisissa taustakysymyksissä, kuten koulusta poissaolemiseen, päihteiden käyttöön, erilaisiin vähemmistöihin kuulumiseen ja terveyshaasteisiin, voi kertoa siitä, etteivät nuorimmat joko ymmärtäneet kysymyksiä tai hassuttelivat

vastauksissaan. 11-vuotiaiden valikoituminen ei kuitenkaan kokonaisaineistoa tarkasteltaessa vaikuta tuloksiin heidän pienen määränsä vuoksi. Tarkemmissa seksuaaliväkivallan taustatekijöitä koskevissa tarkasteluissa 11-vuotiaat kuitenkin jätetään ulkopuolelle.

Tämä selvitys tarkastelee lasten omia kokemuksia seksuaaliväkivallasta netissä. Vaikka lapsia ohjeistettiin vastaamaan erikseen kysymyksiin koskien seksiviestittelyä, seksuaalissävytteisten kuvien ja videoiden lähettämistä sekä ikätoverien välillä että aikuisen toimesta, osa lapsista ei välttämättä vastauksissaan osannut erotella näitä. Lapset ovat siis saattaneet tehdä omia määrittelyjä vastatessaan kysymyksiin, ja ne saattavat erota jonkin verran ohjeistetuista määritelmistä.

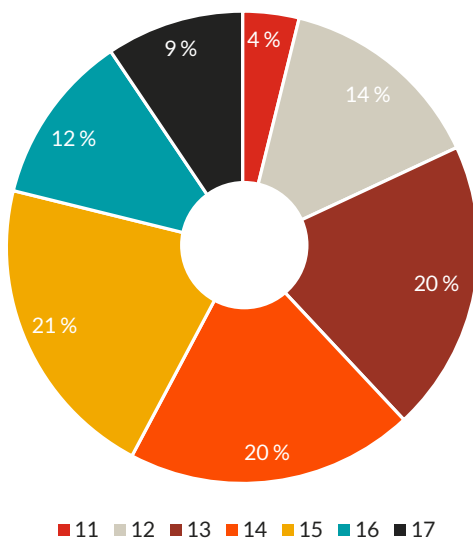

4 TULOKSET

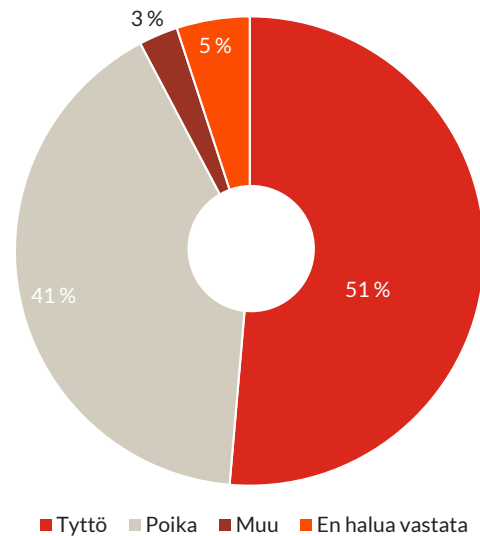
Tulosten esittämisen yhtenäisyyden vuoksi tässä osiossa käytetään termiä **lapsi** myös nuorten välisen seksiviestittelyn tuloksia kuvattaessa.

4.1 Kyselyyn vastanneet lapset ja heidän taustatietonsa

Kyselyyn vastasi yhteensä 4 106 lasta. Suurin osa (82 %, n=3 379) vastasi kyselyyn koulussa oppitunnin aikana ja vajaa viidennes (18 %, n=727) muuta kautta. Hieman yli puolet kyselyyn vastanneista (51 %, n=2 064) oli tyttöjä. Poikia oli 41 prosenttia (n=1 644), muuta sukupuolta olevia 3 prosenttia (n=108) ja heitä, jotka eivät halunneet kertoa sukupuoltaan, 5 prosenttia (n=202). Kyselyyn vastanneista suurin osa oli 13–15-vuotiaita, joista jokainen ikäryhmä kattoi viidenneksen vastaajista.

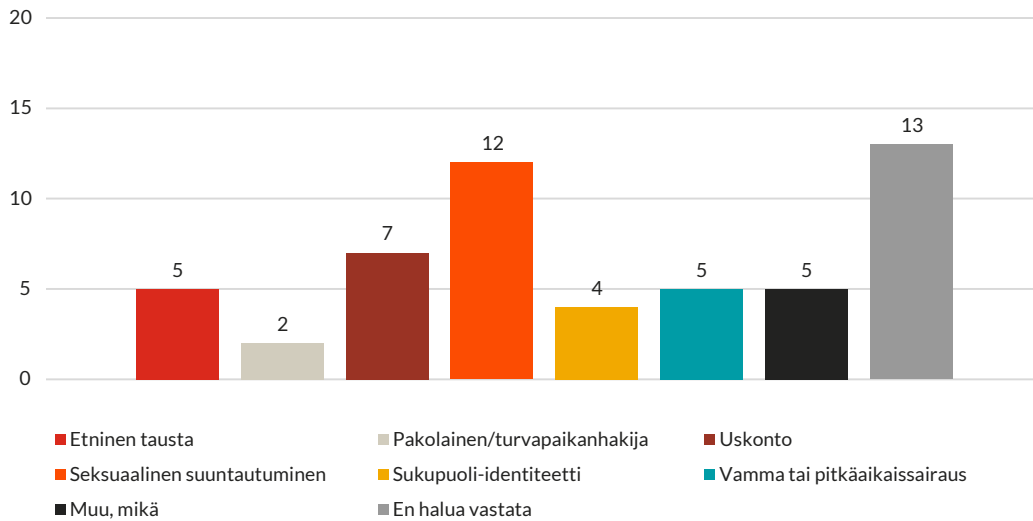

Kuva 1. Lasten ikä (n= 4 020).

Kuva 2. Lasten sukupuoli (n=4 018).

Ruotsi, arabia ja venäjä olivat suomen lisäksi lasten yleisimmät äidinkielet. Lähes puolet (48 %, n=1 958) lapsista kertoi asuvansa pienessä kaupungissa tai kunnassa, reilu viidennes (23 %, n=957) suuressa kaupungissa ja vajaa viidennes (17 %, n=683) maaseudulla. Pääsääntöisesti kahden huoltajan kanssa asui 61 prosenttia (n=2 519), yhden huoltajan kanssa 15 prosenttia (n=612) ja vuorotellen jommankumman huoltajan luona 16 prosenttia (n= 644) lapsista. Yksin tai kämppäkavereiden kanssa kertoi asuvansa vajaa 3 prosenttia (n=106) ja muulla tavoin, esimerkiksi sijaisperheessä, 2 prosenttia (n=91) lapsista. Seksuaalivähemmistöön kertoi kuuluvansa 12 % ja uskonnolliseen vähemmistöön 7 % lapsista.

Kuva 3. Lapset eri vähemmistöryhmissä, % (n=3 567).

LASTEN TERVEYS JA HYVINVOINTI

Lähes puolet lapsista (44 %, n=1 811) kertoi, että heillä on jokin terveydellinen haaste. Yleisimpinä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvinä haasteina olivat muistamisen ja keskittymisen vaikeudet, joista kertoi reilu kolmannes lapsista (31 %, n=1 214–1 236). Reilu viidennes (23 %, n=957) lapsista koki oman terveytensä erittäin hyväksi ja 42 prosenttia (n=1 707) hyväksi. Huonoksi terveytensä koki 5 prosenttia (n=192) ja erittäin huonoksi alle 2 prosenttia (n=60) lapsista.

Kuva 4. Terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttavat haasteet, % (n=3972).

Yli puolet (68 %, n=2 673) 11–17-vuotiaista lapsista ei ollut koskaan tai ainakaan viimeisen vuoden aikana käyttänyt alkoholia. Suurin osa heistä (18 %, n=708), jotka kertoivat käyttäneensä alkoholia, käyttivät sitä alle viisi kertaa vuoden aikana. Tyttöjen ja muuta sukupuolta olevien alkoholin käyttö oli yleisempää kuin pojiilla. Lapsista 6 prosenttia (n=260) kertoi kokeilleensa joskus jotakin huumetta. Päihteiden käyttö oli yleisempää vanhemmilla lapsilla.

4.2 Kokemukset seksiviestittelystä ikätoverin kanssa

Tässä osiossa kerrotaan erikseen seksiviestien ja seksuaalissävytteisten kuvien ja videoiden saamisesta ja lähettämisestä. Näistä kysyttiin lapsilta erikseen.

Seksiviestitellä ja seksiviestittely termeinä pitävät sisällään sekä viestien että kuvien ja videoiden saamisen tai lähettämisen.

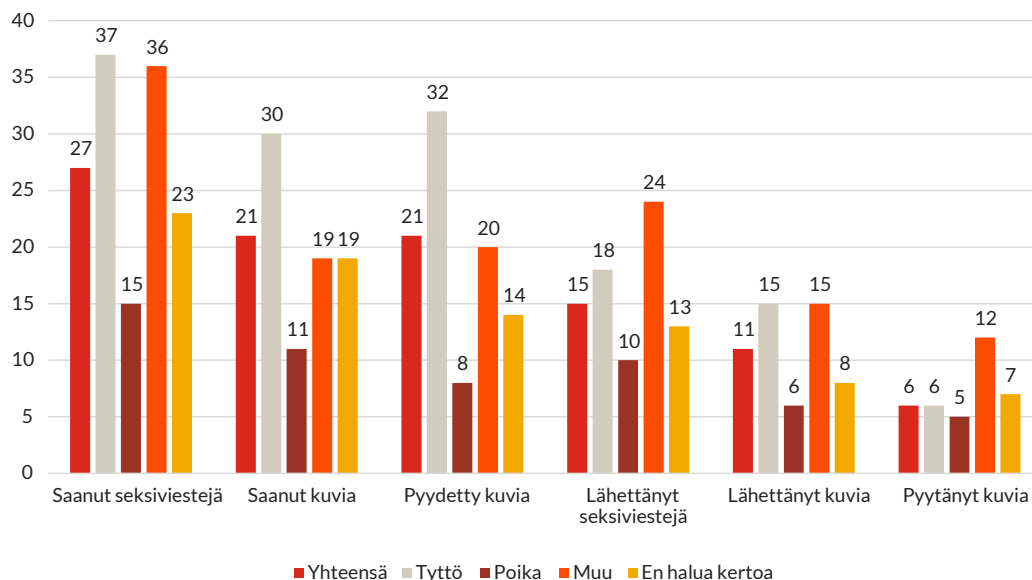
SEKSIVIESTIEN SAAMINEN JA LÄHETTÄMINEN

Tässä selvityksessä tarkasteltiin lasten osallisuutta seksiviestien sekä seksuaalissävytteisten kuvien ja videoiden lähettämiseen ikätovereiden kesken. Lapsista 27 prosenttia (n=1 114) kertoi saaneensa ja 15 prosenttia (n=598) lähettäneensä seksiviestejä ikätoverilleen viimeisen vuoden aikana. Sekä seksiviestien saaminen että niiden lähettäminen yleistyi iän myötä. Yli puolet (54 %, n=204) 17-vuotiaista ja 8 prosenttia (n=48) 12-vuotiaista kertoi saaneensa seksiviestin. Tytöistä 37 prosenttia (n=749) ja muuta sukupuolta olevista 36 prosenttia (n=38) kertoi saaneensa seksiviestejä, kun pojista vastaava osuus oli 16 prosenttia (n=260). Seksiviestejä kertoi lähettäneensä 24 prosenttia (n=26) muuta sukupuolta olevista lapsista, 18 prosenttia tytöistä (n=379) ja 10 prosenttia (n=157) pojista.

SEKSUAALISSÄVYYTEISTEN KUVIEN JA VIDEOIDEN SAAMINEN JA LÄHETTÄMINEN

Tässä osiossa puhutaan seksuaalissävytteisistä **kuvista ja videoista**. Luettavuuden vuoksi tekstissä puhutaan jatkossa seksuaalissävytteisistä kuvista, mutta sillä tarkoitetaan myös videoita.

Viimeisen vuoden aikana seksuaalissävytteisiä kuvia tai videoita ikätoverilta kertoi saaneensa 21 prosenttia (n=873) lapsista. Vastaavasti 11 prosenttia (n=443) lapsista kertoi lähettäneensä seksuaalissävytteisiä kuvia ikätoverille. Tytöistä ja muuta sukupuolta olevista lapsista 15 prosenttia (tytöt n=307, muuta sukupuolta olevat n=16) ja pojista 6 prosenttia (n=93) oli lähettänyt seksuaalissävytteisen kuvan ikätoverilleen. Tytöistä 30 prosenttia (n=615), muuta sukupuolta olevista 19 prosenttia (n=21) ja pojista 11 prosenttia (n=182) kertoi saaneensa ikätoveriltaan seksuaalissävytteisen kuvan. Pojat eivät siis osallistu kuvien saamiseen ja lähettämiseen yhtä aktiivisesti kuin tytöt ja muuta sukupuolta olevat lapset. Samoin kuin seksiviestittely, seksuaalissävytteisten kuvien lähettäminen ja saaminen oli yleisempää vanhemmilla kuin nuoremmilla lapsilla.

Kuva 5. Seksiviestittelyyn osallistumisen yleisyys sukupuolittain ja yhteensä, %.

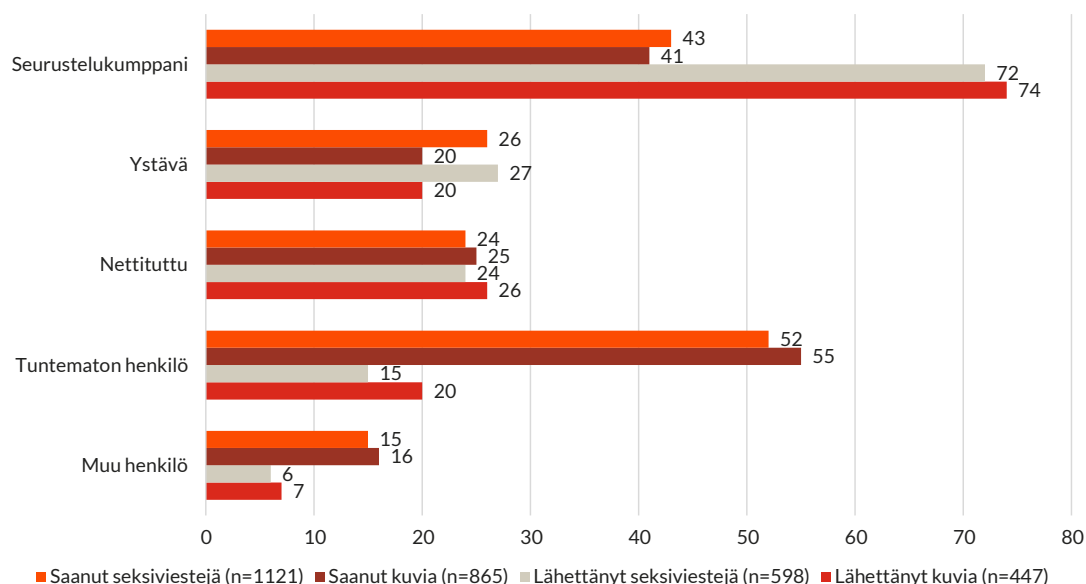
KENELLE LAPSI LÄHETTÄÄ JA KENELTÄ HÄN SAA SEKSIVIESTEJÄ?

Lapset lähettivät seksiviestejä tavallisimmin seurustelukumppanille (72 %, n=432). Seksiviestejä lähettäneistä 27 prosenttia (n=162) lähetti viestejä ystävälleen ja 24 prosenttia (n=145) nettitululle. Ystäville seksiviestejä lähettivät useammin nuoremmat kuin vanhemmat lapset. Seksiviestejä lähettäneistä lapsista 15 prosenttia (n=91) lähetti viestejä tuntemattomille.

Seksiviestejä saaneista alle puolet (43 %, n=481) kertoi saaneensa seksiviestin seurustelukumppaniltaan, 26 prosenttia (n=289) ystävältään, 52 prosenttia (n=585) tuntemattomalta ja 24 prosenttia (n=272) nettitulultaan.

KENELLE LAPSI LÄHETTÄÄ JA KENELTÄ HÄN SAA SEKSUAALISSÄVYTTESIÄ KUVIA?

Seksuaalissävytteisiä kuvia lähettäneistä 74 prosenttia (n=330) kertoi lähettäneensä niitä seurustelukumppanilleen, 26 prosenttia (n=115) nettitululle, 20 prosenttia (n=88) tuntemattomalle henkilölle ja 20 prosenttia (n=89) ystävälleen. Seksuaalissävytteisiä kuvia saaneista yli puolet (55 %) kertoi saaneensa seksuaalissävytteisiä kuvia entuudestaan tuntemattomalta henkilöltä. Seurustelukumppanilta seksuaalissävytteisiä kuvia kertoi saaneensa 41 prosenttia, nettitululta 25 prosenttia ja ystävältä 20 prosenttia kaikista kuvia saaneista.

Kuva 6. Kenen kanssa lapsi seksiviestittelee, %.

Selvityksessä tarkasteltiin myös sitä, miten tavallista lapselle on pyytää seksuaalissävytteisiä kuvia ikätoveriltaan. Lapsista 6 prosenttia (n=226) kertoi pyytäneensä seksuaalissävytteisiä kuvia ikätoveriltaan. Kuvien pyytäminen oli yleisempää vanhemmissa ikäluokissa. Noin viidennes (21 %, n=848) lapsista kertoi ikätoverin pyytäneen heiltä seksuaalissävytteistä kuvaa. Kuvia pyydettiin useimmiten tytöiltä ja vanhemmilta lapsilta.

PAINE LÄHETTÄÄ SEKSIVIESTEJÄ JA SEKSUAALISSÄVYTTTEISIÄ KUVIA IKÄTOVERILLE

Painetta seksiviestien lähettämiseen kertoi kokeneensa 6 prosenttia (n=226) kaikista lapsista. Niistä lapsista, jotka olivat osallistuneet seksiviestittelyyn, 18 prosenttia (n=216) kertoi kokeneensa painetta seksiviestittelyyn. Eniten painetta seksiviestittelyyn kokivat 15–17-vuotiaat lapset: esimerkiksi 17-vuotiaista 12 prosenttia kertoi paineesta lähettää seksiviestejä, kun taas 12-vuotiaista vastaava osuus oli 2 prosenttia. Muuta sukupuolta olevista lapsista ja tytöistä 9 prosenttia ja pojista 2 prosenttia kertoi paineesta osallistua seksiviestittelyyn.

Avoimella kysymyksellä kysyttiin, mistä lapset ajattelevat paineen seksiviestittelyyn syntyvän. Osasta vastauksista käy ilmi, että lapset olivat tässä kysymyskohdassa ajatelleet sekä seksiviestien että seksuaalissävytteisten kuvien lähettämistä. **Painostaminen (n=43)** oli yleisin syy sille, miksi painetta koettiin. Painostamisen keinoina mainittiin kuvien toistuva pyytäminen, kiristäminen ja uhkailu.

"Toinen ei lopeta kyselyä, paineistaa ettei me voida enää puhua jossen laita jotain samantapaista ja kiristää. Itse kaipaamaan paljon huomiota ja joskus menee sekaisin se, mitä se oikeanlainen huomio on"

"Kyseisiä viestejä pyydetään jankuttamalla niin kauan kunnes siihen suostuu. Tai jopa uhkaillaan"

tehdä jotain kuten asioiden levittämistä jos ei niitä lähetä”

”Mua alettiin painostaa tai niiku houkutella esim. ”Laita nyt” ”Voin maksaa””

”Om man skickat nakenbilder tidigare och dom hotar att sprida dom, och att kalla en dumma saker om man inte gör det”

Yhtenä syynä paineelle lähettää seksiviestejä oli **pelko seurauksista (n=20)**, mikäli ei suostu seksiviestien tai seksuaalissävytteisten kuvien lähettämiseen. Nämä syyt liittyivät esimerkiksi pettymyksen aiheuttamiseen toiselle ja pelkoon, että toinen suuttuu tai hylkää. Toisaalta lapsia pelotti myös kuvien leviäminen.

”Koska pelkään kumppanini jättävän minut jos en suostu lähettämään hänelle sellaisia viestejä”

”Vaikka sillä hetkellä ei olisi tehnyt mieli. Halusi että toinen ei pety tai kyllästy”

”Esim siitä että pelottaa jos se yhtäkkiä alkaisi levittää niitä kuvia”

”Man tror att något kommer hända ifall man inte gör det”

Keskeiseksi syyksi paineeseen lähettää seksiviestejä nousi **hyväksynnän hakeminen (n=17)**. Seksi- viestittely nähtiin keinona kokea itsensä hyväksytyksi ja rakastetuksi.

”Haluan että musta tykätään”

”Halu kelvata jollekin ja tuntea olonsa hyväksytyksi”

”Tulee olo että minut jätetään yksin jos en laita kuvia.”

”Man vågar inte säga nej. Vill bara bli älskad.”

Myös **ihastus ja miellyttämisen halu (n=11)** olivat syitä siihen, miksi lapset kokivat painetta seksiviestittelyyn.

”Yleensä haluan mut joskus tuli semmone etten ois jaksanu mut tykkäsin täst henkilöst nii laitoin”

”Tarve miellyttää ja ei halua aiheuttaa pettymystä”

Paine seksiviestittelyyn syntyi myös oletetusta seksiviestittelyn **vastavuoroisuudesta (n=10)**. Toisen laittaessa seksiviesti koettiin vaikeaksi olla vastaamatta seksiviestillä tai seksuaalissävytteisellä kuvalla.

”Hän lähetti ensin eikä olisi kohteliasta olla lähettämättä sellaisia takaisin.”

”En halunnut tuottaa pettymystä miehille/pojille joiden kanssa snäppäsin. Tunsin itseni velvolliseksi lähettämään kuvia koska olin heille jutellut ja he kehuivat niin kauniiksi”

Paine seksiviestittelyyn koettiin syntyvän myös **sosiaalisesta paineesta ja seksiviestittelyn normalisoitumisesta (n=9)**. Seksi- viestittelyn yleistyminen näkyi lasten arjessa ja yleinen puhe antoi

ymmärtää, että kaikki lapset seksiviestittelevät. Tästä syntyi painetta myös omaan seksiviestittelyyn.

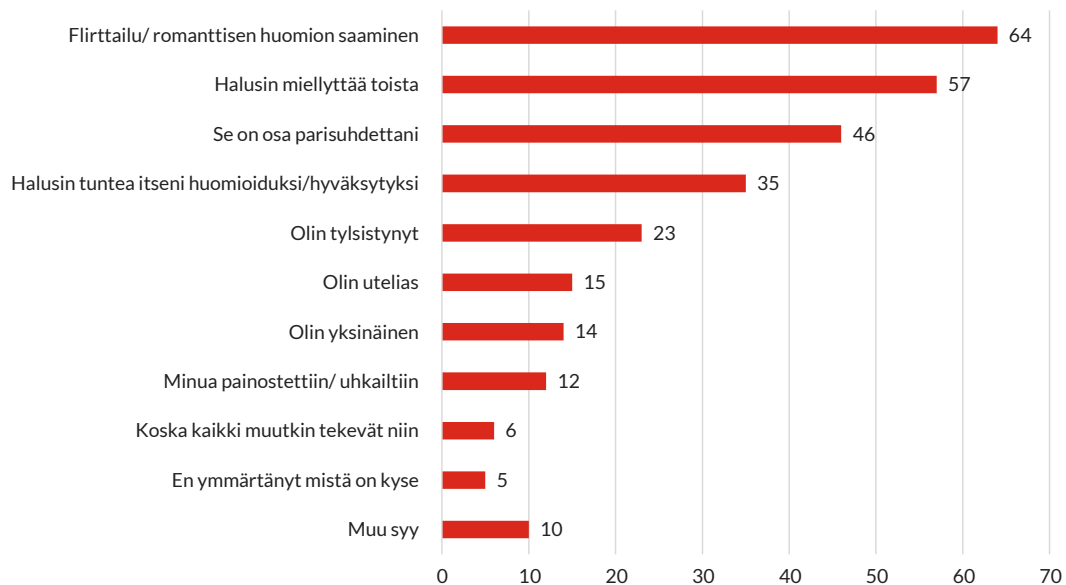
"somesta, viestien lähettely vaikuttaa nykyään normaalilta että kaikki tekis sitä"

"Kaikki puhuu siitä ja kuvia ja viestejä pyydetään netissä usein"

"No muut puhuu niistä aika paljon koulussa jne"

SYYT SEKSUAALISSÄVYTTTEISTEN KUVIEN LÄHETTÄMISEEN

Yleisimmät syyt seksuaalissävyytteisten kuvien lähettämisen taustalla olivat flirttailu ja romanttisen huomion saaminen (64 %, n=279) sekä halu miellyttää toista osapuolta (57 %, n=250). Kuvia lähettäneistä 46 prosenttia (n=201) koki sen olevan osa parisuhdettaan. Huomion ja hyväksynnän hakemiseksi seksuaalissävyytteisiä kuvia lähetti 34 prosenttia (n=151). Painostus tai uhkailu oli syynä 12 prosentilla (n=54) lapsista. Vain 5 prosenttia (n=20) kertoi osallistuneensa kuvien lähettelyyn siksi, ettei ymmärtänyt mistä siinä oli kyse, ja suurin osa heistä oli nuorempia lapsia.

Kuva 7. Syyt seksuaalissävyytteisten kuvien lähettämiseen, % (n=440).

Vain alle viidennes (18 %, n=80) seksuaalissävyytteisiä kuvia lähettäneistä koki olevansa huolissaan tai erittäin huolissaan kuviansa leviämisestä. Ei lainkaan huolissaan sen sijaan kertoi olevansa 57 prosenttia (n=257). Puolet (50 %, n=224) seksuaalissävyytteisiä kuvia lähettäneistä kertoi kuitenkin tehneensä jotain suojatakseen itsensä ja kuvansa. Yleisimpinä keinoina oli varmistaa, etteivät kasvot näy kuvassa, että kuva menee oikealle henkilölle, ja valitsemalla vaihtoehto, jossa kuva näkyy vastaanottajalle vain kerran. Muina keinoina mainittiin, ettei lähettänyt liian paljastavia kuvia (vaatteet päällä) tai että käytti toista tiliä kuvan lähettämiseen tai rajasi kuvan näkymisaikaa soveluksessa.

Seksiviestittelyyn osallistumista ja seksuaalissävytteisten kuvien lähettämistä ja saamista tarkasteltiin myös taustatekijöiden pohjalta ristiintaulukoinneilla ja logistisilla regressioilla. Seksiviestien ja seksuaalissävytteisten kuvien saamisen todennäköisyys oli korkeampi vanhemmilla lapsilla ja tytöillä sekä niillä, jotka kertoivat perheessään olevan rahahuolia, kokivat terveytensä heikoksi, ilmoittivat jonkin terveydellisen haasteen, olivat käyttäneet päihteitä tai kokivat kuuluvansa johonkin vähemmistöön. Seksiviestien ja seksuaalissävytteisten kuvien lähettämisen kohdalla tulokset olivat hyvin samankaltaiset, mutta vähemmistöön kuuluminen tai koettu terveydentila eivät olleet tilastollisesti merkittävästi yhteydessä seksiviestien tai seksuaalissävytteisten kuvien lähettämiseen.

MITÄ LAPSET AJATTELEVAT SEKSIVIESTITTELYSTÄ?

Vaikka seksiviesteistä ja seksuaalissävytteisistä kuvista kysyttiin erikseen, lasten ajatukset olivat samankaltaisia molempien kohdalla. Sen vuoksi tässä osiossa puhutaan lasten ajatuksista liittyen sekä seksiviesteihin että seksuaalissävytteisiin kuviin ja videoihin (n=2395). Vastauksissaan lapset vaikuttivat yhdistävän jossain määrin myös ei-toivotut seksiviestit ja kuvat seksiviestittelyyn, mikä saattaa näkyä siinä, että lähes puolet (40 %) vastanneista suhtautui negatiivisesti seksiviestittelyyn. Positiivinen tai osittain hyväksyvä suhtautuminen seksiviestittelyyn oli yli neljänneksellä lapsista (27 %). Neutraalisti suhtautui 15 prosenttia ja 18 prosenttia ei tiennyt mitä mieltä oli.

Monet korostivat vastauksissaan ehtoja, joiden puitteissa seksiviestittely on tai ei ole hyväksyttävää. Lapset hyväksyivät seksiviestittelyn useimmiten silloin, jos siihen kuului molemminpuolinen suostumus, viestittelyn toinen osapuoli oli luotettava, mieluiten seurustelukumppani, ja seksiviestittelyyn osallistuvat olivat saman ikäisiä ja/tai tarpeeksi vanhoja. Hyväksyvässä suhtautumisessa nousi esiin myös se, että lapset seksiviestittelevät kavereilleen vitsillä.

Yleisimmin neutraali suhtautuminen seksiviestittelyyn näkyi vastauksina, joissa kerrottiin, että ei ole mielipidettä asiasta tai asia ei kiinnosta. Toisaalta neutraali suhtautuminen näkyi myös vastauksissa, joissa lapset toivat esiin, ettei seksiviestittely henkilökohtaisesti kiinnosta heitä, mutta muut saavat tehdä mitä haluavat. Neutraaleissa vastauksissa tuotiin myös esiin, että oma mielipide riippuu tilanteesta ja siitä, kenelle viestejä lähettää.

Negatiivisessa suhtautumisessa seksiviestittelyyn korostuivat erityisesti kuvaukset, joissa sen todetaan olevan väärin, ällöttävää, typerää, outoa tai ahdistavaa. Näissä kuvauksissa voi näkyä seksiviestien sekoittuminen ei-toivottujen viestien saamiseen. Lisäksi pelko ja riskit viestien ja kuvien leviämisestä näkyivät vastauksissa. Osa koki, ettei seksiviestittely ole sopivaa alaikäisille tai oman ikäisille lapsille. Lasten vastauksissa näkyi selvästi se, että seksiviestittelyn riskit tunnettiin hyvin. Se näkyi esimerkiksi ehdoissa, jolloin seksiviestittely koettiin hyväksyttynä, ja siinä, ettei sen nähty sopivan liian nuorille.

Taulukko 1. Lasten suhtautuminen seksiviestittelyyn (n=2395).

Positiivinen & hyväksyvä (27 %, n=638)

"Seksi on nuorille uus ja innostava asia, mun mielestä on hyvä että saa turvallisesti ja suostumuksella tehdä tälläisiä juttuja"

"Se on ok jos se tulee täysin molempien omasta tahdosta ja osapuolilla on 100% luottamus toisiinsa."

"Se on ok ja välillä erittäin hyvästäkin kunhan molemmat tuntee olonsa turvalliseksi."

"Minun mielestä ok niin kauan kuin molemmilla osapuolilla on mukava olo ja niin kauan kun on 100 % varma, ettei niitä jaeta eteenpäin"

"Kavereiden keske voi olla vaa hauskaa läppää ja kumppanien kaa myöskin, mut ei oo ok saada tuntemattomilt semmosii viestei"

"No me tehdään sitä vitsillä. Niinku flirttaillaan vitsillä"

"Det kan vara bra för en relation. Och det kan va skönt Man är ganska nyfiken"

"Ifall båda parterna ger lov till det borde det vara okej"

"Nakenbilder e onödigt men bilder me lite kläder mellan partners e okej, men man ska int skicka någo typ av sexuella bilder ti nån som inte är ens partner"

"Jag tycker att det kan vara en bra och het sak, om det görs på ett hälsosamt sätt"

"Det är ok om det är till en flickvän/ pojkvän om båda är med på det men det kan kännas äckligt om det är nån man inte känner"

Neutraali (15 %, n=370)

"No kukin tavallaan. Itse en ole niin kiinnostunut tämmöisestä toiminnasta, mutta jos joku siitä tykkää niin mikäs siinä."

"Ei siin mitään väärää oo, väliäkö tuolla tehkööt mitä lystää"

"jos haluaa nii siitä vaa mutta ite en laittais"

"Riippuu tilanteesta ja iästä tosi paljon"

"det känns lite onödigt och risky, men int bryr ja mig så myky"

"alltså ja sku säga att man får göra de med egen risk men ja sku aldri göra de"

"jag gör inte det så har ingen åsikt riktigt"

Negatiivinen (40 %, n=955)

"se on aika vastenmielistä, koska lähetät sopimattomia kuvia muille ja sitten epäkunnioitat itseäsi ja muita"

"Minusta se on tyhmää eikä sopivaa. Nuoret eivät välttämättä ymmärrä rajoista paineen alla."

"Ei mikää hirveen hyvä homma taida olla, kun ei keksi mitään hyviä puolia siitä"

"mielestäni se on todella riskialtista koska kuvat voidaan levittää tai niillä voidaan kiristää esimerkiksi jos ei saa jotain mitä haluaa"

"Lähetetään liikaa tuntemattomille koska iästä voi kuka vaan valehdella"

"ei ole kiva juttu ei sovi ikäisilleni"

"Se ei ole viisasta koska olemme alaikäisiä."

"Tycker inte om de. Man vet alldrig vem som får dem och de finns en mega stor risk att de sprids vidare"

"Onödigt, Äckligt"

"Att det är onormalt och äckligt och inte okej"

"ifall en av dem gör det utan att få lov från den andra så är det inte okej"

"om nogon skulle skicka ot mig skulle jag blocka den och seja ot en vuxen för at det är inte normol"

"jag tycker det är dumt och dåligt att människor gör sånt"

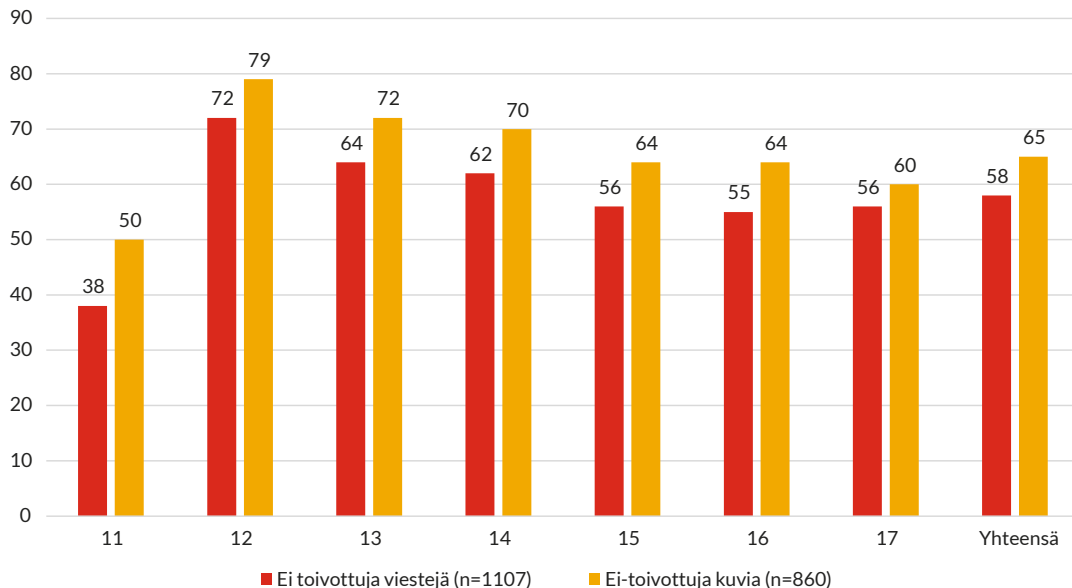
"Det borde inte vara så vanligt som det är."

4.3 Seksuaaliväkivalta netissä ikätoverin tekemänä

Tässä selvityksessä ikätoverin tekemää seksuaaliväkivaltaa netissä tarkastellaan **rajatusta näkökulmasta**: lapsilta kysyttiin ei-toivottujen seksiviestien ja seksuaalissävytteisten kuvien saamisesta, kuvien jakamisesta ilman suostumusta, kuvien levittämistä kiristämisestä ja kuvan tekemisestä puhelimella, tietokoneella tai tekoälyllä.

IKÄTOVERIN TEKEMÄ SEKSUAALIVÄKIVALTA

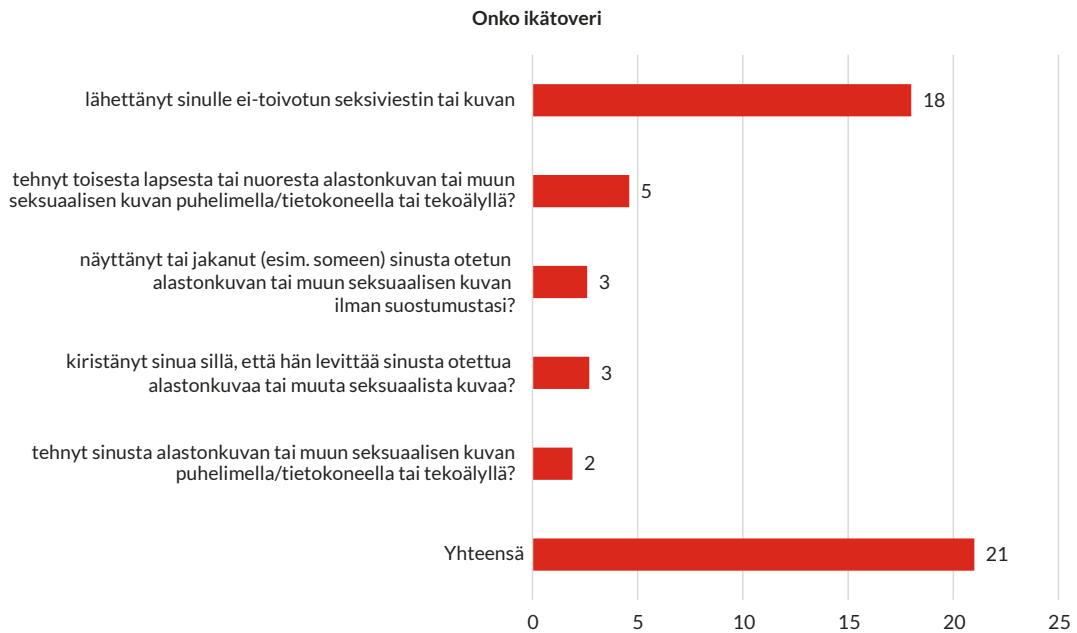
Ei-toivottujen seksiviestien ja seksuaalissävytteisten kuvien saaminen oli lasten keskuudessa yleisin koettu seksuaaliväkivallan muoto ikätoverin tekemänä. Yli puolet (58 %, n=656) seksiviestejä saaneista kertoi saaneensa ei-toivottuja viestejä. Kokonaisaineistossa tämä tarkoitti 16 prosenttia kaikista vastanneista lapsista. Ei-toivottuja seksuaalissävytteisiä kuvia tai videoita kertoi saaneensa 65 prosenttia (n=572) kaikista seksuaalissävytteisiä kuvia saaneista lapsista. Kokonaisaineistossa ei-toivottuja kuvia oli saanut 14 prosenttia. Ei-toivottujen seksiviestien ja seksuaalissävytteisten kuvien saaminen oli yleisintä tytöillä. Seksuaalissävytteisiä kuvia saaneista tytöistä ei-toivottuja kuvia kertoi saaneensa 76 prosenttia (n=470), kun muuta sukupuolta olevista lapsista osuus oli 48 prosenttia (n=10) ja pojista 32 prosenttia (n=58). Ei-toivottuja seksiviestejä ja seksuaalissävytteisiä kuvia kertoi saaneensa hieman useammin nuoremmat lapset: esimerkiksi kuvia saaneista 12-vuotiaista ei-toivottuja kuvia kertoi saaneensa 79 prosenttia (n=27) ja 13-vuotiaista 72 prosenttia (n=73), kun vastaava osuus 17-vuotiaista oli 60 prosenttia (n=111).

Kuva 8. Ei-toivottuja seksiviestejä ja seksuaalissävytteisiä kuvia saaneiden lasten ikä ja osuus niistä, jotka ovat saaneet seksiviestejä ja seksuaalissävytteisiä kuvia, %.

Muu ikätoverin tekemä seksuaaliväkivalta netissä näyttäytyi kokonaisuudessaan harvinaisena. Noin 3 prosenttia kertoi ikätoverin näyttäneen tai jakaneen lapsen seksuaalissävytteisen kuvan ilman lupaa (n=104) tai kiristäneen kuvan levittämällä (n=111). Tekoälyllä tai muuten muokkaa-

mallalla tehdyn seksuaalissävyytteisen kuvan kohteeksi joutuminen oli vielä harvinaisempaa ja siitä kertoi vain 2 prosenttia (n=79) lapsista. Kaikki edellä mainitut kysymysvaihtoehdot yhdistettiin yhdeksi, koettua ikätoverin tekemää seksuaaliväkivaltaa mittaavaksi mittariksi. **Yhteensä seksuaaliväkivaltaa netissä ikätoverin toimesta kertoi kokeneensa 21 prosenttia (n=853) lapsista.** Viisi prosenttia (n=185) lapsista kertoi todistaneensa ikätoverin tehneen seksuaalissävyytteisen kuvan jostakusta toisesta lapsesta.

Kuva 9. Seksuaaliväkivaltakokemukset netissä ikätoverin tekemänä, % (n=4 106).

LAPSEN IKÄTOVERILLE TEKEMÄ SEKSUAALIVÄKIVALTA

Lapsista 3 prosenttia (n=126) kertoi itse näyttäneensä tai jakaneensa jonkun toisen lapsen seksuaalissävyytteisen kuvan jollekulle ilman suostumusta. Yksi prosentti lapsista kertoi kiristäneensä ikätoveria seksuaalissävyytteillä kuvilla (n=39) tai tehneensä kuvia tekoälyllä (n=47). **Nämä kysymysvaihtoehdot yhdistettynä seksuaaliväkivaltaa netissä näytti koko aineistossa tehneen 4 prosenttia (n=145) lapsista.**

Kuva 10. Seksuaaliväkivaltaa netissä toiselle nuorelle tehneet lapset, % (n=4106).

Sekä seksuaaliväkivallan kokeminen että sen tekeminen netissä ikätoverien välillä oli hieman yleisempää vanhempien lasten keskuudessa. 17-vuotiaista 37 prosenttia (n=139) ja 12-vuotiaista 8 prosenttia (n=46) kertoi kokeneensa seksuaaliväkivaltaa toisen lapsen toimesta. Tytöt ja muuta sukupuolta olevat kertoivat sekä kokeneensa muiden lasten toimesta että tehneensä itse seksuaaliväkivaltaa hieman useammin kuin pojat, mutta tekemisen kohdalla erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Seksuaaliväkivallan kokeminen ja sen tekeminen netissä lasten keskuudessa näyttäytyvät jokseenkin päällekkäisinä ilmiöinä. Niistä lapsista, jotka olivat kokeneet seksuaaliväkivaltaa ikätoverin toimesta, 11 % (n=97) kertoi myös itse tehneensä seksuaaliväkivaltaa toiselle lapselle. Niistä, jotka eivät itse olleet kokeneet seksuaaliväkivaltaa, vain 2 prosenttia (n=48) ilmoitti tehneensä seksuaaliväkivaltaa. Niistä lapsista, jotka kertoivat itse tehneensä seksuaaliväkivaltaa, 67 prosenttia (n=97) oli itse myös kokenut seksuaaliväkivaltaa ikätoverin toimesta. Seksuaaliväkivaltaa oli kokenut 19 prosenttia (n=752) niistä, jotka eivät kertoneet itse tehneensä seksuaaliväkivaltaa.

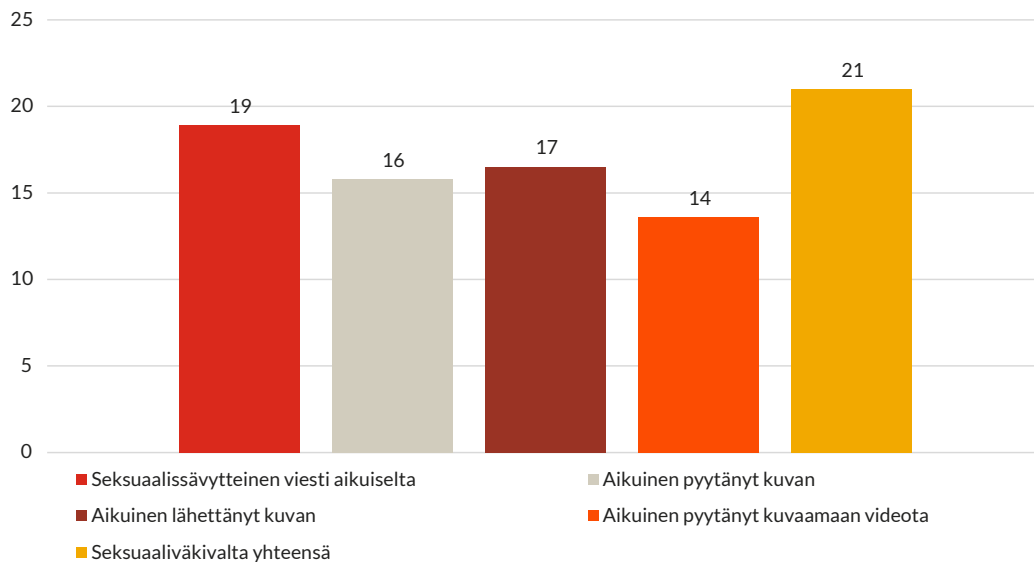
Ikätoverien välisen seksuaaliväkivallan riskitekijöitä logistisella regressioanalyysillä tarkasteltuna perheen jatkuvat rahahuolet lisäsivät riskiä kokea seksuaaliväkivaltaa ikätoverin taholta verrattuna heihin, joilla ei ollut rahahuolia perheessään. Riskiä lisäsivät myös vähemmistöön kuuluminen ja terveyteen liittyvät haasteet. Ikätoverien välisten seksuaaliväkivaltakokemusten riski oli suurempi heillä, jotka käyttivät päihteitä verrattuna heihin, jotka eivät käyttäneet päihteitä. Päihteiden käyttö näytti lisäävän myös riskiä seksuaaliväkivallan tekemiseen netissä. Lapsen asuminen vuorovii-

koin toisen vanhemman kanssa näytti lisäävän väkivallan tekemisen riskiä verrattuna heihin, jotka asuvat pääosin molempien vanhempiensa kanssa. Muita riskitekijöitä seksuaaliväkivallan tekemiseen ei tunnistettu.

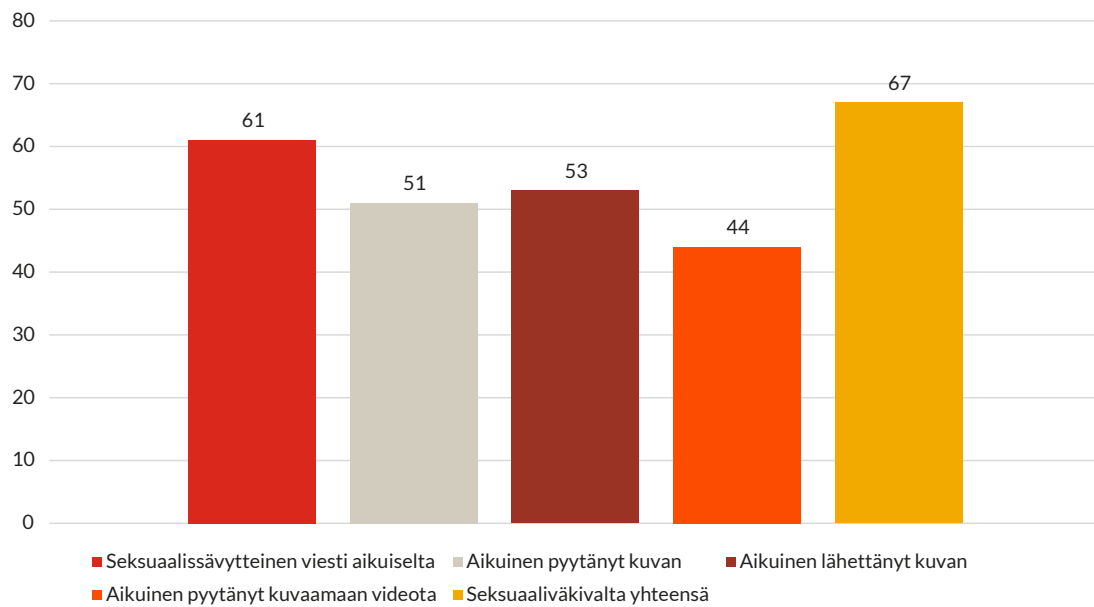
4.4 Seksuaaliväkivalta netissä aikuisen tekemänä

Lapsilta kysyttiin, onko aikuinen tai heitä vähintään viisi vuotta vanhempi henkilö ottanut heihin netin välityksellä yhteyttä viimeisen vuoden aikana. Lapsista 31 prosenttia (n=1 272) vastasi tähän myöntävästi. Niistä lapsista, jotka olivat saaneet netissä yhteydenoton aikuiselta, 67 prosenttia kertoi kokeneensa seksuaaliväkivaltaa netissä aikuisen tekemänä.

Vajaa viidennes (19 %, n=776) kaikista lapsista kertoi saaneensa seksuaalissävytteisen viestin aikuiselta netissä ja 17 prosenttia (n=679) kertoi aikuisen lähettäneen heille seksuaalissävytteisen kuvan viimeisen vuoden aikana. Kuudennes kaikista lapsista (16 %, n=647) kertoi, että aikuinen on netissä pyytänyt heiltä seksuaalissävytteistä kuvaa viimeisen vuoden aikana. Lapsista 14 prosenttia (n=560) kertoi aikuisen pyytäneen heitä kuvaamaan itseään videolle. **Edellä mainittuja seksuaaliväkivallan muotoja netissä aikuisen tekemänä oli kokenut yhteensä 21 prosenttia (n=853) kaikista kyselyyn vastanneista lapsista.**

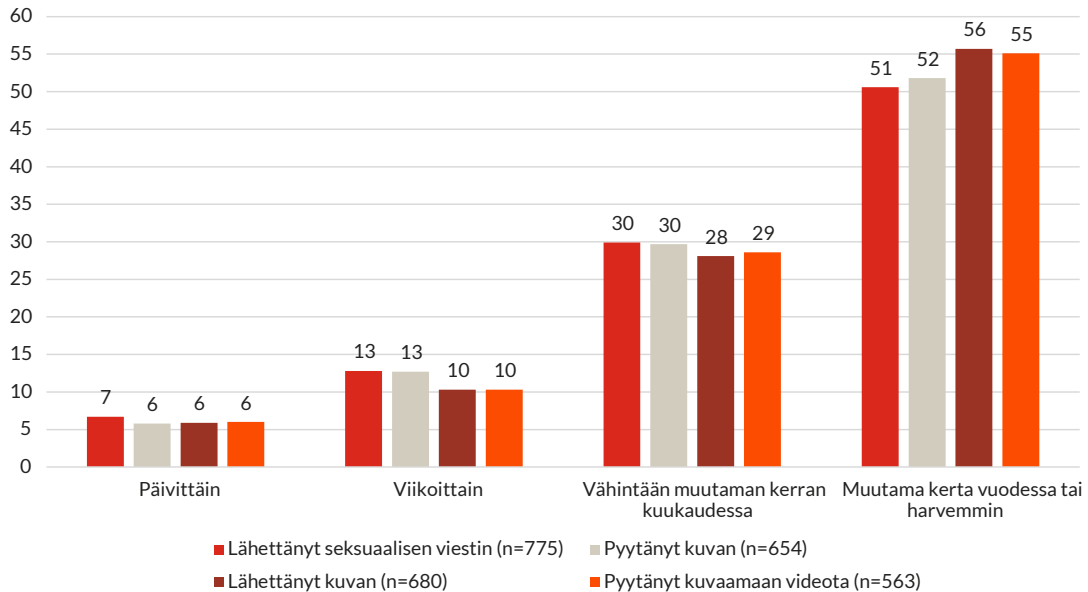
Kuva 11. Aikuisen tekemä seksuaaliväkivalta netissä; kaikki kyselyyn osallistuneet lapset, % (n=4 106).

Kuva 12. Aikuisen tekemä seksuaaliväkivalta netissä: lapset, jotka ovat saaneet netissä yhteydenoton aikuiselta, % (n=1 272).

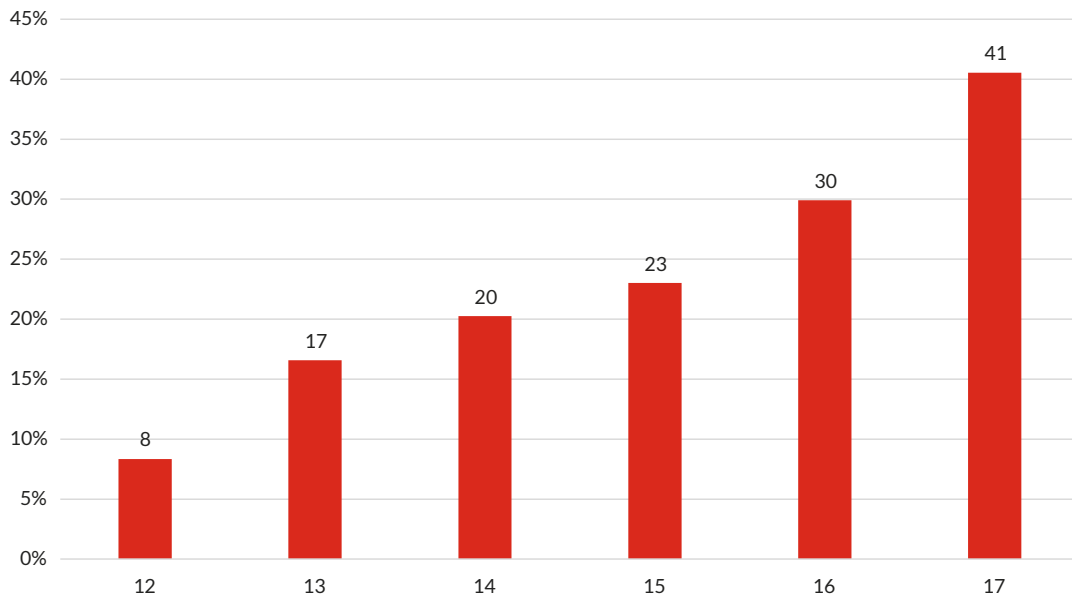
KUINKA USEIN LAPSI KOKEE AIKUISEN TEKEMÄÄ SEKSUAALIVÄKIVALTAAN NETISSÄ?

Niistä lapsista, jotka kertoivat erilaisista seksuaaliväkivallan kokemuksista aikuisen tekemänä, 5–6 prosenttia kertoi niin tapahtuneen päivittäin ja 10–12 prosenttia viikoittain viimeisen vuoden aikana. Vajaa kolmannes (28–30 %) oli kokenut seksuaaliväkivaltaa vähintään muutaman kerran kuukaudessa ja 50–55 prosenttia muutaman kerran vuodessa.

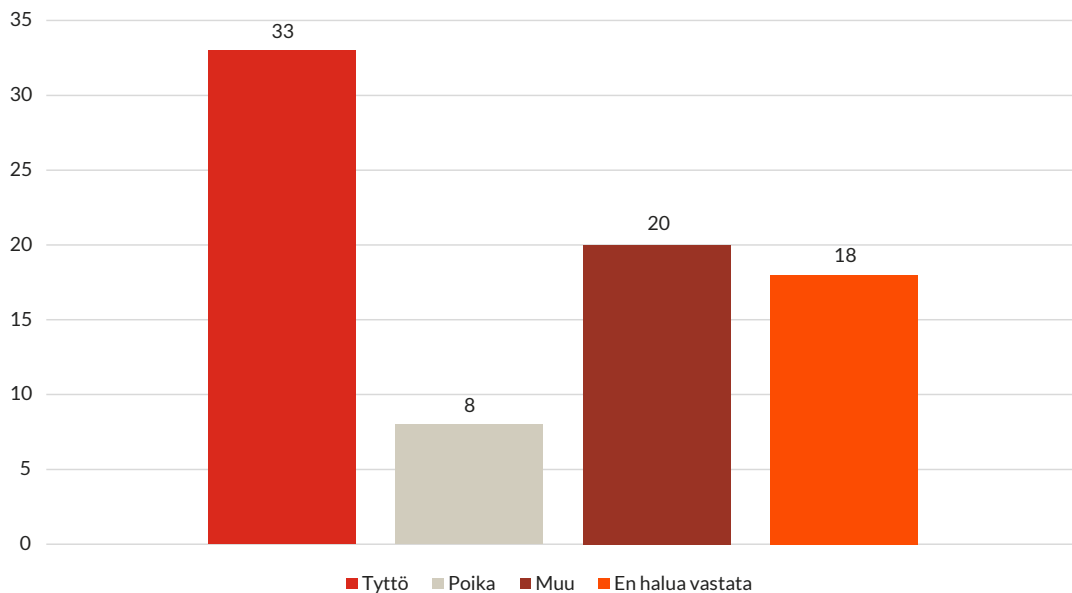
Kuva 13. Aikuisen tekemän seksuaaliväkivallan yleisyys seksuaaliväkivaltaa kokeneista lapsista, %.

Seksuaaliväkivaltakokemukset aikuisen taholta viimeisen vuoden aikana olivat huomattavasti yleisempiä vanhemmissa ikäryhmissä. 17-vuotiaista lapsista seksuaaliväkivaltaa aikuisen taholta kertoi kokeneensa 41 prosenttia (n=152), kun vastaava osuus 12-vuotiaista oli 8 prosenttia (n=47).

Kuva 14. Seksuaaliväkivaltakokemukset aikuisen tekemänä iän mukaan, % (n=3 977).

Seksuaaliväkivaltakokemukset aikuisen taholta korostuivat tytöillä. Heistä kolmannes (33 %, n=666) kertoi kokeneensa seksuaaliväkivaltaa aikuisen tekemänä netissä. Muuta sukupuolta olevista vastaava osuus oli noin viidennes (20 %, n=21) ja pojista kahdeksan prosenttia (n=122).

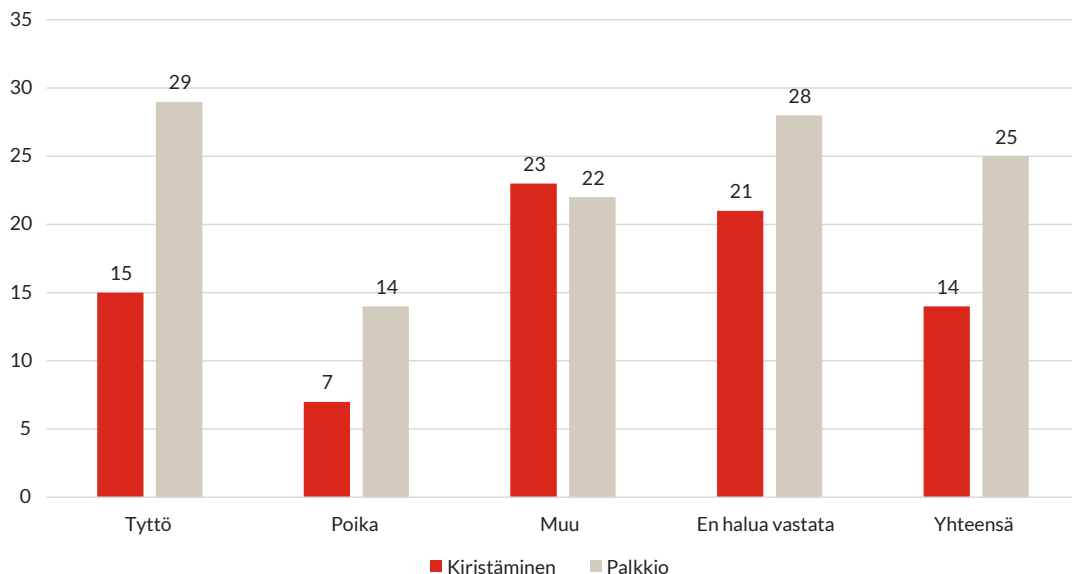
Kuva 15. Seksuaaliväkivaltakokemukset aikuisen tekemänä sukupuolittain, % (n=3 974).

PALKKION SAAMINEN SEKSUAALISISTA TEOISTA

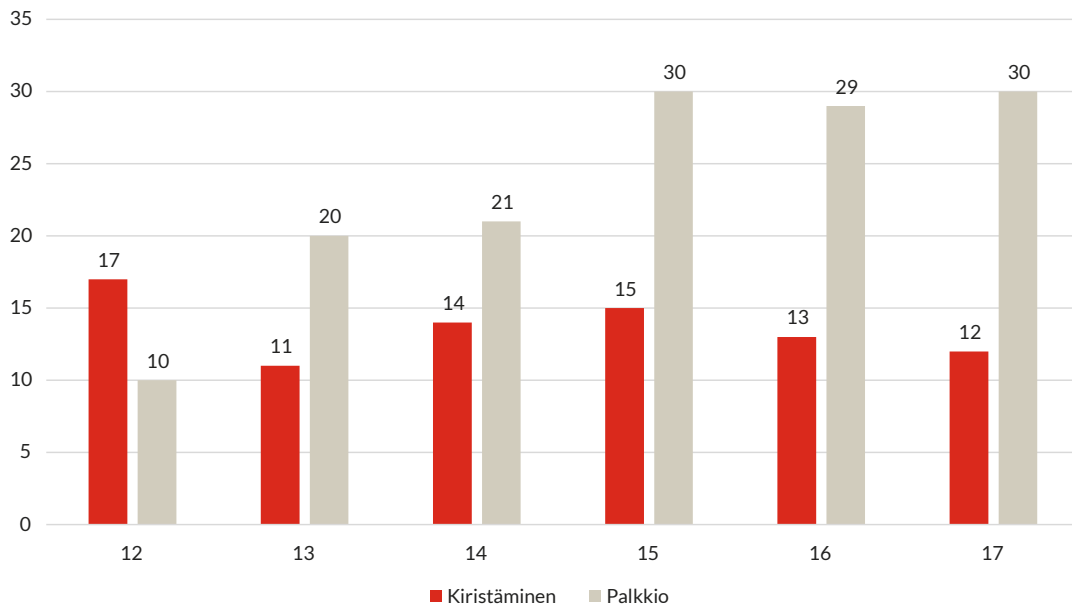
Lapsilta kysyttiin, onko aikuinen tarjonnut palkkiota, kuten rahaa, lahjoja, peli-credittejä tai päihkeitä, seksuaalista toimintaa vastaan. Neljännes (25 %, n=318) vastasi tähän myöntävästi. Vajaa kuudennes (14 %, n=174) kertoi aikuisen kiristäneen heitä saadakseen toteuttamaan pyyntöjään. Kokonaisaineistosta palkkioita tarjottiin 8 prosentille lapsista ja kiristämistä koki 4 prosenttia kaikista lapsista.

"Useampi vanhempi mies on tarjonnut minulle 50–100 € seksistä, siinä yksi esimerkki"

Aikuinen tarjosi palkkiota useammin 15–17-vuotiaille lapsille ja tytöille. Kiristämisen kohdalla erot ikäryhmittäin eivät olleet yhtä selkeitä. Muuta sukupuolta olevat korostuivat kiristämiskokemuksissa. Yli viidennes (23 %, n=9) muuta sukupuolta olevista kertoi aikuisen kiristäneen heitä netissä seksuaalissävytteisiin kuviin liittyen, kun taas vastaava osuus tytöistä oli 15 prosenttia (n=131) ja pojista seitsemän prosenttia (n=19).

Kuva 16. Aikuiselta netin kautta viestejä saaneista palkkion tarjoamisesta tai kiristämisestä kertoneet sukupuolen mukaan, % (n=1 255).

Kuva17. Aikuiselta netin kautta viestejä saaneista palkkion tarjoamisesta tai kiristämisestä kertoneet iän mukaan, % (n=1 219).

KESKUSTELUJEN ETENEMINEN AIKUISEN KANSSA

Selvityksessä tarkasteltiin myös syitä sille, miksi nuoret olivat jatkaneet keskustelua aikuisen kanssa. Yleisimpiä syitä keskustelun jatkamiselle olivat tylsistyminen (36 %, n=309), uteliaisuus (22 %, n=186) ja halu tuntea itsensä huomioduksi tai hyväksytyksi (21 %, n=182).

Kuva 18. Syyt jatkaa keskustelua aikuisen kanssa, % (n=861).

Moni lapsi koki, että keskustelun jatkamisen taustalla oli muu kuin vaihtoehtoina annettu syy. Noin kolmannes (31 %, n= 235) lapsista kertoi syyn olevan jokin muu, ja heistä viidennes (22 %, n=52) ei ollut ymmärtänyt kysymystä, kertoi ettei keskustelu jatkunut tai yhteydenottoilanteita ei ollut. Muuna syynä nostettiin myös esiin se, ettei kyseessä ollut seksuaalinen viestittely tai että viestittelijä oli kaveri (17 %, n=39). Näissä korostuivat täysi-ikäiset pelikavereina tai muina tuttuina tai sukulaisina, joilla ei ollut seksuaalista tarkoitusta viestittelyssään.

"juttelin about 20 vuotiaan kanssa kun pelasimme videopeliä kahdestaan, hän ei jutellut missään seksuaalisessa mielessä minulle"

"Pelissä tavannut mukavia ihmisiä jotka ovat aikuisia ja pelannut heidän kanssa"

"Kyse ei ollut missään vaiheessa mistään seksuaalis-sävytteisestä vaan puhtaasti yhteisistä mielenkiinnonkohteista"

Muuna yleisenä syynä nousi esiin se, että **viestittelyä on jatkettu vitsillä** ja pelleilynä viestittelijän kustannuksella (17 %, n=41).

"Tuhlaan niiden aikaa ja on hauskaa nähdä kun ne yrittää saada minulta kuvia"

"De va roligt"

Toisaalta haluttiin **saada aikuinen vastuuseen** (6 %, n=15).

"Tuomitsin hänet ja käskin lopettaa tällaisen toiminnan jatkossa"

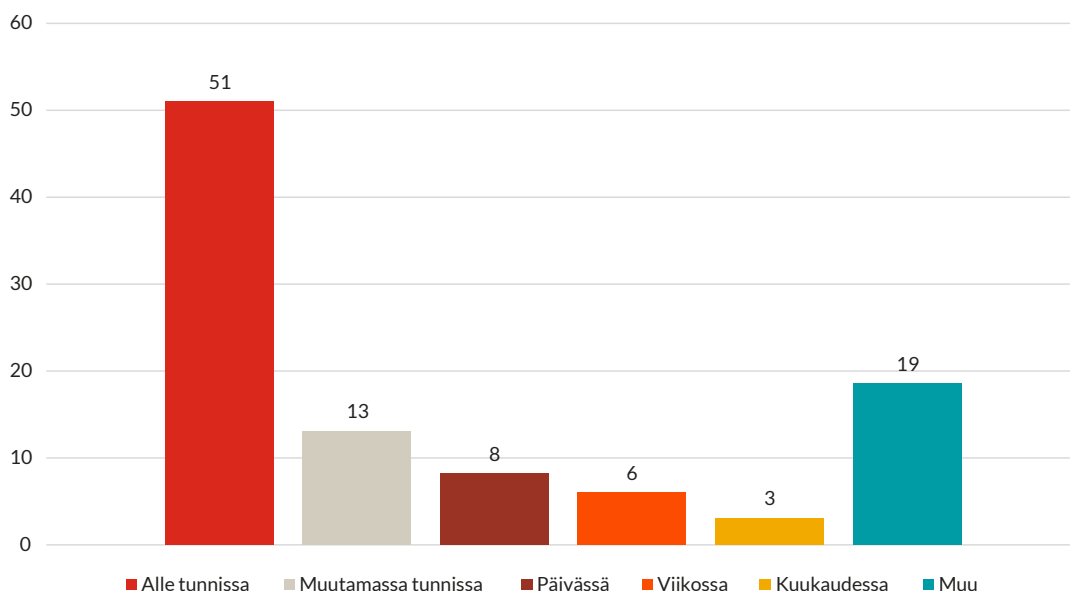
"Että saan todisteita poliisille tehdessäni rikosilmoituksen"

"Halusin nappasta pedofiilin ja soittaa poliisille"

Keskustelua saatettiin myös jatkaa siitä syystä, ettei sen alkaessa ollut tiedossa, mistä oli kysymys (8 %, n=18). Lapsi ei esimerkiksi tiennyt keskustelun alkaessa toisen henkilön ikää, tai sitä, että keskustelu kääntyisi seksuaalissävytteiseksi. Muutamissa tapauksissa viestittelyä jatkettiin, koska koettiin **painostusta tai saatiin viestittelyn jatkamisesta jokin palkkio** (5 %, n=12). Muutamassa tapauksessa (3 %, n=6) lapsi toi esiin kiinnostuksen olevan viestittelyn jatkamisen taustalla. Näissä tapauksissa lapsi kertoi olevansa kiinnostunut hieman vanhemmista miehistä.

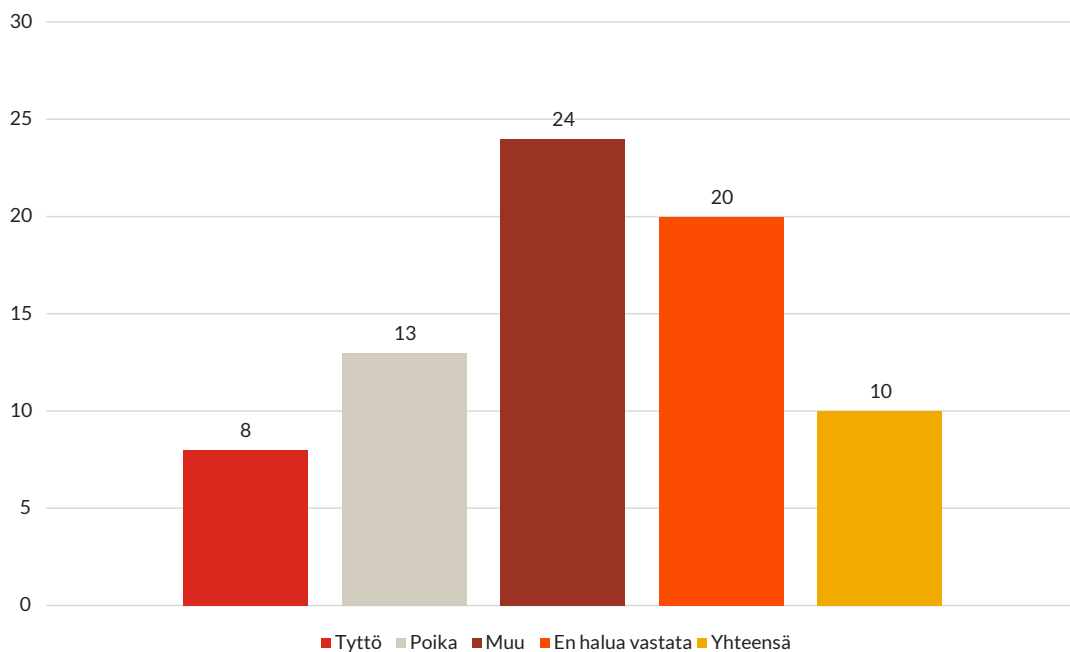
Seksuaalissävytteisiä viestejä aikuiselta saaneista lapsista yli puolet (51 %, n=481) kertoi keskustelun muuttuneen seksuaalissävytteiseksi alle tunnissa. Muutaman tunnin sisällä keskustelu kääntyi seksuaalissävytteiseksi 13 prosentilla (n=124) lapsista. Vajaa viidennes (19 %, n=176) kertoi, että viestittely muuttui seksuaalissävytteiseksi jossain muussa ajassa. Yleisimmin näissä vastauksissa tuotiin esiin keskustelun muuttuneen seksuaalissävytteiseksi heti tai parin minuutin kuluessa, tai että kyseessä ei ollut varsinainen seksuaalissävytteinen keskustelu.

"Melkeempä heti tai sit jo eka asia mitä sanoo on esim "lähetätkö alastonkuvia" "

Kuva 19. Aika, jossa keskustelu muuttui seksuaalissävytteiseksi, % (n=944).

Joka kymmenes (10 %, n=123) niistä lapsista, jotka olivat saaneet netissä yhteydenoton aikuiselta, kertoi yhteydenoton johtaneen tapaamiseen. Kokonaisuineistossa tämä vastasi 3 prosenttia. Tapaamiseen johtaminen oli yleisempää vanhemmissa ikäryhmissä. 17-vuotiaista 15 prosenttia (n=28) kertoi tavanneensa kasvokkain netissä tapaamansa aikuisen, kun 12-vuotiaista vastaava osuus oli 9 prosenttia (n=8). Verrattuna tyttöihin (8 %, n=66) ja poikiin (13 %, n=36) muuta sukupuolta olevien lasten (24 %, n=9) viestittely aikuisen kanssa johti useammin kasvokkaiseen tapaamiseen.

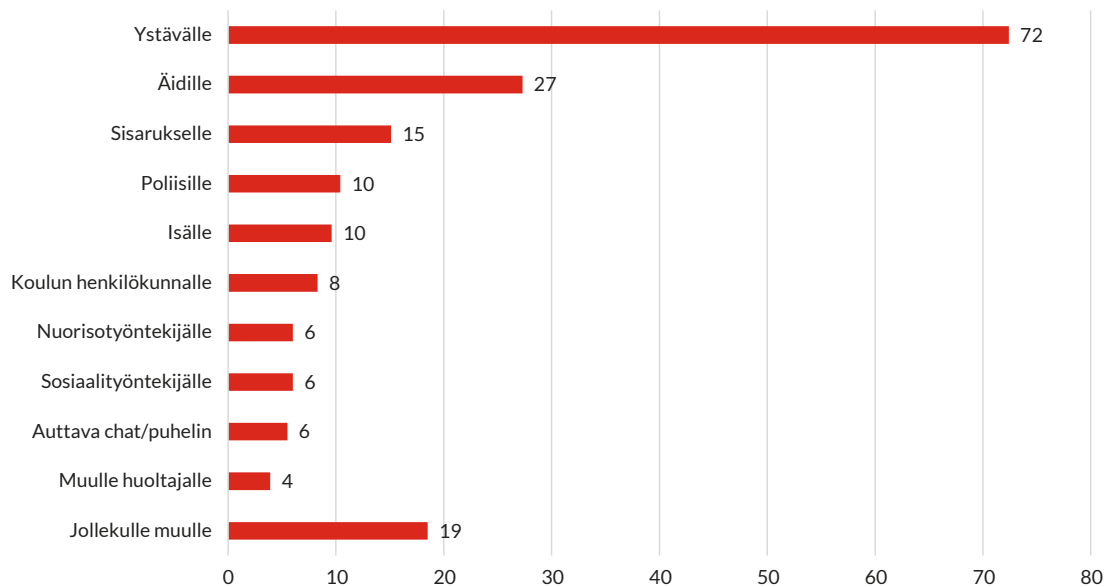
Kuva 20. Tapaamiseen johtaneet aikuisen yhteydenotot sukupuolittain, % (n=1212).

Lapsilta kysyttiin myös, mitä tapaamisessa aikuisen kanssa tapahtui. Iso osa tapaamisista sisälsi lähinnä hengailua ilman seksiin liittyviä tapahtumia. Ne saattoivat tarkoittaa esimerkiksi isommassa porukassa oleskelua, yhdessä johonkin tapahtumaan osallistumista tai sattumalta henkilöön törmäämistä. Osa kuitenkin kertoi, että kokivat tapaamisessa joko painostusta seksiin tai seksuaaliväkivaltaa. Osa kertoi harrastaneensa seksiä tai muuta seksuaalista toimintaa, jonka voisi kuvausten perusteella olettaa tapahtuneen yhteisymmärryksessä.

Aikuisen tekemän seksuaaliväkivallan riski oli suurempi niillä, jotka kertoivat terveydellisistä haasteista ja terveytensä olevan heikko verrattuna heihin, jotka kokivat terveytensä hyväksi tai jotka eivät raportoineet terveydellisiä haasteita. Lisäksi alkoholinkäyttö lisäsi riskiä kokea aikuisen tekemää seksuaaliväkivaltaa netissä. Tytöt ovat muita suuremmassa riskissä joutua seksuaaliväkivallan kohteiksi. Ne lapset, joilla oli kokemuksia seksiviestittelyyn osallistumisesta tai nuorten välisestä seksuaaliväkivallasta joko sen tekijänä tai kohteena, olivat suuremmassa riskissä joutua myös aikuisen tekemän seksuaaliväkivallan kohteeksi netissä.

4.5 Seksuaaliväkivaltakokemuksista kertominen

Neljännes (26 %, n=1 068) lapsista kertoi keskustelleensa turvallisen aikuisen kanssa seksiviestittelystä tai seksuaalissävytteisten kuvien jakamisesta. Netissä aikuisen tekemää seksuaaliväkivaltaa kokeneista lapsista yli puolet (61 %, n=464) ei ollut kertonut kokemuksestaan kenellekään. Kuitenkin reilusti yli kolmannes (39 %, n=362) kertoi kokemuksestaan jollekulle. Valtaosin (72 %, n=278) lapsi kertoi kokemuksestaan ystävälleen ja vain vajaa kolmannes (27 %, n=105) äidilleen. Koulun henkilökunnalle kertoi 8 prosenttia (n=32) ja poliisille 10 prosenttia (n=40) lapsista.

Kuva 21. Kenelle lapsi kertoo kokemastaan väkivallasta, % (n=384)

Yleisimpänä syynä sille, miksi asiasta kerrottiin, oli **jokin ikävä tunne** (26 %, n=68), kuten ahdistus, pelko, jännitys, outo tunne tai paha olo.

"Pakko jakaa niin ällö ja traumatisoiva juttu."

"Koska se on kuvottavaa tuntuu paremmalta kun kaveri tietää mitä tapahtuu"

"En pystynyt pitämään sitä oman pääni sisällä. Se ahisti niin paljon"

"kunde inte hantera ångesten själv"

"Jag mådde dåligt"

Toiseksi yleisimmin syyt kertoa liittyivät **avoimuuteen ja haluun jakaa oma kokemus** (12 %, n=31).

"Kerron kavereille kaiken"

"puhun avoimesti mitä elämässäni tapahtuu"

"Berättar allt åt min mamma och pappa så jag skämdes inte direkt"

Ystävyyssuhteita korostavia syitä kertomiselle olivat myös kokemuksen ilmeneminen yhteisissä keskustelussa tai luottamus ystäviin (10 %, n=25).

"Yleensä kavereiden kanssa, kun tulee juteltua vähän "syvempiä" juttuja niin ne tulee esiin."

"keskustelin ystäväni ja poikaystäväni kanssa siitä, miten ällöttävää ja yleistä on saada aikuisilta miehiltä ei toivottuja kuvia, viestejä ja ehdotuksia."

"Kavereille kerrotaan yleensä tällaisia juttuja jos ei itse koe sitä tarpeeksi pahana jolloin siitä kerrottaisiin aikuiselle"

"Oli heti terkan tunnin jälkeen jossa puhuttiin näistä ja muut kaveritkin kertoi omia kokemuksia"

Yhtenä keskeisenä teemana kertomisen taustalla oli se, että **tapahtuneelle haluttiin naureskella yhdessä kavereiden kanssa** (11 %, n=28).

"Kontenttia kavereille ja naurut perään"

"iha hauskuuden vuoks en mä ota noita tosissaa aina vaa estän ku oon ärsyttänyt niitä tarpeeks"

Edellä mainittujen lisäksi kertomisen taustalla oli joissain tapauksissa **muiden varoittaminen tai turvallisuus** (7 %, n=19).

"Kerron välittömästi jos joku minua ahdistelee netissä tai sen ulkopuolella. Yritän pitää itseni turvassa ja myös jakaa ystäville tietoa että tällainen riski on olemassa netissä."

"Halusin jakaa tiedon ystäväille, jotta hän voisi välttyä samalta henkilöltä"

"Koska ideanani oli saada todisteita hänen käytöksestä jotta hän ei toista tekojaan muille nuorille."

Myös sitä, miksi lapset eivät kertoneet kokemuksistaan kenellekään kartoitettiin avoimella kysymyksellä (n=392). Suurin osa lapsista (38 %, n=150) ei kertonut kenellekään, **koska ei kokenut tarpeelliseksi kertoa, ei kokenut tilannetta tarpeeksi vakavana tai yksinkertaisesti ei vain halunnut kertoa.**

"Koska ei ole iso asia mulle ja ei paina mun mieltä mitenkään"

"En koennut sitä tarpeelliseksi, koska en kokenut siitä pahaa oloa. Se oli nopea keskustelu jonka osasin nopeasti lopettaa."

"Ei liikuttanu omaa elämää nähdäkseni vaivaa sitä varte. Läpällä vaan kattonu mitä noilta tulee"

"Ei se ollut niin vakavaa, että joku random vanhus vaa pyytelee lähettää kuvia niin ei mun mielestä sellasessa tapauksessa tarvii kertoa kun ei oo ees jäänyt vaivaamaan. Mut tietty jos olis ollu jotai vakavampaa nii olisin kertonu."

"det är inget som stör mig"

"jag ville hålla det för mig själv"

"Behövdes inte"

Toiseksi yleisimmin kertomatta jätettiin siitä syystä, että lapsi **ei uskaltanut tai kehdannut kertoa** (24 %, n=93). Osassa vastauksissa tuotiin esiin oma osallisuus ja siitä johtuva häpeä. Myös seurauksia tai reaktioita kertomiseen pelättiin, eikä sen takia kerrottu kenellekään.

"Nolotti pelotti, hävetti. En halunnut että kaikki ajattelisi kuinka tyhmä olit kun lähetit tollasia kuvia?"

"En kehdannut sanoa koska tiesin että se on väärin ja tiesin että vanhemmat suuttuisivat"

"En uskalla koska en ole varma oliko se sitä, ja kun itsekkin lähetin niitä sille mutta tunsin oloni pakotetuksi ja pelkäsin kieltäytyä."

"Hävetti. Ajattelin että ei niin iso juttu. Ajattelin että koska itseä kiinnosti asia vaikka tiesin mitä toinen yrittää niin että ei mulla ns olisi oikeutta valittaa asiasta. Pelkäsin että ymmärsin kaiken väärin ja aikuinen yritti olla vaan mukava"

"pelkäsin että sosiaalinen media otettaisiin minulta pois."

"Minua pelotti en tiennyt mitä tehdä"

"Jag var rädd"

"vågade nog inte"

"Pinsamt"

Asiasta ei kerrottu myöskään siitä syystä, **ettei ollut kokenut tällaisia tilanteita**, tai ne eivät olleet luonteeltaan seksuaalisia tai koska tilanteessa ei varsinaisesti "käynyt kuinka" (17 %, n=66).

Vajaa kymmenen prosenttia (8 %, n=30) vastasi, **ettei tiennyt miksi ei kertonut kenellekään**. Osassa vastauksista korostui estäminen vaihtoehtona kertomiselle (4 %, n=17).

"olen estänyt kaikki heidät hetikuin tulee vähän flirttaileva kuva taikka viesti."

"Estin henkilön ja annoin asian olla koska en halunnut tehdä siitä juttua"

"de kändes int nödvändigt eftersom det finns något som kallas att blokera"

Pieni osa vastaajista (3 %, n=10) kertoi **positiivisten tunteiden** olevan syynä sille, miksi ei kertonut kokemuksistaan eteenpäin.

"koska tykkään olla hänenkaa ja miksi kertoisin"

"Koska tein sen hauskuuden takia. Eikä mua se haitannut ku itekki aloin vaa keskustele"

"En halua jutella koska minua ei haittaa kuvat ja viestit, pidän niistä"

Lopuissa vastauksissa nousi esiin se, ettei kokenut, että kertomisesta olisi apua, ei kokenut voivansa kertoa kenellekään tai ei ymmärtänyt mistä oli ollut kysymys (5 %, n= 19). Lapset esimerkiksi kertoivat, etteivät tienneet kenelle olisi kertonut, tai eivät ymmärtäneet, että kyseessä oli grooming.

"En tiennyt kenen puoleen kääntyä, enkä välttämättä kokenut keskustelun olevan tarpeellista, koska en itse jakanut kuvia"

"Koska siihen aikaan ajattelin itse sen olevan okei, vaikka tiesin ettei. En välittänyt ikäerosta."

"Minulla ei ole läheistä aikuista kelle kertoa tai ketään, koska en uskalla olla keskustelun aloittaja."

"ei ole turvallisia aikuisia en luota ja en halua puhua ihmisille"

4.6 Seksuaaliväkivalta netissä lasten kertomana

Kyselyn lopuksi lapsilta kysyttiin, onko heillä kyselyn aiheisiin liittyen vielä jotakin, mitä he haluaisivat jakaa. Alla olevaan osioon on poimittu lapsilta tulleita keskeisiä nostoja. Suurin osa on kuvauksia siitä, millaista netissä tapahtuva seksuaaliväkivalta yleensä on tai miltä ilmiö näyttää heidän silmissään. Lasten kirjoittamissa kuvauksissa nousee esiin se, että netissä on olemassa erilaisia kuvien vaihteluun keskittyviä profileja tai nettiryhmiä, joissa kuvien vaihtelu on tavallista siitä huolimatta, että ryhmissä on myös alaikäisiä lapsia. Ryhmien lisäksi yhteydenotto- tai kaveripyynnön hyväksyminen altistaa lapset groomingille ja seksuaaliväkivallalle. Aikuiset lähestyvät lapsia myös valeprofileilla ja joskus leikin varjolla (totuus tai tehtävä). Aikuiset myös tarjoavat lapsille palkkioita seksuaalisista teoista.

"Yleensä yhteydenotot tulee yllättäen ja saatetaan lisätä johonkin ig tai snäp ryhmään jossa levitellään alaston kuvia ja julkaistaan pornografista sisältöä. Joskus ryhmässä on jopa alle 12 vuotiaita jotka itsekin osallistuvat kuvien levittelyyn. Myös näissä tilanteissa jossa vanhempi ihminen ottaa ala ikäiseen yhteyttä niin sillä saatetaan leikkiä tai toivotaan että vanhempi ihminen laittaa alaston kuvan jonka voi levittää. Eli suomeksi sanottu nuoret ei ota asiaa vakavasti vaan saattavat "flirttailla" leikisti vanhemmalle henkilölle"

"Yleensä nämä on tapahtuneet snapchatissa ja siellä joku on lisännyt ja alkanut juttelemaan ja on saattanut mennä tunteja tai päiviä kun he alkavat puhua seksuaalisesti ja kyselemään juttuja ja myös jotkut koittavan saada sinua pelaamaan totuus vai tehtävä peliä joka yleensä päättyy johonkin seksuaaliseen kysymyksiin tai tehtäviin."

"on yhteisöjä jossa nuoret voivat tavata aikuisia joiden kaa he haluavat muodostaa seksuaalisia suhteita."

"Snäpissä on hirveästi feikki profileja jotka esittävät teinejä mutta ovat oikeasti aikuisia. Ja vaihtelu profileja on satoja"

"Emt usein ne viestit alkuun on sellasii ystävällisiä mutta sit niinku aika nopeesti niistä tulee seksuaalisia että pelaa vaikka jotain totuutta vai tehtävää ja sit yhtäkkiä ne alkaa kysyy jotain että ootko harrastanut seksii tai tykkäätkö pornoista(vaikka on ilmiselvästi kertonut että on vaikka teini) ja siitä ne sit jatkuu siihen että ne lähettää itsestään kuvii (usein alaston) ja sit ne kysyy myös sellaisia kuvii takasin"

"Useammat ovat menneet suoraan asiaan ja kyselleet nudeja ja kun olen vastannut en laita tuntemattomille ja minulla on poikaystävä he ovat useimmiten haukkuneet huoraksi lutkaksi laudaksi läskiksi pieni tissiseksi jne vaikka ei edes tiedä miltä näytän"

"Minut groomattiin ollessani noin [...]vuotias[...]. Silloin voin todella huonosti, ja sain kyseiseltä henkilöltä huomiota, kehuja ja hyväksyntää. Aluksi juttelimme normaaleista aiheista, [...]. Tästä kysely eskaloitui, ja lopulta hän sai minut lähettämään alastonkuvia. Kysely ei ollut suoraa painostusta, vaan hän sanoi että "ei ole pakko mutta tulisin iloiseksi". Halusin miellyttää muita silloin."

"oman ikäiseni kysyvät haluanko vaihdella alastonkuvia ja vanhemmat ihmiset lähettävät netissä kysymyksiä haluanko raha jos tekisin jotain seksuaalista heidän kanssa"

"Olen huomannut että mitä vanhemmaksi tulen sitä vähemmän seksuaalisävytteisiä keskusteluja ja kuvia saan etenkin minua vanhemmilta ihmisiltä joka on erittäin huolestuttavaa"

"det här grooming är någonting jag skulle gå ganska långt för att stoppa jag tycker det är hemskt speciellt om det händer i verkligheten jag tycker personer behöver verkligen ta tag om dehär före det blir för mycket"

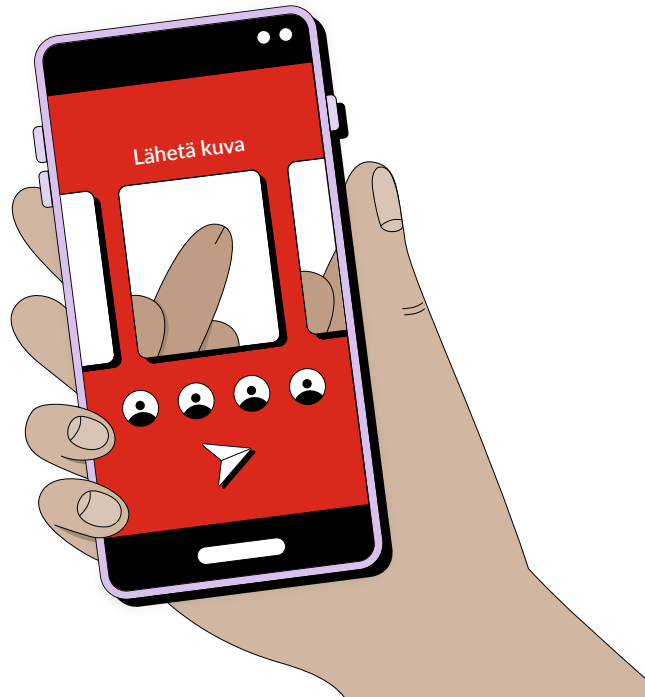
"En man som försökt kontakta mig ett flertag gånger i året sedan jag var [...] som försökt bli tillsammans med mig mot min vilja. Han var 18 när han började, har nyligen slutat."

Osa lapsista nosti kuvauksessaan esiin sen, mitä aikuisten tulisi asialle tehdä. Lapset toivoivat esimerkiksi sitä, että koulussa voisi saada opetusta, miten toimia näissä tilanteissa. Lisäksi toivottiin, ettei liian pienille lapsille annettaisi puhelimia ja nettiä käyttöön tai että sitä valvottaisiin tai rajattaisiin enemmän.

"Mielestäni olisi tarpeellista pitää kouluissa enemmän seksuaalisesta ahdistelusta opetusta sillä monet nuoret eivät käsitä sitä että esim toisen kropan muodoista huutelu (esim nuorisoslangi sana "gyat" joka tarkoittaa isoa takamusta) on seksuaalista ahdistelua ja sitä näkee joka päivä."

"Että pienille lapsille ei pitäisi antaa puhelinta joka pääsee minne vaan netissä, oma experience oli ihan paska"

"Alle 13vuotiaiden puhelimiin pitäisi laittaa family link ja poista osa sosiaalisesta mediasta kuten snapchat ja tiktok. Tiktokissa on tullut vastaan k18 videoita ja liveitä. Ja snapchatissa on lisännyt botit tai aikuiset henkilöt ja yrittänyt saada alastonkuvia. Botit yrittää saada sinut klikkaamaan virus linkkejä lähettämällä alastonkuvia. Ne bottien viestit ovat automaattisia ne lähettävät viestejä 1minuutin välein."

5 POHDINTA

LAPSET SUHTAUTUVAT SEKSIViestITTELYYN VARAUKSELLA: ”SE ON OK, JOS SE ON MOLEMMILLE OK”

Osa lapsista osallistuu seksiviestittelyyn suostumuksellisesti, mutta saa myös ei-toivottuja viestejä. Tulosten mukaan yli neljännes lapsista oli saanut seksiviestejä ikätoveriltaan ja 15 prosenttia oli lähettänyt niitä ikätoverilleen. Seksiviestien saaminen ja lähettäminen oli yleisempää kuin seksuaalissävyytteisten kuvien. Seksiviestittely oli yleisempää vanhempien lasten joukossa. Tytöt ja muuta sukupuolta olevat lapset saavat seksiviestejä useimmin, kun taas muuta sukupuolta olevat lapset lähettävät niitä useammin kuin tytöt ja pojat. Tulokset seksiviestittelyn yleisyydestä ovat hyvin samansuuntaisia aiempien kansainvälisten tutkimusten kanssa (Madigan ym., 2018; Mori ym., 2022).

Useimmiten seksiviestejä ja erityisesti seksuaalissävyytteisiä kuvia lähetettiin seurustelukumppaneille. Neljännes seksiviestejä lähettäneistä lähetti niitä ystävilleen, jotka saattoivat olla myös esimerkiksi ihastuksen kohteita. Romanttisen huomion hakeminen, halu miellyttää toista ja kuvien lähettäminen osana parisuhdetta olivat yleisimmät syyt sille, miksi lapset lähettivät seksuaalissävyytteisiä kuvia ikätoverilleen. Samankaltaiset syyt seksiviestittelyn taustalla korostuvat myös aiemmissa tutkimuksissa (Cooper ym., 2016; Gargano ym., 2022).

Se, että lapset lähettivät seksiviestejä ja seksuaalissävyytteisiä kuvia useimmiten henkilöille, joihin he kokevat luottavansa, saattaa osaltaan selittää sitä, että yli puolet (57 %) kuvia lähettäneistä lapsista ei ollut lainkaan huolissaan kuviansa leviämisestä. Kuitenkin puolet kuvia lähettäneistä lapsista kertoi tehneensä jotain suojataksaan itsensä. Iso osa lapsista siis tunnistaa seksiviestittelyyn liittyviä riskejä ja tietää, miten toimia. Huomion arvoista kuitenkin on, että seksuaalissävyytteisiä kuvia lähettäneistä lapsista neljännes lähetti niitä henkilöille, joihin oli tutustunut netissä ja jopa

viidennes henkilöille, joita ei tuntenut lainkaan. Aiemman tutkimuksen mukaan viestittely tuntemattomille lisää riskiä kokea seksuaaliväkivaltaa netissä (Doyle ym., 2021).

On myös huomioitava, että yli puolet (55 %) ikätoverilta seksuaalissävyytteisiä kuvia saaneista lapsista kertoi saaneensa kuvia tuntemattomilta henkilöiltä. Lisäksi ei-toivottujen kuvien saaminen oli erittäin yleistä: 65 prosenttia seksuaalissävyytteisiä kuvia saaneista lapsista oli saanut niitä. Tämä saattaa viitata siihen, että ei-toivotut seksuaalissävyytteiset kuvat tulevat nimenomaan tuntemattomilta henkilöiltä, jotka voivat olla myös aikuisia. Aiempaan tietoon (Pelastakaa Lapset, 2021) ja lasten kuvauksiin perustuen tiedetään, että netissä lapsiin yhteyttä ottavat aikuiset saattavat esiintyä lapsen ikätovereina. Näin ollen on todennäköistä, ettei lapsi ole aina osannut erottaa, onko ei-toivottujen seksuaalissävyytteisten kuvien lähettäjä aikuinen vai ikätoveri. Ei-toivottujen seksuaalissävyytteisten kuvien kohdalla huolestuttavaa oli myös se, että niiden saaminen oli yleisempää nuoremmissa ikäryhmissä. Tämä tuo esiin media- ja seksuaalikasvatuksen tärkeyden. Lapsille tulee jo varhain opettaa kriittistä medialukutaitoa ja omien rajojen vahvistamista ja suojaamista myös nettiympäristössä.

Lapset suhtautuvat seksiviestittelyyn varauksella ja he toivat kuvauksissaan esiin siihen liittyviä riskejä, kuten kuvien leviämisen ja mainehaitan. Tulosten mukaan jopa 40 prosenttia lapsista suhtautui negatiivisesti seksiviestittelyyn. Seksiviestittely nähtiin hyväksyttävänä silloin, jos siihen oli molemminpuolinen suostumus, osapuolet olivat tarpeeksi vanhoja ja saman ikäisiä ja luottivat toisiinsa, jolloin kuvaukset seksiviestittelystä saattoivat olla hyvinkin positiivisia. Osa lapsista hyväksyi seksiviestittelyn muilla, mutta ei itse halunnut osallistua siihen. Suhtautuminen seksuaalissävyytteisten kuvien ja videoiden lähettämiseen oli varovaisempaa kuin tekstimuotoiseen seksiviestittelyyn. Lasten negatiivista suhtautumista seksiviestittelyyn voi selittää se, etteivät kaikki lapset erota ei-toivottuja viestejä suostumuksellisesta seksiviestittelystä. Erityisesti nuoremmat lapset eivät välttämättä täysin ymmärrä eroa suostumuksellisen seksiviestittelyn ja seksuaaliväkivallan välillä, sillä kokemukset suostumuksellisesta seksiviestittelystä yleistyvät vasta iän myötä, kun taas ei-toivottujen viestien saaminen on yleisempää nuoremmilla lapsilla. Seksiviestittelyyn suhtautumista kuvaavat teemat vastasivat hyvin Burénin ym. (2022) tutkimuksessa nousseita teemoja.

SEKSUAALIVÄKIVALTA NETISSÄ ON YLEISTÄ – KAMALAN AHDISTAVAA JA ARKIPÄIVÄISTÄ

Seksuaaliväkivaltaa netissä ikätoverin taholta koki 21 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista lapsista. Seksuaaliväkivalta oli pääasiassa ei-toivottujen seksiviestien ja seksuaalissävyytteisten kuvien saamista. Seksuaalissävyytteisillä kuvilla kiristämisestä ja niiden eteenpäin välittämisen kokemuksista kertoi 5 prosenttia lapsista. Tulos on samansuuntainen aiemman tutkimuksen kanssa (Gámez-Guadix ym., 2022). On lisäksi huomioitava, että tässä selvityksessä keskityttiin vain ei-toivottujen seksiviestien ja seksuaalissävyytteisten kuvien saamiseen, niiden jakamiseen, niillä kiristämiseen ja kuvien tekoälyllä tekemiseen. Nämä eivät kuvaa kaikkea ikätoverien välillä netissä tapahtuvaa seksuaaliväkivaltaa. On myös hyvä huomata, etteivät lapset aina tienneet viestittelijän ikää, joten kokemukset aikuisen ja ikätoverin tekemästä seksuaaliväkivallasta ovat voineet osittain sekoittua keskenään.

Aiemman tutkimusnäytön (Gámez-Guadix & Mateos-Pérez, 2019; Doyle ym., 2021) tapaan seksiviestittely näyttäytyi riskitekijänä sekä ikätoverien väliselle että aikuisen tekemälle seksuaaliväkivallalle. Seksiviestittelyn voitiin nähdä lisäävän riskiä sekä kokea että tehdä seksuaaliväkivaltaa. Lisäksi näyttää siltä, että ikätoverien välisessä seksuaaliväkivallassa sen kokeminen ja tekeminen olivat ylipäättään osin päällekkäisiä ilmiöitä. Tämä tarkoittaa, että osittain samat lapset päätyvät sekä väkivallan kohteiksi ja tekijöiksi netissä. Tämä tulee ottaa huomioon ennaltaehkäiseviä ja hoitavia toimenpiteitä suunniteltaessa.

Samoin kuin ikätoverin tekemästä seksuaaliväkivallasta, aikuisen tekemästä seksuaaliväkivallasta netissä kertoi viidennessä (21 %) kaikista lapsista, mikä on kansainvälistä tasoa korkeampi (de Santisteban & Gámez-Guadix, 2018; Finkelhor ym., 2022), Kolmannes (31 %) lapsista oli saanut yhteydenoton netissä aikuiselta tai vähintään viisi vuotta vanhemmalta henkilöltä. Yhteydenottoja saaneista lapsista 67 prosenttia oli kokenut seksuaaliväkivaltaa aikuisen taholta. Yleisimmin (61 %) nämä kokemukset olivat seksuaalissävytteisten viestien saamista. Seksuaaliväkivallan kokemukset olivat yleisimpiä tytöillä ja vanhemmilla lapsilla. Tulokset ovat samansuuntaiset aiemman selvityksen (Pelastakaa Lapset, 2021) kanssa. Aiempaan selvitykseen (Pelastakaa Lapset 2021) verrattuna sekä aikuiselta tulleista yhteydenotoista että seksuaaliväkivallasta kerrottiin vähemmän tässä selvityksessä. Tämä voi johtua osittain siitä, että aiemmassa selvityksessä vastaajajoukko oli valikoituneempi, sillä suurin osa (71 %) vastaajista oli tyttöjä ja kyselyyn vastattiin suurimmaksi osaksi (73 %) sosiaalisen median kautta.

Lapset vaikuttivat tunnistavan aikuisten lähestymisyrietykset netissä melko hyvin. Lapset kertoivat keskustelujen aikuisen kanssa muuttuneen seksuaalissävytteiseksi yleensä heti tai vähintään tunnin sisällä keskustelun alkamisesta. Oli yleistä, että keskustelun muuttuessa seksuaalissävytteiseksi lapsi lopetti sen ja/tai esti kyseisen henkilön. Estäminen nähtiin jopa vaihtoehtoisena ratkaisuna kokemuksesta kertomiselle. Kuitenkin lapset nostivat vastauksissaan esiin, että seksuaalissävytteisiä viestejä lähettävän aikuisen kustannuksella on hauska pilailla ja että aikuisia halutaan saada kiinni viestittelystä lapsen kanssa. Tämä saattaa johtaa siihen, että lapset pyrkivät itse kalastelemaan näitä viestejä, jolloin he asettavat itsensä vaaraan.

Lapset kertoivat seksuaaliväkivallan kokemuksistaan harvoin. Tulosten mukaan yli puolet (61 %) seksuaaliväkivaltaa netissä kokeneista lapsista jätti kertomatta kokemuksistaan kenellekään. Tulos eroaa aiemmasta tutkimusnäytöstä, jonka mukaan suurin osa lapsista kertoi netissä kokemastaan seksuaaliväkivallasta jollekin (Pelastakaa Lapset, 2021; Mielityinen ym., 2023). On huolestuttavaa, ettei suurin osa seksuaaliväkivaltaa kokeneista lapsista kerro kokemastaan kenellekään. Merkittävimpiä syitä kertomatta jättämiselle oli, ettei lapsi kokenut tarpeelliseksi kertoa tai ei uskaltanut tai kehdannut kertoa. Näiden tulosten pohjalta seksuaaliväkivalta näyttäytyy lasten keskuudessa yhä tavallisempänä ja arkipäiväisempänä, eikä siitä kertomista nähdä tärkeänä. Tähän viittaa myös se, että lapset jatkoivat keskustelua aikuisen kanssa, koska heillä oli tylsää. Lasten kuvausten perusteella on mahdollista, että osalle lapsista tuntemattomien aikuisten kanssa keskusteleminen voi olla ajanvietettä ja siihen suhtaudutaan kevyesti. Toisaalta osalle lapsista aikuisen tekemä seksuaaliväkivalta oli erittäin haitallinen kokemus, joka aiheutti voimakkaita tunteita ja ahdistusta, mikä näkyi esimerkiksi niissä syissä, miksi lapsi kertoi kokemuksestaan jollekin. Seksuaaliväkivallan arkipäiväistyminen on äärimmäisen huolestuttavaa.

Lopuksi lapsilta kysyttiin avoimella kysymyksellä ajatuksia kyselyn teemoihin liittyen. Lasten vastauksissa nousi esiin se, että ikätovereita halutaan varoittaa seksuaaliväkivaltaa tekevästä henkilöstä, pienempiä lapsia halutaan suojella seksuaaliväkivallan kokemuksilta ja aikuisten tekemä seksuaaliväkivalta netissä pitää saada loppumaan. Vastausten perusteella on havaittavissa, että lapset tunnistavat ja tietävät selvityksessä käsiteltävistä ilmiöistä varsin paljon. Lapsilla on runsaasti tietoa ja heillä on myös taitoa suojautua. Suojautumisen taitoa tulee kuitenkin entisestään vahvistaa, sillä kuten selvitys tuo ilmi, liian moni lapsi kokee seksuaaliväkivaltaa netissä. Vastuu lasten turvallisuudesta on aikuisilla, ei lasten harteilla. Yhdenkin lapsen seksuaaliväkivaltakokemus on liikaa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

- » Valtaosa lapsista ei seksiviestittele. Ne lapset, jotka seksiviestittelevät, suhtautuvat niihin varauksella.
- » Lapset lähettävät seksiviestejä ja seksuaalissävytteisiä kuvia useimmiten seurustelukumppanille, mutta saavat näitä viestejä ja kuvia useimmiten tuntemattomilta henkilöiltä. On todennäköistä, että osa tuntemattomista henkilöistä on ikätoveriksi tekeytyviä aikuisia ja lasten voi olla erittäin vaikeaa tunnistaa tätä.
- » Ei-toivottujen seksiviestien ja seksuaalissävytteisten kuvien saaminen on yleistä etenkin nuoremmilla lapsilla.
- » Suostumuksellisen seksiviestittelyn ja seksuaaliväkivallan raja ei ole lapsille aina selkeä.
- » Seksiviestittelyyn osallistuminen lisää riskiä sekä kokea että tehdä seksuaaliväkivaltaa.
- » Seksuaaliväkivalta netissä on yleistä – sekä ikätovereiden että aikuisten tekemänä.
- » Lapset kokevat seksuaaliväkivaltaa netissä aikuisten taholta jopa päivittäin, ja aikuisen viestit lapselle muuttuvat seksuaalissävytteiseksi useimmiten alle tunnissa.
- » Lapset kokevat seksuaaliväkivaltaa netissä niin paljon, että he ajattelevat sen olevan arkipäiväistä ja yhdentekevää.

7 SUOSITUKSET

Näyttöön perustuva seksuaalikasvatus ennaltaehkäisee lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa. Aikuisten tehtävä on varmistaa, että lapsen etu ja oikeus tietoon toteutuvat. Oleellista on, että päättäjät, viranhaltijat ja ammattilaiset saavat monipuolisesti tietoa lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan eri muodoista ja sen ennaltaehkäisemisestä, jotta lapsia pystytään suojelemaan seksuaaliväkivallalta kaikissa ympäristöissä.

SUOSITUKSET HUOLTAJILLE JA AMMATTILAISILLE

- Huoltajien ja ammattilaisten tulee lisätä ymmärrystään netissä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta, jotta he voivat suojella lapsia paremmin.
- Huoltajien ja ammattilaisten tulee varmistaa, että jokaisella lapsella on riittävästi tietoa ja taitoja omien ja toisten rajojen kunnioittamisesta sekä turvallisesta toiminnasta netissä.

SUOSITUKSET KUNNILLE

- Lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten ja lasten palveluita suunnittelevien viranhaltijoiden tulee saada riittävästi tietoa seksuaalikasvatuksen tarjoamiseksi lapsille.
- Lasten kanssa työskenteleville ammattilaisille on mahdollistettava täydennyskoulutus seksuaalikasvatuksesta ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisystä.
- Huoltajille on tarjottava lisää tietoa netissä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta, jotta he tietävät, miten suojella lasta.

SUOSITUKSET HYVINVOINTIALUEILLE

- Hyvinvointialueilla on varmistettava riittävät tukipalvelut seksuaaliväkivaltaa kokeneille lapsille ja heidän perheilleen.
- Seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisemiseksi hyvinvointialueilla on varmistettava riittävät tukipalvelut kaikenikäisille henkilöille, jotka ovat kohdistaneet tai pelkäävät kohdistavansa seksuaaliväkivaltaa lapsiin.

SUOSITUKSET KUNNILLE JA HYVINVOINTIALUEILLE

- Päättäjien on varmistettava, että viranhaltijat, lasten kanssa toimivat ammattilaiset ja vapaaehtoiset tuntevat velvollisuutensa seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa myös digitaalisissa ympäristöissä.
- Päättäjien on huolehdittava, että he saavat päätöksentekonsa tueksi ajantasaista tietoa seksuaaliväkivallan yleisyydestä ja muodoista, sen ennaltaehkäisemisestä sekä nopeasti kehittyvän nettiympäristön moninaisista riskeistä ja toisaalta mahdollisuuksista, joita seksuaaliväkivallan tekijät hyödyntävät.
- Lapsia tulee kannustaa kertomaan heihin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta. Erilaisia työtapoja kuulla lapsia tulee kehittää ja ottaa käyttöön.

SUOSITUKSET PÄÄTTÄJILLE VALTAKUNNALLISESTI

- Päättäjien tulee taata, että lapsia suojellaan seksuaaliväkivallalta kaikissa ympäristöissä (ml. digitaalisissa ympäristöissä) lainsäädännöllisin keinoin sekä toimeenpanon tasolla. Relevanteilla toimijoilla on oltava velvollisuudet ja keinot seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan.
- Järjestötoimijoille, jotka tarjoavat lapsille ja perheille matalan kynnyksen tukea ja ilmoitusmahdollisuuksia, tulee taata riittävä rahoitus.
- Lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten koulutuksia järjestävien tahojen (kuten ammattikoulujen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen) tulee tarjota sellaista koulutusta, että ammattiin valmistuvilla on hyvät tiedot ja taidot lapsen ikä- ja kehitystasoon sopivan seksuaalikasvatuksen tarjoamiseen.

Lähteet

Ahlgren, L., & Bildjuschkin, K. (2023). Seksuaaliväkivaltatyön perusteet. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. <https://www.julkari.fi/handle/10024/147779>

Assink, M., van der Put, C. E., Meeuwse, M. W. C. M., de Jong, N. M., Oort, F. J., Stams, G. J. J. M., & Hoeve, M. (2019). Risk factors for child sexual abuse victimization: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 145(5), 459–489. <https://doi.org/10.1037/bul0000188>

Barroso, R., Marinho, A. R., Figueiredo, P., Ramião, E., & Silva, A. S. (2023). Consensual and Non-consensual Sexting Behaviors in Adolescence: A Systematic Review. *Adolescent Research Review*, 8(1), 1–20. <https://doi.org/10.1007/s40894-022-00199-0>

Bragard, E., & Fisher, C. B. (2022). Associations between sexting motivations and consequences among adolescent girls. *Journal of Adolescence*, 94(1), 5–18. <https://doi.org/10.1002/jad.12000>

Burén, J., Holmqvist Gattario, K., & Lunde, C. (2022). What Do Peers Think About Sexting? Adolescents' Views of the Norms Guiding Sexting Behavior. *Journal of Adolescent Research*, 37(2), 221–249. <https://doi.org/10.1177/07435584211014837>

Chauviré-Geib, K., & Fegert, J. M. (2024). Victims of Technology-Assisted Child Sexual Abuse: A Scoping Review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 25(2), 1335–1348. <https://doi.org/10.1177/15248380231178754>

Cooper, K., Quayle, E., Jonsson, L., & Svedin, C. G. (2016). Adolescents and self-taken sexual images: A review of the literature. *Computers in Human Behavior*, 55, 706–716. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.10.003>

Cucci, G., Olivari, M. G., Colombo, C. C., & Confalonieri, E. (2024). Risk or fun? Adolescent attitude towards sexting and parental practices. *Journal of Family Studies*, 30(1), 22–43. <https://doi.org/10.1080/13229400.2023.2189151>

de Santisteban, P., & Gámez-Guadix, M. (2018). Prevalence and Risk Factors Among Minors for Online Sexual Solicitations and Interactions With Adults. *The Journal of Sex Research*, 55(7), 939–950. <https://doi.org/10.1080/00224499.2017.1386763>

Dodaj, A., Sesar, K., Prijatelj, K., Mandić, S., & Bursać, S. R. (2024). Risk Factors for Non-Consensual Sexting Among Adolescents and Emerging Adults: An Extension of the Routine Activity Theory Perspective. *Archives of Sexual Behavior*, 53(7), 2583–2596. <https://doi.org/10.1007/s10508-024-02903-8>

Doyle, C., Douglas, E., & O'Reilly, G. (2021). The outcomes of sexting for children and adolescents: A systematic review of the literature. *Journal of Adolescence*, 92(1), 86–113. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2021.08.009>

Ellonen, N., & Aaltonen, M. (2012). Association between drinking and victimisation among Finnish adolescents: Estimating the extent of the spurious effect. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 29(2), 125–138. <https://doi.org/10.2478/v10199-012-0009-8>

Ellonen, N., Pösö, T., Mielityinen, L., & Paavilainen, E. (2023). Using self-report surveys in schools to study violence in alternative care: A methodological approach. *Child Abuse Review*, 32(4), e2814. <https://doi.org/10.1002/car.2814>

Euroopan neuvosto. (n.d.). Stop child sexual abuse in sport. Human Rights Channel. <https://human-rights-channel.coe.int/stop-child-sexual-abuse-in-sport-fi.html>

Finkelhor, D., Turner, H., & Colburn, D. (2022). Prevalence of Online Sexual Offenses Against Children in the US. *JAMA Network Open*, 5(10), e2234471. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2022.34471>

Finkelhor, D., Turner, H., & Colburn, D. (2023). Which dynamics make online child sexual abuse and cyberstalking more emotionally impactful: Perpetrator identity and images? *Child Abuse & Neglect*, 137, 106020. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2023.106020>

Finkelhor, D., Turner, H., & Colburn, D. (2024). The prevalence of child sexual abuse with on-line sexual abuse added. *Child Abuse & Neglect*, 149, 106634. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2024.106634>

Gámez-Guadix, M., & Mateos-Pérez, E. (2019). Longitudinal and reciprocal relationships between sexting, online sexual solicitations, and cyberbullying among minors. *Computers in Human Behavior*, 94, 70–76. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.01.004>

Gámez-Guadix, M., Mateos-Pérez, E., Wachs, S., Wright, M., Martínez, J., & Íncera, D. (2022). Assessing image-based sexual abuse: Measurement, prevalence, and temporal stability of sextortion and nonconsensual sexting (“revenge porn”) among adolescents. *Journal of Adolescence*, 94(5), 789–799. <https://doi.org/10.1002/jad.12064>

Gargano, M., Tomassoni, R., Zanon, A., Lungu, M. A., & Infurna, M. R. (2022). Sexting in adolescence: What are the reasons? An empirical study. *LA CLINICA TERAPEUTICA*, 5, 407–413. <https://doi.org/10.7417/CT.2022.2455>

Hailes, H. P., Yu, R., Danese, A., & Fazel, S. (2019). Long-term outcomes of childhood sexual abuse: An umbrella review. *The Lancet Psychiatry*, 6(10), 830–839. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(19\)30286-X](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(19)30286-X)

Hamilton-Giachritsis, C., Hanson, E., Whittle, H., Alves-Costa, F., & Beech, A. (2020). Technology assisted child sexual abuse in the UK: Young people’s views on the impact of online sexual abuse. *Children and Youth Services Review*, 119, 105451. <https://doi.org/10.1016/j.chil-dyouth.2020.105451>

Henry, N., & Umbach, R. (2024). Sextortion: Prevalence and correlates in 10 countries. *Computers in Human Behavior*, 158, 108298. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2024.108298>

Kaakinen, M., Koivula, A., Savolainen, I., Sirola, A., Mikkola, M., Zych, I., Paek, H., & Oksanen, A. (2021). Online dating applications and risk of youth victimization: A lifestyle exposure perspective. *Aggressive Behavior*, 47(5), 530–543. <https://doi.org/10.1002/ab.21968>

Kaltiala-Heino, R., Fröjd, S., & Marttunen, M. (2016). Sexual harassment victimization in adolescence: Associations with family background. *Child Abuse & Neglect*, 56, 11–19. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.04.005>

Kaltiala-Heino, R., Savioja, H., Fröjd, S., & Marttunen, M. (2018). Experiences of sexual harassment are associated with the sexual behavior of 14- to 18-year-old adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 77, 46–57. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.12.014>

- Kloppen, K., Haugland, S., Svedin, C. G., Mæhle, M., & Breivik, K. (2016). Prevalence of Child Sexual Abuse in the Nordic Countries: A Literature Review. *Journal of Child Sexual Abuse*, 25(1), 37–55. <https://doi.org/10.1080/10538712.2015.1108944>
- Lahtinen, H.-M., Laitila, A., Korkman, J., & Ellonen, N. (2018). Children's disclosures of sexual abuse in a population-based sample. *Child Abuse & Neglect*, 76, 84–94. <https://doi.org/10.1016/j.chabu.2017.10.011>
- Larner, S. (2022). Facilitating Children's Informal Disclosures of Sexual Abuse: The Role of Online Counsellors at a National Children's Helpline. *Journal of Child Sexual Abuse*, 31(3), 276–296. <https://doi.org/10.1080/10538712.2022.2047854>
- Madigan, S., Ly, A., Rash, C. L., Van Ouytsel, J., & Temple, J. R. (2018). Prevalence of Multiple Forms of Sexting Behavior Among Youth: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA Pediatrics*, 172(4), 327. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2017.5314>
- Mailhot Amborski, A., Bussi res, E.-L., Vaillancourt-Morel, M.-P., & Joyal, C. C. (2022). Sexual Violence Against Persons With Disabilities: A Meta-Analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 23(4), 1330–1343. <https://doi.org/10.1177/1524838021995975>
- Mathews, B., & Collin-V zina, D. (2019). Child Sexual Abuse: Toward a Conceptual Model and Definition. *Trauma, Violence, & Abuse*, 20(2), 131–148. <https://doi.org/10.1177/1524838017738726>
- Mielityinen, L., Hautam ki, S., Hakala, V., Fagerlund, M., & Ellonen, N. (2023). Lasten ja nuorten v kivaltakokemukset 2022: M  r t, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7158-5>
- Molla-Esparza, C., Losilla, J.-M., & López-González, E. (2020). Prevalence of sending, receiving and forwarding sexts among youths: A three-level meta-analysis. *PLOS ONE*, 15(12), e0243653. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0243653>
- Mori, C., Park, J., Temple, J. R., & Madigan, S. (2022). Are Youth Sexting Rates Still on the Rise? A Meta-analytic Update. *Journal of Adolescent Health*, 70(4), 531–539. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2021.10.026>
- Morrison, S. E., Bruce, C., & Wilson, S. (2018). Children's Disclosure of Sexual Abuse: A Systematic Review of Qualitative Research Exploring Barriers and Facilitators. *Journal of Child Sexual Abuse*, 27(2), 176–194. <https://doi.org/10.1080/10538712.2018.1425943>
- Ojeda, M., del-Rey, R., Walrave, M., & Vandebosch, H. (2020). Sexting in adolescents: Prevalence and behaviours. *Comunicar*, 28(64), 9–19. <https://doi.org/10.3916/C64-2020-01>
- Ojeda, M., Dodaj, A., Sesar, K., & Del Rey, R. (2022). “Some voluntarily and some under pressure”: Conceptualization, reasons, attitudes, and consequences of sexting among adolescents. *Telematics and Informatics*, 75, 101891. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2022.101891>
- Pedersen, W., Bakken, A., Stefansen, K., & Von Soest, T. (2023). Sexual Victimization in the Digital Age: A Population-Based Study of Physical and Image-Based Sexual Abuse Among Adolescents. *Archives of Sexual Behavior*, 52(1), 399–410. <https://doi.org/10.1007/s10508-021-02200-8>

Pelastakaa Lapset (2021). Grooming lasten silmin - Selvitys lasten ja nuorten kokemasta groomingista netissä. https://www.pelastakaalapset.fi/wp-content/uploads/2023/06/grooming_lasten_silmin_2021-2.pdf

Ray, A., & Henry, N. (2024). Sextortion: A Scoping Review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 26(1), 138–155. <https://doi.org/10.1177/15248380241277271>

Reed, E., Salazar, M., Behar, A. I., Agah, N., Silverman, J. G., Minnis, A. M., Rusch, M. L. A., & Raj, A. (2019). Cyber Sexual Harassment: Prevalence and association with substance use, poor mental health, and STI history among sexually active adolescent girls. *Journal of Adolescence*, 75(1), 53–62. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2019.07.005>

RL 39/1889. Rikoslaki. <https://www.finlex.fi/eli?uri=http://data.finlex.fi/eli/sd/1889/39-001/ajan-tasa/2025-08-01/fin>

Schaathun, I. L., Nenseth, I. R., Rognmo, K., & Hafstad, G. S. (2024). Factors differentiating risk of sexual abuse victimization by adults and peers among adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 151, 106707. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2024.106707>

Seto, M. C., Roche, K., Stroebe, M., Gonzalez-Pons, K., & Goharian, A. (2023). Sending, receiving, and nonconsensually sharing nude or near-nude images by youth. *Journal of Adolescence*, 95(4), 672–685. <https://doi.org/10.1002/jad.12143>

Sklenarova, H., Schulz, A., Schuhmann, P., Osterheider, M., & Neutze, J. (2018). Online sexual solicitation by adults and peers – Results from a population based German sample. *Child Abuse & Neglect*, 76, 225–236. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.11.005>

Snyder, J. A. (2015). The Link Between ADHD and the Risk of Sexual Victimization Among College Women: Expanding the Lifestyles/Routine Activities Framework. *Violence Against Women*, 21(11), 1364–1384. <https://doi.org/10.1177/1077801215593647>

Sutton, S., & Finkelhor, D. (2024). Perpetrators' Identity in Online Crimes Against Children: A Meta-Analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 25(3), 1756–1768. <https://doi.org/10.1177/15248380231194072>

Taylor, B. G., Liu, W., & Mumford, E. A. (2021). Profiles of Youth In-Person and Online Sexual Harassment Victimization. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(13–14), 6769–6796. <https://doi.org/10.1177/0886260518820673>

Turner, H. A., Finkelhor, D., & Colburn, D. (2023). Predictors of Online Child Sexual Abuse in a U.S. National Sample. *Journal of Interpersonal Violence*, <https://doi.org/10.1177/08862605221149090>

Van Ouytsel, J., Walrave, M., Lu, Y., Temple, J. R., & Ponnet, K. (2018). The Associations between Substance Use, Sexual Behavior, Deviant Behaviors and Adolescents' Engagement in Sexting: Does Relationship Context Matter? *Journal of Youth and Adolescence*, 47(11), 2353–2370. <https://doi.org/10.1007/s10964-018-0903-9>

White, J., Buehler, C., & Weymouth, B. B. (2014). Childhood attention deficit hyperactive disorder (ADHD) symptoms and adolescent female sexual victimisation: Mediating and moderating effects of risky behaviours. *Journal of Sexual Aggression*, 20(1), 23–39. <https://doi.org/10.1080/13552600.2013.782429>

Liite: Kyselylomake

Kysely lapsille ja nuorille ikätoverien välisestä seksiviestittelystä ja aikuisen tekemästä groomingista

Pelastakaa Lapset haluaa tällä kyselyllä selvittää Suomessa asuvien 11–17-vuotiaiden lasten ja nuorten kokemuksia ja ajatuksia kahdesta asiasta:

1. Ikätoverien välisestä seksiviestittelystä ja alastonkuvien ja muiden seksuaalisten kuvien jakamisesta toisilleen.
2. Netissä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta nuorten välillä sekä aikuisen tekemänä.

Meidän aikuisten tehtävä on auttaa lapsia ja nuoria elämään turvallista elämää. Voimme auttaa teitä paremmin, jos tiedämme, minkälaisia asioita koette. Kiitos, että autat meitä ymmärtämään lasten ja nuorten elämää ja kokemuksia vastaamalla kyselyyn!

Termien selitykset:

Seksuaalissävyytteinen viestittely, niin sanottu **seksiviestittely** tai sexting, voi olla esimerkiksi ulkonäön kehumista, kysymyksiä tai keskustelua seurustelusta tai seksistä. Se voi olla myös vihjailevien emoji, esim. 🍆 🍑 🍌, tai pornografisen materiaalin (porno) lähettämistä.

Seksiviestittely voi olla osa nuorten välistä seurustelusuhdetta ja se on ok tilanteessa, jossa kaikki osapuolet haluavat sitä. Jos aikuinen viestittelee lapselle seksuaalissävyytteisesti, hän voi syyllistyä rikokseen.

Alastonkuvia kutsutaan myös nudeiksi. **Seksuaalisella kuvalla** tarkoitamme sellaista kuvaa tai videota, jossa on esimerkiksi poseeraamista vähissä vaatteissa tai alasti tai kuvassa oleva henkilö tekee itselleen seksuaalisia tekoja.

Seksuaaliväkivaltaa ovat kaikki teot, joissa henkilölle tehdään jotain seksuaalista ilman hänen suostumustaan. Suostumuksella tarkoitetaan sitä, että on omasta vapaasta tahdosta mukana. Seksuaaliväkivaltaa voi tapahtua missä tahansa ympäristössä, kuten kotona, julkisessa tilassa tai netissä. Seksuaaliväkivaltaa voidaan tehdä koskettamalla, ahdistelemalla, painostamalla tai pakottamalla.

Seksuaaliväkivaltaa on esimerkiksi:

- Toisen kehon seksuaalinen kommentointi tai koskettelu ilman suostumusta, vaikka henkilöillä olisi esim. seurustelusuhde.
- Pornon näyttäminen tai alastonkuvan lähettäminen toiselle lupaa kysymättä.
- Aikuisen lapselle tekemät seksuaaliset teot, ehdotukset tai kommentit.

Grooming tarkoittaa lapsen tai nuoren houkuttelemista seksuaalisiin tarkoituksiin. Aikuinen voi esimerkiksi pyytää lapselta alastonkuvaa, lähettää hänelle alastonkuvan tai pyytää lasta tekemään seksuaalisia tekoja itselleen tai aikuisen kanssa.

Grooming voi olla lyhyt- tai pitkäkestosta juttelua, jossa aikuinen haluaa tutustua lapseen tai nuoreen ja saada hänet toimimaan haluamallaan tavalla. Aikuinen voi esimerkiksi esiintyä lapsena, kehua ja kysellä kuulumisia tai saada syylistämällä lapsen tai nuoren jatkamaan keskustelua.

Grooming on aina myös seksuaaliväkivaltaa.

Jos kysely herättää sinussa vaikeita muistoja tai ikäviä tunteita, kerro niistä turvalliselle aikuiselle. Turvallinen aikuinen voi olla esimerkiksi vanhempi, koulun terveydenhoitaja tai nuorisotyöntekijä. Jos et halua keskustella asiasta aikuisen kanssa kasvotusten, voit ottaa yhteyttä Pelastakaa Lasten nettinuorisotaloon Netariin ([tässä linkki](#)) tai muihin [tämän linkin](#) kautta löytyviin tukipalveluihin.

Kyselyyn vastaaminen:

Saatat täyttää kyselyä koulussa osana oppituntia tai olet ehkä nähnyt sen somessa ja vastaat siihen itseksesi. Kyselyyn vastataan nimettömästi siten, ettei sinua voida tunnistaa missään vaiheessa. Kyselyyn vastaaminen on sinulle vapaaehtoista. Voit lopettaa kyselyyn vastaamisen milloin vain. Huomioi, että kyselyä ei voi tallentaa välillä. Vastaa siis samalla kerralla kaikkiin kysymyksiin. Vastauksesi tallentuu painaessasi kyselyn lopussa ”Lähetä”-painiketta, minkä jälkeen osallistumista ei voi enää perua.

Kyselyyn ei tule kirjoittaa henkilötietoja, kuten nimiä tai muita tietoja, joista sinut tai toisen henkilön voi tunnistaa.

Kyselyn tietojen käsittelyyn voit tutustua tästä tietosuojaselosteesta. Siellä on tietoa esimerkiksi siitä, mihin tietoa käytetään ja miten vastauksia käsitellään.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 20 minuuttia.

Voit vastata kyselyyn 3.2.- 28.2.2025.

1. Olen lukenut yläpuolella olevat tiedot kyselystä ja siihen vastaamisesta.

- » Tiedän, että kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista.
- » Tiedän, että kyselyyn vastataan nimettömästi ja se tarkoittaa sitä, että minua ei voi tunnistaa kyselyn tuloksista.
- » Hyväksyn, että vastauksiani voidaan käyttää julkaistavassa selvityksessä ja Pelastakaa Lasten työssä (viestintä, varainhankinta, vaikuttamistyö, materiaalien tuottaminen ja koulutukset).
- » Hyväksyn, että vastauksiani voidaan käyttää, jos tehdään myös muita tutkimuksia.
- Kyllä
- En (kysely loppuu ja tulee luettavaa materiaalia linkkeinä)

2. Missä vastaat kyselyyn?

- ☐ Koulussa osana oppituntia
- ☐ Muualla (sain tiedon esimerkiksi sosiaalisesta mediasta)

YHTEYDENPITO IKÄTOVERIN KANSSA

Tässä osiossa on kysymyksiä, jotka liittyvät ikätoverin kanssa vaihdettuihin seksiviesteihin ja alastonkuviiin ja muihin seksuaalisiin kuviin.

Ikätoverilla tarkoitamme henkilöä, joka on suunnilleen saman ikäinen kuin sinä.

Kun kirjoitamme "netissä", se tarkoittaa esimerkiksi sosiaalista mediaa eli somea (esim. TikTok, Instagram, Snapchat), viestittelysovelluksia (esim. WhatsApp, Messenger, iMessage), pelialustoja ja erilaisia nettisivuja.

SEKSIVIESTITTELY ELI SEXTING

Seksuaalissävytteinen viestittely, niin sanottu seksiviestittely tai sexting, voi olla esimerkiksi ulkonäön kehumista, kysymyksiä tai keskustelua seurustelusta tai seksistä. Se voi olla myös vihjailevien emojioiden, esim. 🍆 🍑 🍌, tai pornografisen materiaalin (porno) lähettämistä.

Seksuaalissävytteinen viestittely voi olla osa nuorten välistä seurustelusuhdetta ja se on ok tilanteessa, jossa kaikki osapuolet ovat siihen halukkaita.

Vastaa tällä sivulla vain seksiviestien osalta. Kysymme alastonkuvista ja muista seksuaalisista kuvista myöhemmin.

3. Oletko lähettänyt seksiviestejä netissä ikätoverille viimeisen vuoden aikana?

- ☐ Kyllä
- ☐ En

4. Kenelle olet lähettänyt seksiviestejä viimeisen vuoden aikana? Voit valita useita vaihtoehtoja. (3. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

- ☐ Tyttö- tai poikaystävälle tai kumppanille
- ☐ Ystävälle
- ☐ Nettitutulle
- ☐ Ennestään tuntemattomalle henkilölle
- ☐ Muulle henkilölle

5. Oletko tuntenut painetta lähettää seksiviestejä ikätoverille viimeisen vuoden aikana?

- Kyllä
- En

1. Mistä uskot paineen lähettää seksiviestejä johtuvan? (5. kysymykseen ”kyllä” vastanneille) Et-hän kirjoita vastaukseesi henkilötietoja, kuten nimiä.

[Avoin tekstikenttä]

6. Oletko saanut seksiviestejä netissä ikätoverilta viimeisen vuoden aikana?

- Kyllä
- En

7. Keneltä olet saanut seksiviestejä viimeisen vuoden aikana? Voit valita useita vaihtoehtoja. (7. kysymykseen ”kyllä” vastanneille)

- ☐ Tyttö- tai poikaystävältä tai kumppanilta
- ☐ Ystävältä
- ☐ Nettitutulta
- ☐ Ennestään tuntemattomalta henkilöltä
- ☐ Muulta henkilöltä

8. Oletko saanut ei-toivottuja seksiviestejä ikätoverilta viimeisen vuoden aikana? Ei-toivottu viesti on sellainen, jota et ole pyytänyt ja jota et halunnut saada.

- Kyllä
- En

9. Minkälaisia ei-toivottuja seksiviestejä olet saanut ikätoverilta viimeisen vuoden aikana? (9. Kysymykseen kyllä vastanneille) Ethän kirjoita vastaukseesi henkilötietoja, kuten nimiä.

[Avoin tekstikenttä]

10. Mitä ajattelet ikätoverien välisestä seksiviestittelystä? Ethän kirjoita vastaukseesi henkilötietoja, kuten nimiä.

[Avoin tekstikenttä]

ALASTONKUVAT JA -VIDEOT JA MUUT SEKSUAALISET KUVAT JA VIDEOT

Alastonkuvia kutsutaan myös nudeiksi. Seksuaalisella kuvalla tai videolla tarkoitamme sellaista kuvaa tai videota, jossa on esimerkiksi poseeraamista vähissä vaatteissa tai alasti tai kuvassa oleva henkilö tekee itselleen seksuaalisia tekoja.

Puhumme alla selkeyden vuoksi ”kuvista”, mutta se tarkoittaa sekä kuvia että videoita.

11. Oletko sinä pyytänyt ikätoveria lähettämään sinulle alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan viimeisen vuoden aikana?

- Kyllä
- En

12. Onko ikätoveri lähettänyt sinulle alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan viimeisen vuoden aikana?

- Kyllä
- Ei

13. Kuka on lähettänyt sinulle alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan viimeisen vuoden aikana? Voit valita useita vaihtoehtoja. (13. kysymykseen ”kyllä” vastanneille)

- ☐ Tyttö- tai poikaystävä tai kumppani
- ☐ Ystävä
- ☐ Nettituttu
- ☐ Ennestään tuntematon henkilö
- ☐ Muu henkilö (ei tekstikenttää)

14. Oletko saanut ei-toivottuja alastonkuvia tai muita seksuaalisia kuvia ikätoverilta viimeisen vuoden aikana? Ei-toivottu kuva on sellainen, jota et ole pyytänyt ja jota et halunnut saada.

- Kyllä
- En

15. Onko ikätoveri pyytänyt sinulta alastonkuvaa tai muuta seksuaalista kuvaa itsestäsi viimeisen vuoden aikana?

- Kyllä
- Ei

16. Oletko sinä lähettänyt alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan itsestäsi ikätoverille viimeisen vuoden aikana?

- Kyllä
- En

17. Kenelle olet lähettänyt alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan viimeisen vuoden aikana? Voit valita useita vaihtoehtoja. (17. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

- ☐ Tyttö- tai poikaystävälle tai kumppanille
- ☐ Ystävälle
- ☐ Nettitutulle
- ☐ Ennestään tuntemattomalle henkilölle
- ☐ Muulle henkilölle (ei tekstikenttää)

18. Miksi lähetit ikätoverille alastonkuvan tai seksuaalisen kuvan? Voit valita useita vaihtoehtoja. (17. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

- ☐ En ymmärtänyt mistä on kyse
- ☐ Flirttailu/romanttisen huomion saaminen
- ☐ Halusin miellyttää toista osapuolta
- ☐ Halusin tuntea itseni huomioiduksi / hyväksytyksi
- ☐ Koska kaikki muutkin tekevät niin
- ☐ Minua painostettiin / uhkailtiin
- ☐ Olin tylsistynyt
- ☐ Olin utelias
- ☐ Olin yksinäinen
- ☐ Se on osa parisuhdettani
- ☐ Muu syy, mikä: _____

19. Jos olet lähettänyt itsestäsi alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan viimeisen vuoden aikana, oletko huolissasi sen leviämisestä? (17. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

- ☐ Erittäin huolissani
- ☐ Huolissani
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Vähän huolissani
- ☐ En lainkaan huolissani

Jos olet huolissasi alastonkuvasi tai muun seksuaalisen kuvasi leviämisestä, katso täältä, miten voit toimia: [linkki Nettivihjeen sivulle](#).

20. Jos olet lähettänyt alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan itsestäsi, teitkö jotakin erityistä suojataksesi itsesi ja kuvasi? (17. kysymykseen ”kyllä” vastanneille)

- Kyllä
- En

21. Miten suojasit itsesi ja kuvasi ennen, kuin lähetit itsestäsi alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan? Voit valita useita vaihtoehtoja. (21. kysymykseen ”kyllä” vastanneille)

- ☐ Kasvoni eivät näkyneet kuvassa
- ☐ Piilotin asiat, joista minut voi tunnistaa, kuten luomet tai lävistykset
- ☐ Otin kuvan niin, että taustalla olevista asioista ei voinut tunnistaa minua tai kotiani
- ☐ Muokkasin kuvaa
- ☐ Valitsin vaihtoehdon, jossa vastaanottaja voi nähdä kuvan vain kerran
- ☐ Varmistin että kuva meni oikealle henkilölle
- ☐ Muulla tavoin, miten:

22. Onko ikätoveri viimeisen vuoden aikana: (Kyllä/Ei vastausvaihtoehdot, näkyy kaikille)

- Näyttänyt tai jakanut (esim. someen) sinusta otetun alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan ilman suostumustasi?
- Kiristänyt sinua sillä, että hän levittää sinusta otettua alastonkuvaa tai muuta seksuaalista kuvaa?
- Tehnyt sinusta alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan puhelimella/tietokoneella tai tekoälyllä?
- Tehnyt toisesta lapsesta tai nuoresta alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan puhelimella/tietokoneella tai tekoälyllä?

23. Oletko sinä viimeisen vuoden aikana: (Kyllä/Ei vastausvaihtoehdot, näkyy kaikille)

- Jakanut (esim. somessa) tai näyttänyt jollekulle ikätoverin alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan ilman hänen suostumustaan?
- Kiristänyt ikätoveria sillä, että levität hänen alastonkuvaansa tai muuta seksuaalista kuvaansa?
- Tehnyt ikätoverista alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan puhelimella/tietokoneella tai tekoälyllä?

24. Mitä ajattelet ikätoverien välisestä alastonkuvien tai muiden seksuaalisten kuvien lähettämisestä ja vastaanottamisesta? Ethän kirjoita vastaukseesi henkilötietoja, kuten nimiä.

[Avoin tekstikenttä]

25. Oletko keskustellut turvallisen aikuisen kanssa seksiviestittelystä tai alastonkuvien tai muiden seksuaalisten kuvien jakamisesta? Turvallinen aikuinen on sellainen aikuinen, johon luotat (esimerkiksi oma vanhempi, huoltaja, opettaja, valmentaja, terveydenhoitaja tai kummi).

- Kyllä
- En

AIKUISEN TEKEMÄ GROOMING NETISSÄ

Tässä osiossa kysymme sinulta aikuisen tai sinua vähintään 5 vuotta vanhemman henkilön yhteydenotoista netissä. Voi olla, että et tunne henkilöä, mutta epäilet hänen olleen aikuinen tai sinua vähintään 5 vuotta vanhempi. **Grooming** tarkoittaa lapsen tai nuoren houkuttelemista seksuaaliin tarkoituksiin. Aikuinen voi esimerkiksi pyytää lapselta alastonkuvaa, lähettää hänelle alastonkuvan tai pyytää lasta tekemään seksuaalisia tekoja itselleen tai aikuisen kanssa.

Grooming voi olla lyhyt- tai pitkäkestosta juttelua, jossa aikuinen haluaa tutustua lapseen tai nuoreen ja saada hänet toimimaan haluamallaan tavalla. Aikuinen voi esimerkiksi esiintyä lapsena, kehua ja kysellä kuulumisia tai saada syyllistämällä lapsen tai nuoren jatkamaan keskustelua.

Tässä kyselyn osassa, kun kirjoitamme "netissä", se tarkoittaa esimerkiksi sosiaalista mediaa eli so-mea (esim. TikTok, Instagram, Snapchat), viestittelysovelluksia (esimerkiksi WhatsApp, Messenger, iMessage), pelialustoja ja erilaisia nettisivuja.

26. Onko sinuun ollut netin välityksellä yhteydessä henkilö, jonka tiedät tai epäilet olleen tapahtumahetkellä aikuinen tai sinua vähintään 5 vuotta vanhempi?

- Kyllä
- Ei

27. Onko aikuinen tai sinua vähintään 5 vuotta vanhempi henkilö lähettänyt sinulle seksuaalisävytteisen viestin viimeisen vuoden aikana? (27. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

- Kyllä
- Ei

28. Kuinka usein näin on tapahtunut? Vastausvaihtoehdot: päivittäin, viikoittain, vähintään kerran kuukaudessa, muutaman kerran vuodessa tai harvemmin (28. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

29. Onko aikuinen tai sinua vähintään 5 vuotta vanhempi henkilö pyytänyt sinulta alastonkuvaa tai muuta seksuaalista kuvaa itsestäsi viimeisen vuoden aikana? (27. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

- Kyllä
- Ei

30. Kuinka usein näin on tapahtunut? Vastausvaihtoehdot: päivittäin, viikoittain, vähintään kerran kuukaudessa, muutaman kerran vuodessa tai harvemmin (30. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

31. Onko aikuinen tai sinua vähintään 5 vuotta vanhempi henkilö lähettänyt sinulle alastonkuvan tai muun seksuaalisen kuvan viimeisen vuoden aikana? (27. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

- Kyllä
- Ei

32. Kuinka usein näin on tapahtunut? Vastausvaihtoehdot: päivittäin, viikoittain, vähintään kerran kuukaudessa, muutaman kerran vuodessa tai harvemmin (32. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

33. Onko aikuinen tai sinua 5 vähintään vuotta vanhempi henkilö pyytänyt sinua kuvaamaan itseäsi kännykän tai muun kameran välityksellä alasti tai vähissä vaatteissa viimeisen vuoden aikana? (27. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

- Kyllä
- Ei

34. Kuinka usein näin on tapahtunut? Vastausvaihtoehdot: päivittäin, viikoittain, vähintään kerran kuukaudessa, muutaman kerran vuodessa tai harvemmin (34. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

35. Mieti kysymyksiä 28–34. Tarjosiko aikuinen tai sinua vähintään 5 vuotta vanhempi henkilö sinulle palkkiota? Palkkio voi olla esimerkiksi rahaa, lahjoja, peli-credittejä tai päihteitä. (27. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

- Kyllä
- Ei

36. Mieti kysymyksiä 28–34. Kiristikö aikuinen tai sinua vähintään 5 vuotta vanhempi henkilö sinua tekemään näitä asioita? (27. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

- Kyllä
- Ei

37. Jos yhteydenotto johti keskusteluun, mikä sai sinut käymään keskustelua aikuisen tai sinua vähintään 5 vuotta vanhemman henkilön kanssa? Voit valita useita vaihtoehtoja. (27. kysymykseen "kyllä" vastanneille)

- ☐ En kehdannut kieltäytyä
- ☐ En ymmärtänyt mistä on kyse
- ☐ Halusin miellyttää
- ☐ Halusin tuntea itseni huomioduksi / hyväksytyksi
- ☐ Halusin tyttö- tai poikaystävän tai kumppanin
- ☐ Halusin uuden ystävyssuhteen
- ☐ Koska kaikki muutkin tekevät niin
- ☐ Minua kiinnosti seksuaalisuus ja seksi ja halusin niistä tietoa
- ☐ Minua painostettiin / uhkailtiin

- ☐ Minua pelotti kieltäytyä
- ☐ Olin tylsistynyt
- ☐ Olin utelias
- ☐ Olin yksinäinen
- ☐ Muu, mikä: _____

38. Jos viestittelit aikuisen tai sinua vähintään 5 vuotta vanhemman henkilön kanssa ja hän muutti viestittelyn seksuaalissävytteiseksi, miten nopeasti hän teki niin? (27. kysymykseen ”kyllä” vastanneille)

- ☐ Alle tunnissa
- ☐ Muutamassa tunnissa
- ☐ Päivässä
- ☐ Viikossa
- ☐ Kuukaudessa
- ☐ Muu:

39. Onko yhteydenotto netissä johtanut tapaamiseen netin ulkopuolella aikuisen tai sinua vähintään 5 vuotta vanhemman henkilön kanssa? (27. kysymykseen ”kyllä” vastanneille)

- Kyllä
- Ei

40. Mitä tapaamisessa tapahtui? (40. kysymykseen ”kyllä” vastanneille) Ethän kirjoita vastaukseen henkilötietoja, kuten nimiä.

[Avoin tekstikenttä]

41. Mieti kysymyksiä 28–41. Olitko päihtynyt (käyttänyt alkoholia tai huumeita) näissä tilanteissa? Kysymme tätä, mutta haluamme korostaa sitä, että vaikka olisit ollut päihtynyt, tapahtunut ei ollut sinun syytäsi. (27. kysymykseen kyllä vastanneille)

- Kyllä
- En

42. Jos aikuinen tai sinua vähintään 5 vuotta vanhempi henkilö on groomannut sinua netissä, oletko kertonut siitä jollekulle? (27. kysymykseen kyllä vastanneille)

Jos et ole varma, oliko se groomingia, vastaa tähän kysymykseen, jos:

- vastasit 28–34 kysymyksissä ainakin yhteen kysymykseen ”kyllä” tai
- netissä alkanut yhteydenpito aikuisen kanssa johti tapaamiseen netin ulkopuolella ja tapaamisessa aikuinen aikoi tehdä tai teki sinulle seksuaalisen teon. (27. kysymykseen ”kyllä” vastanneille)
- Kyllä
- En

43. Kenelle kerroit tapahtuneesta? Voit valita useita vaihtoehtoja. (43. kysymykseen ”kyllä” vastanneille)

- ☐ Äidille
- ☐ Isälle
- ☐ Muulle huoltajalle
- ☐ Sisarukselle
- ☐ Ystävälle
- ☐ Koulun henkilökunnalle
- ☐ Nuorisotyöntekijälle
- ☐ Sosiaaliohjaajalle tai -työntekijälle
- ☐ Poliisille
- ☐ Auttavan chatin tai puhelimen (esim. MLL:n nuorten chat tai Netari) työntekijälle
- ☐ Jollekulle muulle (ei tekstikenttää)

44. Mikä sai sinut kertomaan? (43. kysymykseen ”kyllä” vastanneille) Ethän kirjoita vastaukseesi henkilötietoja, kuten nimiä.

[Avoin tekstikenttä]

45. Miksi et kertonut? (43. kysymykseen ”ei” vastanneille) Ethän kirjoita vastaukseesi henkilötietoja, kuten nimiä.

[Avoin tekstikenttä]

46. Jos tiedät, että kavereiisi on kohdistettu groomingia, oletko kertonut siitä jollekulle?

- Kyllä
- En

47. Onko jotain muuta, mitä haluaisit kertoa meille kyselyn aiheista?

48. Ethän kirjoita vastaukseesi henkilötietoja, kuten nimiä. Jos haluat tehdä ilmoituksen seksuaalisesta häirinnästä tai seksuaaliväkivallasta, voit tehdä sen täällä: [linkki Nettivihjeen sivulle](#). Jos haluat keskustelutukea, voit ottaa yhteyttä Pelastakaa Lasten nettinuorisotaloon Netariin ([tässä linkki](#)) tai muihin [tämän linkin](#) kautta löytyviin tukipalveluihin.

[Avoin tekstikenttä]

TAUSTAKYSYMYKSET:

49. Minkä ikäinen olet? Huomioithan, että kysely on tarkoitettu vain 11–17-vuotiaille.

- ☐ 11
- ☐ 12
- ☐ 13
- ☐ 14
- ☐ 15
- ☐ 16
- ☐ 17

50. Mikä on sukupuolesi?

- Tyttö
- Poika
- Muu
- En halua vastata

51. Mikä on äidinkielesi? Valitse vain yksi vaihtoehto: se, jonka tunnet äidinkieleksesi.

- ☐ Suomi
- ☐ Ruotsi
- ☐ Saame
- ☐ Romani
- ☐ Englanti
- ☐ Viro
- ☐ Venäjä
- ☐ Arabia
- ☐ Somali
- ☐ Viittomakieli
- ☐ Muu, mikä:

52. Missä koulussa olet?

- ☐ Alakoulu
- ☐ Yläkoulu
- ☐ Ammattikoulu
- ☐ Lukio
- ☐ Muu
- ☐ En ole koulussa, miksi:

53. Mikä on asuinpaikkasi? Valitse vaihtoehto, joka sinusta parhaiten vastaa asuinpaikkaasi. Sinun ei tarvitse tarkasti tietää.

- ☐ Suuri kaupunki
- ☐ Pieni kaupunki tai kunta
- ☐ Maaseutu
- ☐ En osaa vastata

54. Miten asut?

- ☐ Pääasiassa yhden huoltajan kanssa
- ☐ Pääasiassa kahden huoltajan kanssa
- ☐ Vuorotellen jommankumman huoltajani luona
- ☐ Yksin tai kämppekavereiden kanssa
- ☐ Muulla tavoin (esimerkiksi lastenkodissa tai sijaisperheessä).

55. Onko perheessäsi ollut huolta rahasta?

- ☐ Ei ole
- ☐ On ollut joskus
- ☐ On usein
- ☐ On koko ajan
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ En halua vastata

56. Onko sinulla jotakin seuraavista: (vastausvaihtoehto: kyllä / ei)

- Vaikea nähdä, vaikka sinulla olisi silmälasit tai piilolinssit.
- Vaikea kuulla puhetta, vaikka käyttäisit kuulolaitetta.
- Vaikea kävellä noin puoli kilometriä, esimerkiksi urheilukentän ympäri
- Vaikea oppia asioita
- Vaikea muistaa asioita
- Vaikea keskittyä, vaikka tehtävä olisi mielestäsi kiva

57. Millaiseksi koet terveytesi yleisesti?

- Erittäin hyväksi
- Hyväksi
- Melko hyväksi
- Huonoksi
- Erittäin huonoksi

58. Onko perheenjäsenelläsi (esim. äiti, isä, sisko tai veli) jokin pitkäaikainen sairaus, vamma tai erityispiirre, joka haittaa arkeasi?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa
- En halua vastata

59. Koetko kuuluvasi vähemmistöön seuraavien asioiden suhteen? Voit valita yhden tai monta vastausvaihtoehtoa.

- Etninen tausta
- Pakolaisuus/Turvapaikanhakijatausta
- Uskonto
- Seksuaalinen suuntautuminen (esim. homo, bi, lesbo)
- Sukupuoli-identiteetti (esim. transihminen)
- Vamma tai pitkäaikaissairaus
- Muu, mikä:
- En halua vastata
- En koe kuuluvani vähemmistöön

60. Miten usein olet käyttänyt alkoholia viimeisen vuoden aikana?

- En lainkaan / en koskaan
- Vähemmän kuin 5 kertaa
- Noin kerran kuukaudessa
- 2–3 kertaa kuukaudessa
- Noin kerran viikossa tai useammin

61. Oletko käyttänyt tai kokeillut huumeita viimeisen vuoden aikana?

- Kyllä
- En

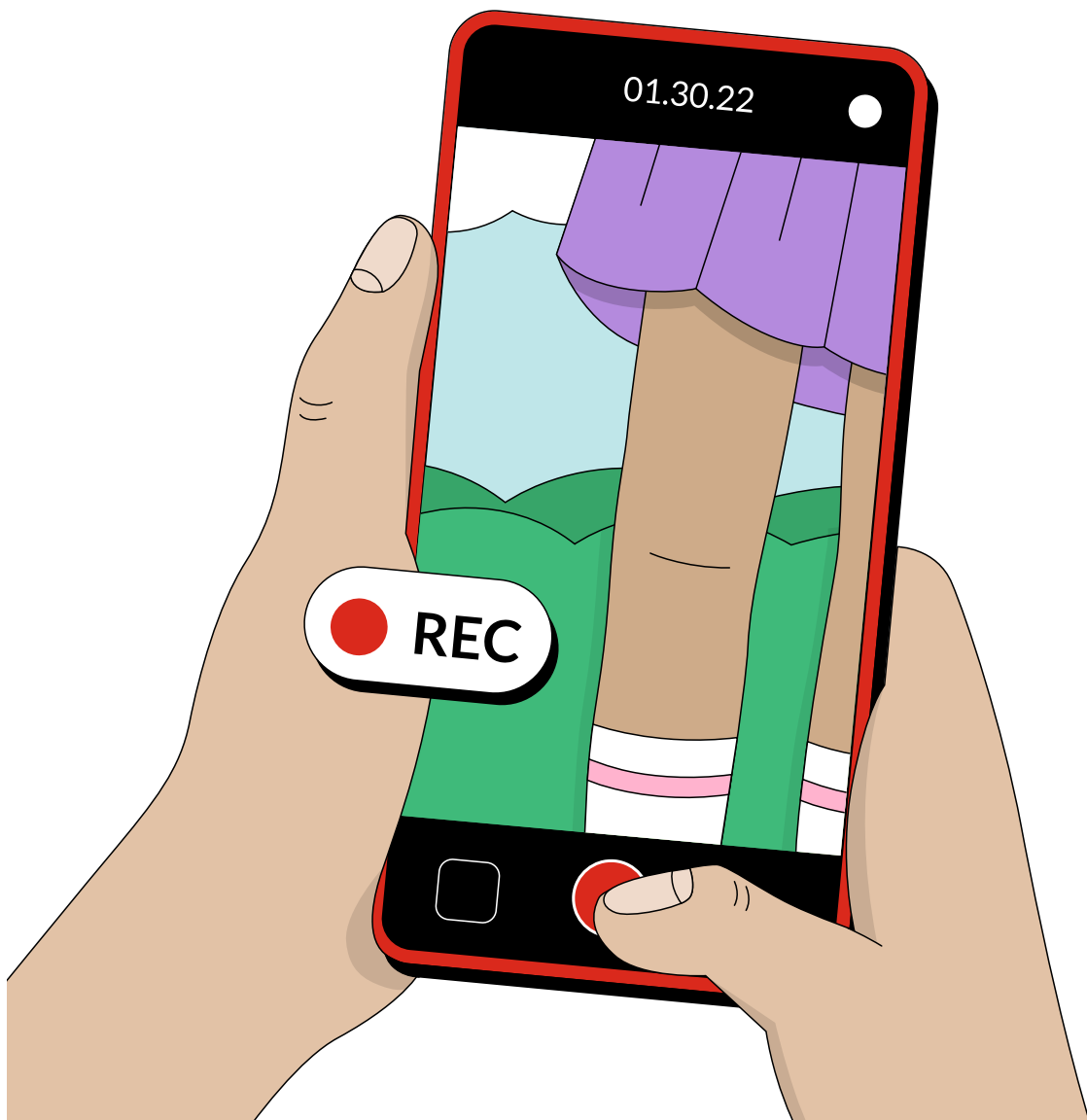
62. Kiitos vastauksestasi! Alla on materiaaleja, joihin voit tutustua.

Jos kyselyn aiheet herättivät sinussa vaikeita muistoja tai ikäviä tunteita, kerro niistä turvalliselle aikuiselle. Turvallinen aikuinen voi olla esimerkiksi vanhempi, koulun terveydenhoitaja tai nuorisotyöntekijä. Jos et halua keskustella asiasta aikuisen kanssa kasvotusten, voit ottaa yhteyttä Pelastakaa Lasten nettinuorisotaloon Netariin ([tässä linkki](#)) tai muihin [tämän linkin](#) kautta löytyviin tukipalveluihin.

Voit lähettää ilmoituksen Nettivihje-palveluun ([tässä linkki](#)), jos haluat ilmoittaa kohtaamastasi seksuaalisesta häirinnästä, alastonkuvasi levittämisestä tai muusta seksuaaliväkivallasta. Nettivihjeeseen voi ilmoittaa myös kaverin puolesta.

Kurkkaa meidän nuorille suunnattu materiaali: [tässä linkki Mun keho Mun rajat -oppaaseen](#). Opas on myös selkokielellä ([tässä linkki](#)), ruotsiksi ([tässä linkki](#)) ja pohjoissaameksi ([tässä linkki](#)).

Voit tutustua Nettivihjeen sivuihin [tästä linkistä](#). Sieltä löydät tietoa lapsiin ja nuoriin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta, toimintaohjeita ja videoita aiheesta. Videoissa on tekstitys, joten voit katsoa ne myös ilman ääntä.

SITÄ TAPAHTUU KOKO AJAN

11–17-vuotiaiden lasten kokemuksia netissä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta ja ikätoverien välisestä seksiviestittelystä

TEKSTI: SARI HAUTAMÄKI, JANITA TASA, EVELIINA KARHU, MAIJA IKONEN & HEIDI NÄPPI

KUVAT: RED AND BLUE

TAITTO: ATTE NYKÄNEN / PELASTAKAA LAPSET

PELASTAKAA LAPSET 2025

Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset on maailman johtava sitoutumaton lapsijärjestö, joka saa aikaan välittömiä ja pysyviä muutoksia lasten elämässä. Yhdessä turvaamme jokaisen lapsen oikeuden elämään, suojeluun, oppimiseen ja osallisuuteen Suomessa ja maailmalla.

Koska lasten tulevaisuus alkaa nyt.

pelastakaalapset.fi

**Euroopan unionin
osarahoittama**

**Sosiaali- ja
terveysministeriön
RAHOITTAMA**

Tiukula-säätiö

Euroopan unionin osarahoittama. Tästä sisällöstä vastaa yksinomaan Pelastakaa Lapset, eikä se välttämättä vastaa Euroopan unionin tai Euroopan komission näkemystä. Euroopan unioni tai Euroopan komissio eivät ole vastuussa näistä sisällöistä.